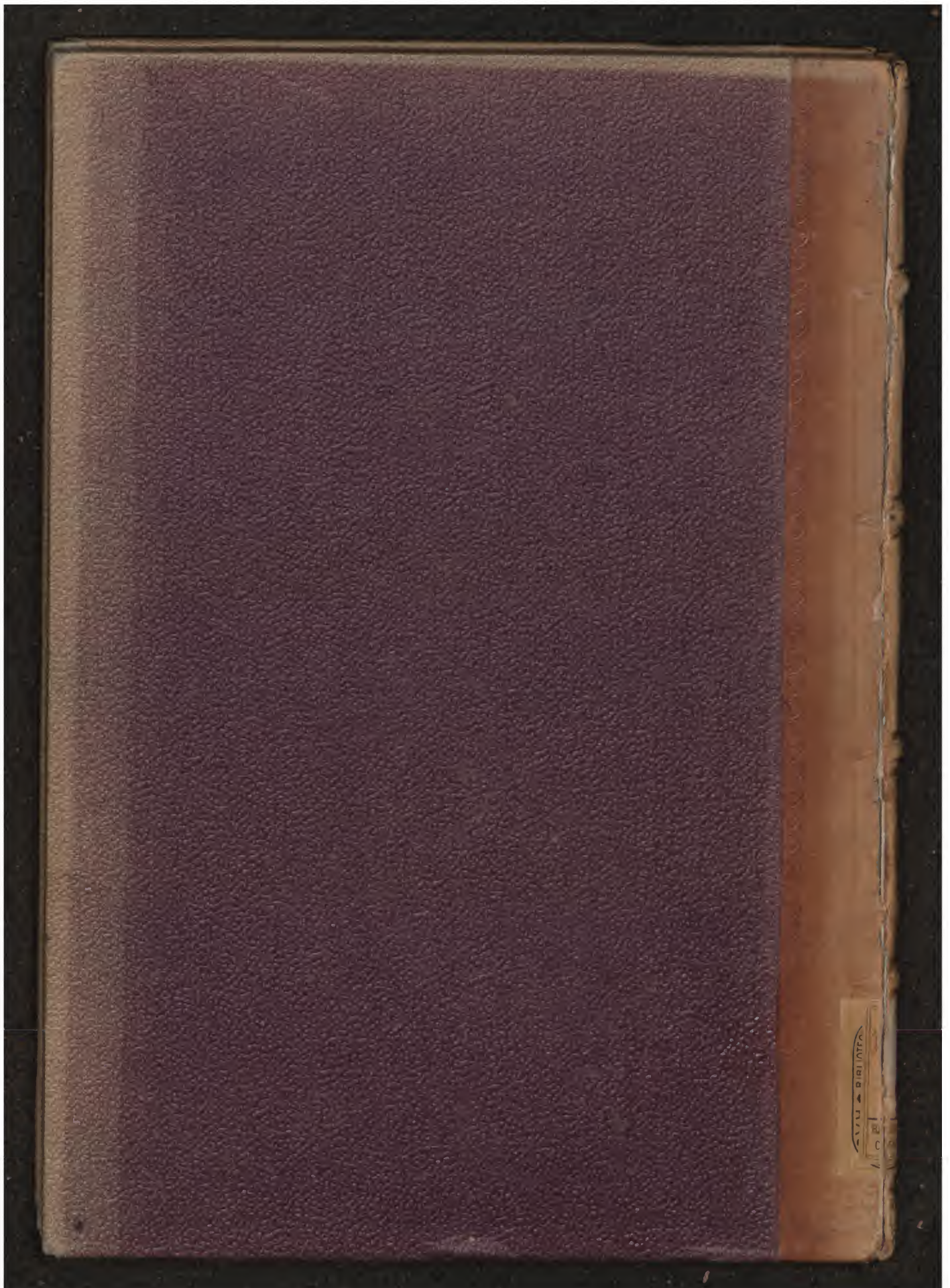

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Nencini inc. 40

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Nencini inc. 40

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Nencini inc. 40

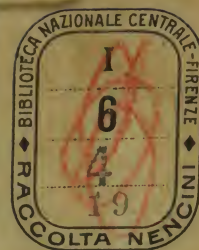
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Nencini inc. 40

Inc. Nenc.

40

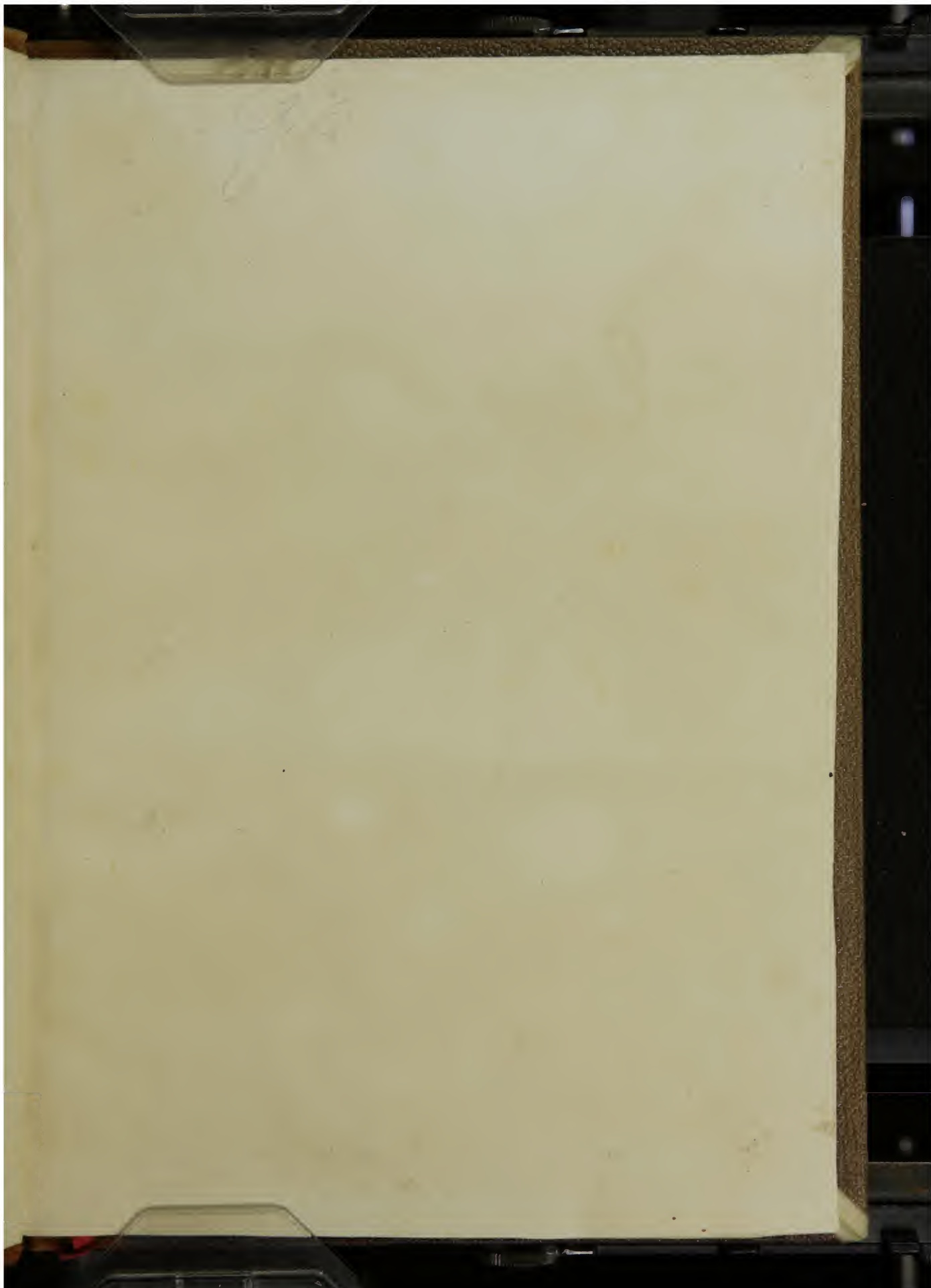
BIBLIOTECA NAZIONALE
CENTRALE - FIRENZE

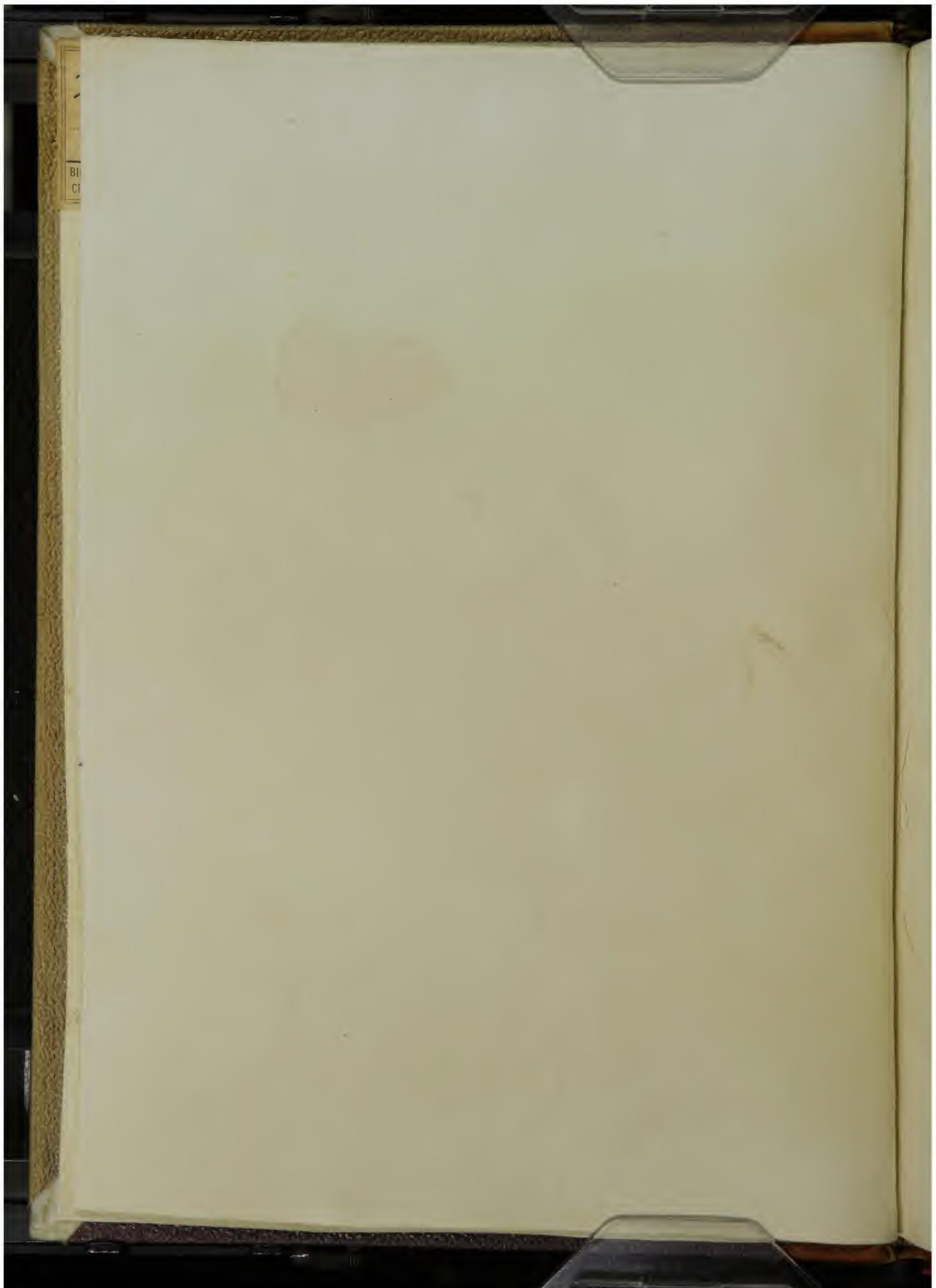
10.7001 Q. 1107

Ex Libris Joannis Nencini

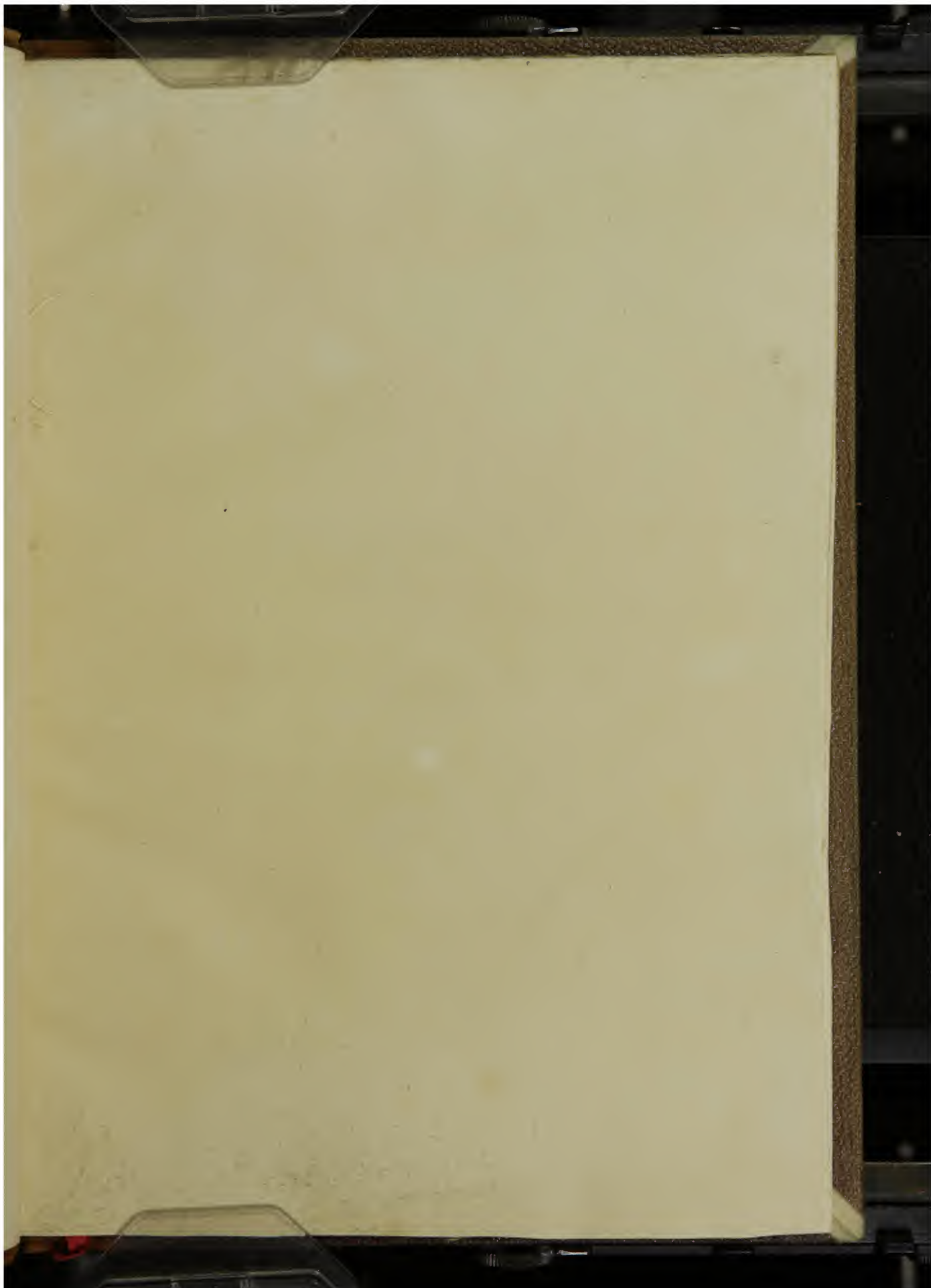
1874

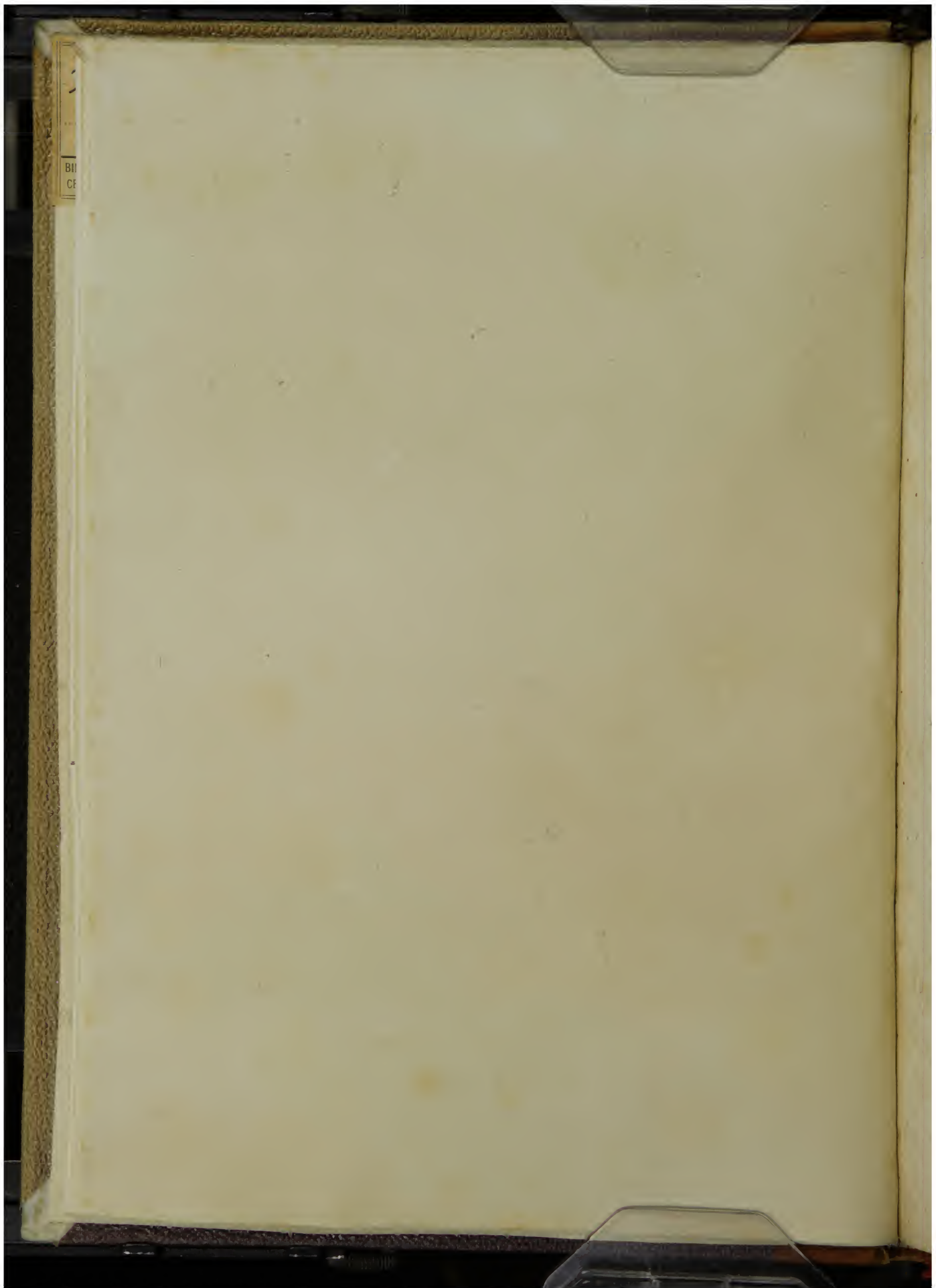

1

BIB
CE

FRANCISCVS NIGER DE
MODO EPISTOLANDI

¶ Opusculum epistolarum familiarium & artis earūdem scribendi: maxime
in generibus uiginti. Ad quæ tamē singulæ quibus nunc utimur species dedu-
cuntur. Suntque genera ista uidelicet,

epistola commendatitia,
epistola petitoria,
epistola munifica,
epistola demonstratiua siue laudatiua & uituperatiua,
epistola eucharistica siue regratiatoria,
epistola amatoria,
epistola lamentatoria,
epistola consolatoria,
epistola expositiua,
epistola gratulatoria,
epistola exhortatoria,
epistola dissuasoria,
epistola inuectiua,
epistola expurgatiua,
epistola domestica,
epistola communis,
epistola iocosa,
epistola commissiua,
epistola regia,
epistola mixta,

Horum autem generum quodlibet suas habet species: ut locis suis
in sequentibus studiosis horum patebit lucidissime,

Opusculum Scribendi Epistolas Francisci Nigri Incipit Fœliciter.

¶ Franciscus Niger: Venetus: Doctor: Clarissimo uiro: Iacobo geroldo: Styro Cnitelfeldenfi: Patauini Gymnasii Moderatori excellētissimo: Ac utriusq; uirtutis cultori Fœlicitatem.

Vma Pōpilius: q post Romulū secūdus: Roma/ni regni Monarchiā: Regioq; fasces fœlici fidere cōsecutus est: licet cū in fabinis esset solitudinem tantū: uniusq; egenæ suæ: cæteris spretis: cōfabulationē delegisset: nec unq; populari se īstituto mīscere uoluisset: ad summū tamē regni apicē deuectus: qd unicuiq; gētis suæ ordini necessariū foret: summa semp uigilātia exeq curauit. Vnde & romani moris & uetustatis īstaurator ē appellatus: & post mortē diuio (ut credi) stēmate donatus. Hoc tu cōsiderās: Iacobe gerolde uir clarissime: licet supioribus ānis: dū priuatā uitā ageres: tuæ tā tū utilitati primū īstudās: ut stoicū uig. decebat:

bonæ omniū artiū studio īdulgeres: nec alienis ī negociis īpeditū esse delectaret: ne odiosus uidereris alioꝝ cēsor fieri uelle. Cū tamē ad honoratā istā moderationē tuā primū ascēdisti: in q nō tātū uidebas: tibi iuris utriusq; modamina suscipiēda esse: quo te duce facilius ad eius apicē possēt uiri studiosi pertringere: Sed cū etiā multi occurrerēt: qui hoc ī humili dicēdi genere: quod familiare dicimus: tāq arduū quoddā munus aggressuri: difficiles uidebātur posse p̄ficere: Tu sane illoꝝ laborē miseratus: qbus maxime necessariū fore uidebas: si ad iuris tam diuini q humani anfractus cōtenderēt: nō solū oratoriā illā sublimēq; faciūdiā haurire: sed hāc quoq; īferiorē: ex cuius uestigio ad illā facili or sit cōscēsus: Me rogasti: ut qui hoc ī gymnasio tuo publicas humanitatis lectiōes p̄fiterer: humanū etiā hoc negociū tuo amore suscipere: quo & tibi gratificarer: & ad hoc familiare scribēdi genus aspirātibus meo labore p̄dessem. Ego aut: qui tuis ī me plurimis maximisq; beneficiis: tibi adeo deuiētus sum: ut si uitā etiā pro tua dignitate effundā: uel minimā adhuc nō uidear meritorū tuorū partē assecutus: ut tuæ morē gerere uolūtati: studiosisq; iuuenib: meo labore aliqd emolumēti afferre: familiarē quādā scribēdi artē reppire conatus sum: lōge qdē ab illa forensi & graui semotā. Quā cū in unū corpus redegissē: ad te uir ītegerrime bonis auibus mittere decreui: qui cū semp bonæ artiū studiosus extiteris: qbus nō minus ipse splēdoris reddere studuisti: q illā tibi: cūq; semp doctos uiros adeo excolueris: ac piētissime cōplexus sis: ut te utriusq; uirtutis parētē oīs merito academia iam appellare nō dubitet: mihi dignus uisus es: cui opusculū hoc nostrum cōmēdaret: ut illuda maliuorū morsibus tuereris. Ad te igit ueniētē suscipe libellū: & iter reliquos codices tuos: quos &

A ii

plurimos & doctissimos in celeberrimam bibliothecam tuam undique collegisti: huc quoque nostrum: tanquam illoque seruulum collocato. Non enim indignum erit: inter tot sapientissimos viros: quoque monumeta splendidissimo pluteo tuo seruatur: famulante quoque nostrum accedere codicillum: cui scio utraque foeliciter seruitute futuram. Opus autem ipsum facile consequemur: si primo epistolarum genera declarabimus: ad quae singulae: quibus nunc potissimum utimur: species deducimus. Secundo si clausulae ad tales epistolas faciendum: elegantiam breuiter exponemus. Postremo si unicuique viroque ordini accommodatos titulos: unico tanquam axioma absoluemus. Sed iam bonis aurbus susceptae puiciae: nostrique instituti sumus exordium.

C Fracischi nigri ueneti doctoris: pro nouitiorum adolescentium: ad pedestre oratione aspirantium utilitate: Clarissimo uiro: Iacobo Geroldo: Styro: Cnitelfeldensi: patuini gymnasii moderatori excellentissimo: ac utriusque uirtutis cultori: ischnos dicendi modus: pientissime sacratu: ichoat. Praefatio.

Cribendae epistolae initium licet multi uariis causis ascribant: illud ego tamen uerius existimauerim quod in turpilianis fabulis uetustissimis memoriae traditum accipimus: non alia. scilicet de causa epistolae fuisse reperta: nisi ut absentes amicos hoc tantum re/medio praesentes redderemus: eorumque litteras ituentes: iteruallo locorum ac temporum interpolata aliquatisper amicitiam iustauraremus: quae cum potissimum in diuturna consuetudine fundamenta facere soleat: ea praetermissa: non parum quidem labefactari uideatur. Diuinam igitur non immerito epistolam appellauerim: quae diuino fungens officio: diuinum quoque in nobis opus efficiat.

Epistolae diffinitio: genera: ac species: cum suis regulis & exemplis. Libellus primus

Epistola est oratio pedestris: quae absentes amicos praesentes facit: tam ad uoluptatem quam ad utilitatem tuam publicam tuam priuatam: diuinitus excogitata. Epistolarum autem genera sunt uiginti: primum scilicet commendatitium: secundum petitorium: tertium munificum: quartum demonstratiuum: quintum eucharisticum: sextum amatorium: septimum lamentatorium: octauum consolatorium: nonum expositiuum: decimum gratulatorium: undecimum exhortatorium: duodecimum dissuasorium: tertiumdecimum inuectiuum: quartumdecimum expurgatiuum: quintumdecimum domesticum: sextumdecimum comae: decimumseptimum iocosum: decimumoctauum commissiuum: decimumnonum regium: uigesimum & ultimum mixtum.

C Commendatitium genus. Caput primum Omne datitium genus est illud: quod fit in alicuius certae personae commendatione: ad demonstratiuam uel iudicalem causam accommodatum: huius autem generis species sunt duae. Una. scilicet epetica. Altera uero dicaxanica.

Commendatitia
Epentica Dicæanica
 Ciuilis Criminalis

Epentica epistola cōmēdatitia ē illa: q̄ scribis i alicuius certæ psonæ cōmēdationē: p aliq̄ dignitatē cōsequēda. Cuius epistolæ talis ē regula. Regula.

Si cōmēdatitiā epistolā: quæ epentica dī scribere uoluerimus: illā i partes q̄tuor diuidemus. In q̄z prima ab ea psona beniuolentiā captabimus: ad quā scribi mus: laudātes illā uel a liberalitate siue munificētia: qua i oēs uti: unde nobis maxima exoriat fiduciam ad ipsā ueniēdi: cū spe id facile obtinendi quod cupi mus: uel etiā ab alia uirtute: & maxime ab illa: cuius est is plenus: quē cōmēda re uolumus: dicētes eā psonā semp fuisse assuetā talibus uiris fauere: cū ipsa ex eoz numero sit. In secunda uero beniuolentiā captabimus ab eius psona quā cōmendare itendimus: ipsā maximē laudātes: dicētes quoq; ipsā ppter uir tutes suas oibus eē gratissimā: & nobis p̄cipue: q̄ eius cōsuetudine diutius usi fuerimus. In tertiā rē ipsā exponemus: quā ipetrare cupimus: illā eē iustā ho nestā & facillē arguētes: & ex q̄ maximū sit honorē cōsecuturus ille: ad quē scri bimus: si uoluerit illi amico nostro fauere: quē cōmendamus. In ultima uero pte uel aliquod p̄miū pollicebimur: uel potius ppetuā seruitutē nram offere mus: si quod petimus cōsequi poterimus: dicētes q̄ qcqd i ipsū amicū factū fuerit tanq̄ in nos ipsos factū existimabimus. Propositio.

Commenderetur: Cæsar sempronius: pro equestri dignitate consequenda.

Exemplum.

Nō auderē iuicissimē cæsar tā familiariter ad maiestātē tuā scribere: ne temeri tatis uitio notādus essem: nisi te oīum humanissimū oīumq; adeo benignissi mū esse perspicere: ut eos etiā: quos nunq̄ uideris nō cesses in dies tua tibi be neficentia deuicire: unde sit: ut ego quoq; ad te uenire nō dubitē: cū sūma spe id obtinendi: quod a te potissimū ipetrare cupio. Sempronio nanq; uiro stre nuissimo multos annos utor ualde familiariter: qui & suo splendore: & utri usq; uirtutis insignibus: omni populo modo adeo gratus est: ut quē illi præfe rāt: habeāt pfecto meminē. Is enim cū annis exactis: hac in expeditōe tua pan noniā multa quidē atq; præclara de se strategemata præstiterit quibus apud oēs milites tuos maximā sibi gloriā cōparauit: emeritus nunc milēs in patriā quietē reuerti cupiens: uellet meritā militiæ suæ laureā cōsequi: p̄de me ex orauit: ut eū tuæ maiestati cōmendare. Ego igit: qui eius petitionē iustā esse & honestā uideo: ut is. s. digno labore suoq; p̄mio cōdone: quo reliqui magis ad uirtutē accendant: tuæ illū iuicissimæ maiestati sūm opere cōmēdo: ut cū eū militari stēmate decoraueris: & meā itelligat cōmēdationē nō fuisse uulgarē: & tibi immortalē grām sit habiturus. Vale. ¶ Dicæanica ciuilis.

Dicæanica epistola commendatitia est illa: quæ scribitur in alicuius certæ perso næ cōmēdationē: pro aliquo negotio expediēdo. Huius aut epistolæ spēs

A iiii

sunt duæ: una scilicet ciuilis: & altera criminalis.

Dicæanica epistola cōmendatitia: quæ ciuilis dicitur: est illa: quæ scribitur in alius cuius certæ personæ cōmendationem: pro aliqua forensi causa expedienda: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si cōmendatitiā epistolā dicæanicā: q̄ ciuilis dī: scribere uoluerimus: illā sīlī i partes q̄tuor diuidemus. In q̄x prima beniuolentiā captabimus ab ea p̄sona: ad quā scribimus: laudātes ipsā a sūma iusticia & æqtate: dicētesq; īde nobis maximā sp̄e fuisse exortā: q; amici n̄ri cām cōmēdatā suscipiet. In secūda uero beniuolentiā captabimus ab ea p̄sona: quā cōmendare uolumus: laudātes ipsā ab omni uirtute: quam ei poterimus tribuere: & dicētes: q; p̄pter tales uirtutes suas nō solū nobis: sed etiā omni populo sit gratissimus. In tertia aut beniuolentiā captabimus ab ipsa re: de q̄ scripturi sumus: laudātes ipsā a iusticia & æqtate: a facilitate & amplitudine: & ab utilitate: dicētes maximū iudici futuri honorē: si eā suscepit expediēdā. In ultima uero pte petemus quod īpetrare itēdimus: dicentes primo amicū n̄m maximā sp̄em h̄re: q; p̄pter amorē nostrum sit ei cōmēdatus: deinde rogabimus: ut hæc sp̄es eū nō fallat: p̄mittētes aliquod p̄miū: ut i p̄cedēti epistola tactū est.

Propositio.

Commendetur iudici pomponius: pro forensi negotio suo expediendo.

Exemplum.

pars i

Tāta est iusticia & æqtas tua excellētissime iudex: q̄ nō mihi solū: sed oībus etiā ciuibus istis notissima ē: ut sine alterius patrociniū uiri: possit q̄sq; ītrepidus ad te cōfugere: cū sūma ac certissima sp̄e: etiā cōtra acerrimos aduersarios suos uictoriā obtinēdi. Vnde p̄ter amorē ac bēiuolentiā illā: q̄ īter nos uterq; n̄m deuictus ē: nō mediocris etiā mihi fiducia suggerit q; si aliquē tibi l̄ris meis cōmendauero q̄ iuste ab aduersario opprimat: æq̄ssimū illi fauorē tuū p̄stabis. Cū igit̄ Pōponio uiro optimo p̄ multos annos utar familiarissime q̄ singulari uirtute sua: oībus q̄ gratissimus ē: cuius uirtus nō obscuro nec uario sermone: sed & clarissia: & una oīum uoce p̄dicat. Cūq; is magna q̄dā negocia & āpla & expedita h̄at corā excellētia tua pagēda: & ex q̄bus magnū posset & honorē & decus cōseq; me rogauit: ut eius tibi hæc negocia uellē p̄ l̄ras cōmēdare. Cōfidēs se l̄ris istis apud te gratiosū fore. Ego igit̄: q̄ talē uirū maxie diligo: cū p̄pter eius uirtutē: tū maximā p̄bitatē: eius cās tibi sūmope cōmendo: rogo: q; ut oībus ī rebus eū ita tractes: ut ītelligat amicitia n̄ram īter nos aliqd ualuisse: cui ip̄e p̄petua erit seruiture deuictus. Vale.

¶ Dicæanica criminalis.

Dicæanica epistola cōmendatitia: quæ criminalis dicitur: est illa quæ scribitur ī alicuius certæ personæ cōmendationem pro aliqua criminali causa expedienda: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si cōmendatitiā epistolā dicæanicā quæ criminalis dī: scribere uoluerimus: illā sīlī i partes q̄tuor diuidemus. In q̄x prima nō amplius apte: sed occulte beniuolentiā captabimus p̄ īsinuationem: laudātes primo p̄sonā illā ad quā scribi-

mus: dicentesq; illam penitus abhorrere ab illo uitio: cuius fuerit notatus ille
quē cōmēdare uolumus. deīde dicētes: nobis etiā sūmope displicere quod ta-
li uiro obiicit: aggrauātes illū quātū poterimus. In secūda uero dicemus q; li-
cet sup hac re deliberauissēmus: nihil penitus scribere: tamē cōsiderātes bonū
aliquid uel utilitatē publicā seu priuatā: quæ posset ex tali uiro procedere: cū
excepto hoc uitio: cuius īsimulatus ē: alias sit bonus & honestus: conabimur
iplū paulatim laudare: cōclūdētes: q; hō nō res sit īspicienda. In tertia autē ei
oībus uiribus nris talē uirū cōmēdabimus: exponētes quāta sit inde utilitas
secutura. In ultima uero offeremus ipsū nō amplius esse talia facturū: sed po-
tius semp uirtutib; & bonis opibus uacaturū: offerētes similē & operā nrām
& talis uiri nunq; illi: ad quē scribimus esse defuturā. Propositio.

Cōmendetur Cæsari Milo: q; quis Clodium interemit: a capitis tamen muleta
liberetur. Exemplum

Noui Cæsar iuētissime: q̄rū semp ab ineunte ætate ab omni penitus scelestō fa-
cinore fueris alienus: ita ut nullū nunq; uolueris flagitiosū uirū in hac tua ciui-
tate coalescere: & illū præcipue: qui ab omni pietate semotus: in pprios cōci-
ues suos parricidiū cōmittere ausus fuerit. Vnde & ego quoq; nō solū homi-
cidas a me penitus alienos feci: sed eos tanto magis abhorruī: q̄to crudeliores
sunt in pturbāda hominū societate: quæ semp ab oībus mirifice tutanda est.
Hinc effectū erat: ut nullo pacto uellē: etiā rogatus: in Milonis fauorē ad tuā
maiestatē scribere: nisi me cæteræ eius uirtutes coegissent: quæ tot & tantæ
sint: ut eas uix numerare audeā. Is. n. excepto hoc facinore: quod etiā iuitus
patrauit: tāta semp fide in rempu. nostrā usus est: ut sapissimē pro eius salute
seruāda nō opes solū: sed & ppriū sanguinē exponere nō dubitarit. Quod cū
mecū ipse cōsidero: nō mihi uidet hoc casuale facinus tātæ uirtutū præmia
abolere debere. Tuā pīde maiestātē exoro: ut nō rem sed hominē ipsū īspici-
ens: tāto uiro dignē ueniā præbere: qui & nunq; deinceps in tale facinus est la-
psurus: & pro te: ut semp antea fecit: animā ipsā: si opus fuerit: est libentissime
expositurus. Vale. Petitorium genus Caput II.

Petitoriū genus ē illud quod fit p alicuius certæ rei īpetratōe: quæ uel
in aliqua grā cōsequēda: uel ī aliquo munere obtinēdo cōstitutā ē. hu-
ius igif generis spēs sunt duæ. Vna scilicet gratiæ. altera uero rei.

Petitoria.

Gratiæ.

Rei.

Petitoria epistola grā ē illa quæ ad aliquē amicū scribit p alicuius rei īcorporeæ
īpetratione. cuius epistolæ talis est regula. Regula.

Si petitoriā eplām grā ad amicū scribere uoluerimus: uel ī doctria: uel ī cōsilio
seu ī aliquo p̄cinoio īpetrādo: ī q; ptes talē eplām diuidere debemus: ī q̄e
prima oportebit nos dātis facultatē declarare: ne forte se excusare possit q; si q;
ret id faceret: ī scda uero petitiōis nræ honestatē & iustitiā ostēdemus: ne for-
tē excusās

amicus ille ad quem scribimus: diceret se facturum si æquum esset. In tertia aut rei petita modum: & facilitatē aperiemus: ut eo libentiū eā cōsequamur: quo facilius fieri poterit. In quarta uero premiū pollicebimur: uel in aliquo p̄cio cōstitutū si mercenaria fuerit persona: uel potius in seruitute perpetua offe-
renda: ut bonū uiḡ decet. Propositio aut: quæ quita pars est: his superioribus partibus iteriiciet ubi aptior esse uidebit̄.

Propositio.

Petratur a Cicerone patrociniū: in causa ualerii: quā corā iudicibus acturus est.

Exemplum

pars i

Incredibilis illa facundia tua: Marce tulli: quæ in oīum oculis mirifice elucescit: ita ut nullū prater te: cēseat ciuitas nostra: oratorē habere: qui & in forēsis causis sapientia: iusticia: & æquitate utat̄: & i cæteris rebus peragendis: nō minus sibi apud oēs splendoris & gloriæ adiciat: me nūc potissimū ad te uenire cōpellit: cū sūma fiducia id cōsequendi: quod animus meus exoptat. Est nāq; mihi cū aduersario meo iustissima quædā cōtrouersia: q̄ cum ab eo hereditate spoliatus sim: peto ut in eā uolēte sic iusticia reducar: ille aut nequissimo i me animo perturbatus suis studet cauillatōibus me ab illa remouere. Tuā igr̄ in hoc casu sapiām requiro: quæ in senatu corā iudicibus orationē habitura: nō solū me ab his aduersarii caliditatibus absoluat: sed etiā i optatā hereditatē i ducat. Quod p̄fecto tibi facile futurū ē: si ad p̄ris mei testamētū aduerteris q̄ p̄ter oēs: me unicū sibi hæredē legauit: q̄uis patruī mei caliditate urgēte: uidear ab hac penitus hereditate alienus. Quod si feceris: ut spo: & opto: post legitimā mercedē tuā: q̄ tibi a me liberali expone: me sp̄ hēbis: cui tanq̄ minimo seruo posses i oībus tuis uotis ac desideriiis iubere. Vale.

¶ Petitoria rei.

Petitoria epistola rei est illa: quæ ad aliquem amicū scribit̄: pro alicuius rei corporeā ipetratōe: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si petitoria epistolā rei ad amicū aliquē scribere uoluerimus: pro aliquo munere ipetrādo: istā similiter epistolā in partes quīq; diuidemus. In q̄q; prima beniuolentiā captabimus ab ea p̄sona: ad quā scribimus: laudātes ipsā prius a liberalitate: deīde potissimū ab auctoritate illius rei cōcedēdā: quā petimus. In secunda uero demonstrabimus petitiōis nostræ honestatē una cū sūma ipsius rei petita necessitate sine qua uix facere possimus. In tertia aut ostēdemus tali uiro facile esse nobis illud tribuere: quod petimus: & in hoc loco aperiemus ipsius uiri facultatē: nō solū in tali re: sed etiā in maiore multo erogāda. In quarta præterea premiū aliquod pollicebimur: uel in p̄cio cōstitutū: uel potius in aliqua seruitute: quæ animū nostrū gratū ostendat. Ipsam demū propositiōnem iter partes istas: prout nobis melius uidebitur: iterponemus: sicut in superiore præceptum est.

Propositio.

Petamus a titio digestorum opus quod nobis maxime affectamus.

Exemplum.

pars. i

Noui semper. Titi eā cē igenii tui cōditionē: ut ad uirtutem aspiratibus uiris nō

opibus solū: sed etiā sanguine ipso: si opus foret: benignissimae subuenires: hac
q; de causa nō mediocriter tibi apud oēs nomē cōparasse: nec minorem quoq; a
diis grām cōstitutam: qui te tot tātisq; opibus stipauerūt: ut facile etiā: prāter
hāc beneficentiā tuā: possis oībus suppetias ferre. Hinc est: q; cum iā per mul- 2
tos annos iuri cēsareo operā prāstē: ac nō possim ppter librorū iōpiā ad eius
apicē peruenire: statuerim ad tuā opē cōfugere: sine qua aut nihil penitus hōc
in gymnasio cōsequi potero: aut tādē iceptā puiciā deserere cogar. Cū igit tū 3
bi bonis uiris & ad uirtutē anhelantibus tā facile sit opē subministrare: quē
& posse: cū prāsertim etiā multos tuā fidei cōmēdatos elimo (ut ita dixerim)
ad cælū usq; sustuleris: Tuā pinde beneficentiā exoratā uelim: ut mihi digestū 4
unū digne elargiri quo iceptū studiū pficere possim: & tibi nō mediocrē glo-
riā adiungere. Quod si feceris ut spero & opto: tāti in me beneficii tui memoriā 5
nulla unq; delebit obliuio: sed tibi potius si debitas grās agere uel referre nō po-
tero: sū tamē imortales habiturus. Vale. ¶ Munificū genus. Caput .III.

Munificū genus est illud: quod sit pro alicuius certae rei erogatiōe:
quae uel ī aliq; grā elargiēda: uel ī aliquo munere cōdonādo: cōstitu-
ta est. Huius igit generis spēs similiter sūt duae: una. s. gratiae: altera
Munifica

Gratiae rei

Munifica epistola gratiae est illa: quae ad aliquē amicū scribit: pro alicuius rei in-
corporeae erogatiōe: cuius epistolae talis est regula.

Regula.

Si munificae epistolae gratiae ad amicū aliquē scribere uoluerimus: uel ī doctrinā
uel cōsilio: seu ī aliquo patrociniō erogādo: illā in tres partes diuidemus. In
quaq; prima captabimus beniuolentiā ab ea persona: ad quā scribimus: demō-
strantes: q; ppter amorem & beniuolentiā: qua in eā sumus affecti: deliberaui-
mus talē grām ei cōferre: qualē ipse per litteras suas petiuerit: uel qualē nos sci-
mus ipsi esse necessariā. In secunda uero exponemus munus nostrū: quod ipsi
amico uolumus erogare: ipsū q̄to honestius poterimus laudantes: ad hoc ut
ipsi gratū sit ut ab ipsa re uideamur beniuolentiā nobis cōstituere. In tertia autē
& ultima offeremus eidē amico operā nrām: ī cāteris rebus q̄libetissime accō-
modatā: dūmō possimus ei rē gratā facere: declarātes hoc eē amici officiū: ut ī
rebus oībus debeat alteri amico operā suā p̄bere.

Propositio.

Polliceatur Cicero patrociniū suū ualerio: in causa forensi: quam coram iū-
dicibus acturus est.

Exemplum

pars i

Accepi tuas litteras Valeri charissime: ex quibus intellexi quanto desiderio affi-
ceris: ut tibi in controuersia tua patrociniū meū prāstare uelim: quod pfecto
me: facere: cogit nō solū causae tuae iustitia & aequitas: quae oīum uiroꝝ bono-
rū fauorē merito consequi debet: sed etiā amor ille & beniuolentia singularis:
qua semper ab ineunte aetate in oēs tuos: in teq; prācipue affectus sum. Tibi z

proinde nō solū patrociniū meū in hac tua causa polliceor: uerū etiā oēm offero fauorē: quē amicissimus quisq; alteri debet amico coicare: ita ut nullū penitus laborē recusaturus sum: dū tibi gratificari possim: quod adeo libenter exequi conabor: ut si res mea propria agere: sed hoc melius fieri: q̄ scribi aut dici uolo. In cæteris aut̄ rebus: quæ per me tua gratia effici poterunt: offero me tibi in omnibus adeo deuotū: ut scias me nihil gratius exequi posse: q̄ quod tuæ sensero gratū esse uoluntati: cui oēm operā meā: in oībus optatis tuis q̄libentissime parata offero. Vale.

¶ Munifica rei.

Munifica epistola rei est illa quæ ad aliquē amicū scribit̄: p̄ alicuius rei corporeæ erogatiōe. cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si munificā epistolā rei ad amicū aliquē scribere uoluerimus: p̄ aliquo munere erogādo: istā silr̄ epistolā in ptes tres diuidemus. In q̄x̄ prima captabimus silr̄ beniuolentiā ab ea p̄sona ad quam scribimus: declarātes: q̄ p̄pter amorem & beniuolentiā: q̄ in ipsā simus affecti: deliberauerimus ei tale munus facere: q̄le ipse a nobis p̄ lras petiuerit: q̄a maxime scimus ipsū tale donū non solū ei gratissimū futurū: sed etiā maxime accommodatum. In secūda uero conabimur oībus uiribus nris ipsū munus nrm̄ cōmendare: cū oī tamen modestia & sapia: ne uideamur: ipsū laudātes: de nobis iactāter loq̄: & silr̄ i hoc loco conabimur ostendere q̄ hoc tātū fecerimus ea de causa: q̄a sumus ualde īclinati ad oīa faciēda: q̄ scimus tali amico nro esse utilia & grata. In tertiā uero & ultima offeremus silr̄ in cæteris rebus oēm operā nram amico accommodatā: dūmō sciamus illi gratificari: & aliqd̄ emolumentū afferre.

Propositio.

Mittat titius digestorū opus arcadio: quod ipse ab eo per litteras exposuerat.

Exemplum.

pars i

Litteræ tuæ: q̄s p̄ximis diebus accepi: me adeo oblectarūt arcadi charissime: ut iter cæteras molestias meas: hæc mihi maxima p̄fecto cōsolatio fuerit. Cū p̄cipue nihil aliud affectē: q̄ ut tibi me gratificari sentiā: & maxime cū uideo iandiu te lris & bonarū artiuū studio adeo deditū esse: ut quē tibi p̄ferā: habēā p̄fecto neminē: quod mihi tātō gratius est: q̄tō maior est amor & beniuolentia: q̄ ite afficior: quæ te etiā īdies exoptat in maiore uigē euadere. Quapropter cū a me p̄ lras easdē petieris digestorū opus: ut eo facilius possis īceptū studiū p̄ficere: quo maior tibi dabit̄ cōmoditas studēdi: deliberaui æqdē desiderio tuo satisfacere. Vnde expedito subito hoc nūcio: cui ad te lras istas dedi: misi libentissime tibi opus: quod tātō opere cupiebas: ut eo in tuis studiis adeo familiariter uti possis: q̄ & tibi utilitatem maximā: & mihi non minorē leticiam adiūgat: nā p̄fecto quātō magis te diligo: tātō maiore afficior cupiditate: te aliquādo in huiusmodi artiuū nostrarū palestra uictorem uidendi. Si quid est præterea: quod tibi gratū efficere possim & periucundū: tuū est præcipere: meū aut̄ exhilarari frōte mādāta tua exequi: cui etiā omnem operā meā offero: in omnibus optatis tuis q̄libentissime accommodatam. Vale.

De demonstratiua genus.

Caput. III.

Emōstratiua genus est illud: quod sit in alicuius certæ personæ laudem uel uituperium. huius igitur generis species sunt duæ: una scilicet laudis: altera uero uituperii.

Demonstratiua

Laudis

Vituperii

Demōstratiua epistola laudis est illa quæ ad aliquem amicū scribit: p alicuius psonæ cōmendatōe: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si demōstratiuā epistolā laudis ad aliquem amicū scribere uoluerimus: uel i eius laude: ad quē scribimus: uel alterius psonæ de qua mentionē facere uolumus: illā in partes tres diuidemus: In q̄rum prima declarabimus: q̄ licet uires nostræ nō sint sufficientes ad laudādū tātū uirg: quia eius cōditōes superant oēm modū scribendi: tamen ut faciamus officiū nrm nō possumus nō aliquid scribere: & in hoc loco accipiemus illā excusationē: circa talē audaciā scribēdi quæ nobis uidebit̄ esse cōuenientior. In secūda uero īcipiemus ipsā personā laudare ab aliqua uirtute uel disciplina: quæ laudabilior sit ī tali uiro: quē laudamus & etiā uniuersalibus clausulis utemur: dicendo eius cōditōes tales & tātas esse: q̄ non facile possumus tali stilo scribendi illas complecti. In tertia aut̄ & ultima dicemus: nos uoluissē hęc pauca dicere: quæ quasi nulla sunt: respectu illog: quæ dici possunt: simulq; declarabimus: oīa hęc dixisse: nō assentatōis: sed ueritatis causa īcitatos: & ut aliquātulū gratū animū ostēderemus erga talē uirg: quē cōmendauimus: offerendo similiter omnem operā nostrā: ipsi amico pernitus in oībus suis optatis paratā.

Propositio.

Laudetur Callimachus uates: apud illustrissimum dominiū ac senatū uenetū.

Exemplum.

pars i

Licet honus lōge meis uiribus īpar hodie susceperim Serenissime princeps: uosq; nobilissimi patricii: ut p lras meas uobis callimachi urī laudes exponerē: quæ tot & tātæ sūt: ut pfecto nesciā a qbus potissimū initiū suscepturus sim: quæ ue facile oēm dicendi scribendiq; facultatē superāt: Est tamen officiū meū: qui eiusdē militiæ disciplina teneor: hūc strenuissimū sapiētissimūq; militē sūmis laudibus extollere: q̄ etiā ībecillæ huic epistolæ meæ facile poterit cōueniens argumentū p̄stare. Est pfecto tale rātūq; Callimachi mei īgeniū: talis doctrīna: ac reḡ pene oīum experiētia: ut pares admodum sibi paucos nra uiderit ætas: q̄ tā ī publicis: q̄ priuatis lectōibus suis tātæ ē huic gymnasio uestro utilitati: tāto splēdori & ornamēto: ut facile eo īstituēte cætera italiæ gymnasia quæ humanā disciplinā p̄stent: & superet & excellat. Sed nollē: diu ī tāti uiri laudibus exponendis īmorādo: epistolæ modū nescius excedere: p̄de in aliud tps reliq̄ nō scribenda: sed potius dicenda reseruabo: quo & fidei & ueritati īseruiā: & uobis tātū uirg melius intelligendū noscendūq; præstem: cui etiam ut cæteris laude dignis facere soletis: & gratiā & fauorem uestrū be-

z

nignissime tributatis. Vale.

¶ Demōstratiua uituperii.

Demōstratiua epistola uituperii est illa quæ ad aliquē amicū scribit: p̄ alicuius certæ p̄sonæ uituperatōe. Cuius epistolæ talis est regula. Regula.

Si demōstratiua epistolā uituperii ad aliquē amicū scribere uoluerimus: in alicuius certæ p̄sonæ uitupationē illā sibi i tres p̄tes diuidemus. In q̄x prima benivolentiā captabimus a p̄sona nostra: demōstrātes: q̄ nō uelimus scribere cōtra talē p̄sonā: eo q̄ naturaliter delectemur aliis detrahē: sed assignabimus aliq̄ rōnabile cām: p̄pter quā simus icitati ad talia scribēda. In secūda uero uitupabimus ipsā p̄sonā: cōtra quā scribere itēdimus: cū omni modestia & honestate: ita ut nō uideamur hoc facere p̄pter odiū uel malignitatē: sed potius p̄pter ueritatē tutādā: uel q̄ ipsa dū i sup̄biā eleuat: & neminē uult apud se pati: potius digna est tali uitupatōe: ut deiceps deīstet ab ista sup̄bia. In tertia autē & ultima excusationē capiemus cū ea p̄sona: ad quā scribimus: si fortasse cū tali scriptura aures suas offēderimus: dicētes nos iō hāc ad eā scripsisse: q̄ itelligimus eius itegritatē: & iō uolumus sup̄ his oībus eā iudicē cōstituere: offerendo nos ipsos & oīa nostra ipsi amico accōmodate. Propositio.

Vituperetur Catilina apud Ciceronem: quia ipse in patriam coniurauerit.

Exemplum.

Nō ē cōsuetudinis meæ Cicero charissime: ut aliis detrahēdo: qd̄ pl̄ariq̄ facere cōsueuerūt: mihi famā gloriā: & cōparare studeā: & his p̄cipue: quoz̄ scelesti facinora mihi minus nocere possunt: imo & sæpius ab inimicis meis lacesitus: ad ultimū usq̄ p̄pessus sū. Sed cū uideā scelestissimū Catilinā: q̄ sibi oēs ciues n̄ros p̄perua qd̄ seruitute deuictos existimat: nō solū i priuatū bonū: sed etiā i publicū scelestissime cōiurasse: nō possū me p̄itus cōtinere: qn̄ eius tibi scelesti ap̄iā: ne fortasse diu occulta magis nocerēt. Scias p̄ide Cicero charissime: p̄ter reliq̄ huiusce nebulonis uitia: q̄ oībus p̄fecto notissima sūt: hoc quoq̄ deterrimū adiūgi: q̄ dieq̄ noctuq̄ scelestissimus iste carnifex oēs nefarios uiros ambit: ut eos i bonoz̄ uiroz̄ p̄niciē i ducat. hoc. n. oībus ciuibz̄ n̄ris adeo manifestū ē: ut sole clarius eluceat: cū p̄serti etiā publicis minis multos affecerit: qui eū tanq̄ uenenosū serpētē effugiūt. p̄ide eradicādū esset hoc malū mi Cicero: ne grauius iualescens offenderet. Nō scripsi hāc p̄fecto: ut aliquo i eū odiō uel maliuolentiæ meæ satisfacerē: quā penitus semp̄ abhorruī: sed ut te his rebus tanq̄ seuerē iudicem cōstituens: iducerem tādē ad pestem istā ex nostra ciuitate tollendam: tibi in oībus etiam operam meam offerens q̄libentissime paratam. Vale.

¶ Eucharisticum genus. Caput. V. Vcharisticū genus est illud. quod scribit ad aliquē amicū: in grā rū actionibus referendis: pro aliquo beneficio suscepto: & huius generis species sunt duæ. Vna scilicet pro munere: Altera uero p̄ beneficio.

Eucharistica

pro munere

pro beneficio

Eucharistica epistola p munere ē illa: q̄ ad aliquē amicū scribit̄ i gr̄as actōibus:
p aliq̄ re corporea elargita: Cuius epistolā talis est regula.

Regula.

Si eucharistica epistolā p munere ad aliquem amicū scribere uoluerimus: ut ei
gr̄as meritas agamus: illā in partes tres p̄cipalr̄ diuidemus. In q̄x prima be-
niuolentiā captabimus a re ipsa: quā ab amico susceperimus: dicentes ipsā esse
tāti precii: q̄ nō facile possimus ei debitas gr̄as agere. In secunda uero beniuo-
lentiā similiter cōstituemus a persona nostra: declarantes: q̄ uires nostrā nō
sint sufficientes ad correspōdendū humanitati eius uiri: ad quē scribere itendi-
mus: cū ipsa superet oēm modū dicendi siue scribendi. In tertia aut̄ & ultima
tales gr̄as referemus: q̄les poterunt uires nostrā: offerentes silr̄ oēm operā no-
stram tali amico in oībus suis uotis paratā.

Propositio.

Gratias agit titio arcadius: pro digestorum opere: sibi ab eo elargito.

Exemplum.

pars i

Cū tui i me muneris magnificentiā & liberalitatē cōsidero Titi charissime uideo
quātā sint a me tibi gratiā nō solū agendā: uerū etiā referēdā. Sed nō possūt
exiguā īgenioli mei uires hoc opus p̄ficere: quod non solū ipsas exsuperat: sed
etiā facile oēm dicendi scribendi ue materiā uicit. Vnde quid mihi potissimū
faciendū sit: penitus ignoro: si enim a tali gr̄as actiōe discedā: īgratitudini mi-
hi maximā ascribendū erit: si uero gr̄as agere tentauero: nec mentē uerba se-
quent̄: non minori uitio fortasse tribuendum: q̄ non possit animus meus sui
gratitudinē p̄rseferre. Cum igit̄ id assequi nequeā: quod cupio: ne ab officio
meo penitus discessisse uidear: illud saltē ad animi mei gratitudinē demōstrā-
dū: īgenue p̄fitebor: me nō habere: quo pacto p̄ tāto in me beneficio tuo: tibi
meritas gr̄as agā. Dabo tamē operā: ut si qua in re tibi p̄desse possim: nūq̄ labo-
ribus uel uigiliis parcā: sed potius tāto libentius oēm tibi seruitutē meā deuo-
ueā: q̄to i me fueris beneficētior. Vale.

¶ Eucharistica pro beneficio.

Eucharistica epistola pro beneficio est illa: quā ad aliquem amicū scribitur:
in gratiarum actionibus: pro aliqua re incorporea elargita: Cuius epistolā ta-
lis est regula.

Regula.

Si eucharistica epistolā pro beneficio ad aliquē amicū scribere uoluerimus: ut ei
meritas gr̄as agamus: uel pro cōsilio: aut doctrina: seu patrociniō dato: illā silr̄
in partes tres diuidemus. In quāx prima beniuolentiā captabimus a nobis
ipsis: demōstrātes q̄ nesciamus: a quibus uerbis potissimū debeamus inci-
pere: ut pro tanto suscepto beneficio gr̄as agamus: quia īgenii nostri uires nō
sint sufficientes ad id peragendū. In secūda uero beniuolentiā cōstituemus ab
ipsa re: laudātes eā: quātū poterimus & dicentes ipsā nobis maxime fuisse ne-
cessariā: & ideo accidisse gratissimā. In tertia aut̄ gr̄as agemus: quales poteri-
mus: demōstrātes animū nostrū ualde esse īclinatū ad oēm gratitudinem de-
mōstrandam: & in hoc loco similiter offeremus omnem operā nostram huic
tali amico q̄libentissime accōmodatam.

Propositio.

Gratias agat ciceroni ualerius: pro patrocinio ipso in eius causa coram iudicibus.

Exemplum.

pars i

Incertum est mihi perfecto Cicero: a quibus potissimum uerbis tibi gratias agam: pro tanto in me beneficio tuo: qui non solum causam meam benignissime tutelam suscepisti: sed etiam illam facillima quod atque citissima uictoria expediuisti: cum enim hoc tuum in me meritum considero: deficiunt sane uires: quae se uident a tanta beneficentia tua superari. Sicut enim mihi necessarium erat hoc officium tuum: quod me a multis quod curis liberauit: ita & gratissimum accidit: & periucundum: unde efficitur: ut maxime cupiam: pares tibi gratias referre. Sed cum hoc nostri non sit opis: cuius perexiguum est ingenium: illud tamen ad animi gratitudinem aperiendam absoluam. Quod cum immortale sit futurum: in me hoc beneficium tuum: immortales quoque tibi gratias me coget habere. Nam perfecto non solum referre sed nec agere quod audeo satis dignas: dedamque tibi praeterea omnem facultatem meam: omnem operam: meque ipsum totum: cuius seruitutem uolo tibi perpetuo esse dicatam. Vale. ¶ Amatorium genus Caput VI.

Matorium genus est illud: quod fit in amoris nostri demonstratione: ad aliquem amicum: quem amare cogamur: & huius generis species sunt duae. Una scilicet honesta: altera uero turpis.

Amatoria

Honesta

Turpis

Amatoria epistola: quae honesta dicitur est illa: quae ad aliquem amicum scribitur: pro amoris nostri declaratione: quo honeste in ipsum fuerimus affecti: cuius epistolae talis est regula.

Regula.

Siamatoriā epistolā: quae honesta nuncupatur: ad aliquam personam scribere uoluimus: illam principaliter in tres partes diuidemus. In quarum prima beniuolentiam captabimus ab ea persona: ad quam scribimus: laudantes uirtutem uel probitatem suam: propter quam dicemus omnes esse inclinatos: ad illum non solum amandum: sed etiam obseruandum. In secunda uero declarabimus: quod etiam nos propter talem istius uiri uirtutem: & optimas conditiones simus icitati ad ipsum diligendum. In tertia autem quanto apertius poterimus: exponemus amorem & beniuolentiam nostram erga tale uirum: & similiter in hoc loco ei offeremus omnem animum nostrum: in omnibus suis uotis quolibetissime paratum. Rogabimusque ut ipse etiam uelit esse talis animi erga nos: quia nos statuerimus penitus amicitiam istam perpetuam fore: quam etiam uolumus assidua consuetudine: & meritorum alternatione confirmari.

Propositio.

Exponat Curio amorem suum erga Ciceronem: quem summo opere diligit.

Exemplum.

pars i

Tot & tanta sunt uirtutes tuae Marce tullii: quae passim clarissima omnium uoce predicantur: ut omnium iudicio: tam fulgentissimum sidus: iter nostrae incertitudinis tenebras mirabiliter elucescas. Nam ut caetera omittam: quae in omnium oculis populorum te mirabile efficiunt: nullus est qui nesciat: quam eloquentiam quamque dicendi facundiam ualeas: ita ut pares admodum tibi paucos nostris temporibus consecutus sis. Taceo se-

tētiagz gravitatē: illāqz icredibile animi tui sapientiā quæ tibi immortalitatē iam
debitā cōpauit. Taceo philosophiā utrāqz: quæ nomē tuū adeo celebre reddi/
dit ut nullus sit: q Ciceronē: utrūqz uirtutis floribus uallatū: nō amet: nō ue/
neret: nō obseruet. Inde effectū ē: ut ego quoqz: qui ab iēute ætate uirtuti sem/
p iuigilauī: sim maxime ad te amādū icitatus: & licet tātū uiri amicitia habere
adhuc minime promeritus sum: cupio tamē hoc mihi a diis immortalibus po/
tissimū præstari: ut quem oēs amāt: colūt: admirātur: illius ego talē beniuolē/
tiā acquirā: qualē si mihi euenire sēsero: habebō pfecto nō mediocres ipsis su/
peris gratias. Tibi igitur primū cordis huius ardorē offero: quē tu in omnibus
opratīs tuis senties pfecto paratissimū: offero amicitia: quæ nostra faciēte cō/
suetudine sit ppetuis tēporibus cōseruāda: ac mutuoz beneficiorz alternatio/
ne cōfirmāda: quā si tu (ut spero) benigno corde susceperis: dabo sane operā: ut
minime igratā tibi sentias. Vale.

¶ Amatoria turpis.

A matoria epistola: quæ turpis appellatur: est illa quæ ad aliquā amicam uel pul/
chram puellam scribitur ab amatore suo: pro amoris sui declaratiōe: cuius epi/
stolæ talis est regula.

Regula.

¶ Si amatoriā epistolā quæ turpis dīr ad aliquā puellā scribere uoluerimus: illā
potissimū ī partes quatuor diuidemus. In quaz prima beniuolentiā captabi/
mus ab ea persona: ad quā scribimus: laudātes ipsā triplici laude: primo scilicet
a uirtute uel morali uel litterali: si litteris fuerit ibuta: scđo a genere si fuerit ge/
nerosa: uel a fortuna & diuitiis: si ex humilī genere nata fuerit: tertio a pulchri/
tudine: quæ maiore habet cōmēdationē & efficacīā ī amore. In secūda uero be/
niuolentiā captabimus a persona nostra: demonstrātes primo sine aliqua arrogā/
tia: cōditionē nostrā ppter quā etiā ipa puella icitet ad amorē nostrū: deīde ei:
quātū honeste poterimus declarātes amorē & beniuolentiā: quā ī ipsā afficia/
mur. In tertia aut rogābimus ipsā ut penitus uelit acquiescere p̄cibus nostris:
& nos similī amare quēadmodū eā amamus: laudātes hūc amorē: & dicētes:
ipsū esse rē potius diuinā: q̄ humanā: simulqz adducētes aliquod exēplū aliagz
puellagz: quæ in amore positæ: foelicē uitā sūt cōsecutæ. In q̄rta uero & ultima:
adducemus ipsā puellā ī timorē alicuius dāni: si noluerit talē amorē sequi: & si
mul cōfirmabimus per exēpla aliq̄z scēmīagz: quæ nolētes amori adhærere:
crudeliter uitā finierūt: deducētes ipsā amicā nostrā ī talē timorē: & cōclusiue
īducētes ipsā ad amorē: ne aliqd mali ei cōtigat: cui etiā offeremus oēm operā
nostrā: cū omni honestate ei paratā.

Propositio.

S cribat ad tyībē pyramus: pro amoris sui declaratiōe: ut illā in amorē inducat.
Exemplum.

pars 1

Nō sine causa effectū est suauissima Tyībe: ut omnes in te populi nostri cōiūctos
oculos habeāt: te amēt: te mirent: te obseruēt. Cū enim ex una parte cōsiderāt
duplicē illā uirtutē tuā: quæ te semp adeo illustrauit: ut nullus sit: qui præstā/
tiorē doctrinā p̄stet: nec suauiores mox īstitutiōes præ se ferat. Cū diuitias

secundāq; semper ac facile fortunā admirātur: quæ tibi & generis nobilitatē: & nobilitatis ornamēta subiecit. Ex altera subito parte occurrit singularis illa & diuina potius q̄ humana formositas quæ te merito nō in hoc seculo natā: sed de cælo prolapsam testat. Cōspiciūt enī faciē illā tuā serenissimā: quæ etiā nubilosū posset illustrare cælū. Cōspiciūt sidereos illos oculos tuos: qui oēm penitus ituedo possūt amouere dolorē: ac luctuosos animos in summū gaudiū traducere. Cōspiciūt deniq; cādida colla: paruos lapillos facile superātia: mirāf castigatā frōtē: purpureū iuuētæ lumē: flauos crines: oīaq; penitus mēbra decora: quæ cōspiciēdo: nō possūt nō laudare: laudādo nō amare: amādo deniq; nō obseruare. Hinc ego iter ceteros æquales meos satis fortunatus adolescēs: & fortasse etiā fortunatissimus futurus: si amorē tuū cōseq̄ meritis fuero: cū tales cōditiones tuas animo cōplector: nō solū ad te amādā: colēdā: & obseruādā ipellor: sed pro te etiā emori cogor: nec uigilās nec dormiēs gescere possū: ita ut cū ex una parte me socii foelicē appellēt: quia cū satis honesta uirtute: nō mediocris quoq; accessit & fortuna: Ego tamē potius me ifoelicē existimē: cū tibi placere nō possim: i qua solū oēs spes meas cōstitutus esse uolui. Verte igr̄ aliquātulū benignissimos i me ocellos tuos uirgo pudicissima: & hūc tibi seruulū ab iēute ætate dicatū piētissima suscipias: nō enī humana res sed diuina potius ē amor: nec tibi pagē uideat̄ amorī parere: cui nō solū humani p̄cipes sed & diuina quoq; colla subiecere. Et caue ne fortasse amorē despiciēs: tui mali causa sis: memēto daphnes: memēto sirigis: quæq; altera phœbi: altera uero panis amorē sp̄nēs crudelī uitā finiure. Tu aut̄ tales fugiens: penelopē imitare: q̄ amoris sui cōstātia uiro seruās foelicissimos dies uixit: mihiq; adhæreas quæ tibi sēries i oībus q̄libētissime paratū: quæ ad honorē & pudicitia tuā facere uideat̄: dū fuerit hæc mihi uita sup̄stes. Vale. ¶ Lamentatoriū genus. Caput VII.

Amētatoriū genus ē illud: qd̄ fit p̄ alicuius mali n̄ri demōstratiōe: apud aliquē amicū: apud quē lamētātes speramus recipere cōsolatiōnē: & huius generis spēs sūt tres. una. s. p̄ iniuria: altera p̄ re p̄dita: tertia uero p̄ exilio.

Lamentatoria.

Pro iniuria.

Pro exilio.

Pro re perditā.

Lamētatoria epistola pro iniuria suscepta: est illa: quæ ad aliquē amicū scribitur: apud quē lamētāmur de cōtumelia nobis illata: ut ipse sit iudex: uel forte remediū iueniat: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si lamētatoria epistolā pro iniuria suscepta ad aliquē amicū scribere uouerimus a quo remediū speramus: illā i tres partes diuidemus. In quæq; prima beniuolētiā captābimus ab ea p̄sona: ad quā scribimus: cōmemorātes amicitia & beniuolētiā nostrā p̄pter quā simus icitati de rebus nostris tā p̄speris q̄ aduersis ipsū facere certiorē: sperātes: q̄ secūdū uerī amici officiū ipse existimabit fortunā nostrā sibi eē cōem. In secūda uero beniuolētiā nobis cōstituemus a per-

sona aduersarii: deducendo ipsum quātum possumus in odium illius ad quē scribimus: & narrādo primo quāta & quot beneficia in ipsū itulerimus: & tamen recitando ipsius ingratitude erga nos. simulq; explicādo illā iniuriā: quā tali inimico fuerimus affecti. In tertia aut aut petemus auxiliū uel cōsiliū super tali re: ab ea persona ad quā scribimus: aut ipsā cōstituemus iudicē super ingratitude inimici nostri: quēdo ab ea responsionem cōsolatoriā: ut talē iniuriā æquo animo ferre possimus: simulq; offeremus illi omnem operam nostram quālibentissime paratam.

Propositio.

Lamentetur Appius apud Cæsarem: quā Cicerone fuerit iniuria affectus.

Exemplum.

pars i

Amor & beniuolentia singularis: quā in me afficeris Cæsar amātissime. hoc potissimū tēpore: ad te ut scribā me impellit: pro aliqua cōsolatōe captāda in his potissimū rebus: quibus aduersā mihi sentio esse fortunā: nā amici officium esse scio: ut tā in p̄peris quā aduersis: semper cōem iudicet esse casū. Cum igit diebus istis a Cicerone graui fuerim cōtumelia affectus: statui rē oēm ad te scribere: ut per l̄ras tuas hūc dolorē aliquātulū leuare possis. Scis Cæsar charissime. quātum semper superioribus t̄pibus elaborauerim: ut huic nebuloni non solū honorē sed etiā utilitatē asserrem: cū pr̄cipue me faciēte: ad præturā primū: deinde cū sūmo suoz ornamento ad cōsulatū euectus fuerit. Sed neq; bonoz istoz me mor ingratus hō: nec boni iuri officiū sectatus: cū mihi esset causa forensis in cōtrouersia corā senatu populoq; romāo ut iniquitatē suā oibus aperiret: nō solū mihi operā suā negauit: quā solet oibus etiā ignotis ipartiri: sed acriter in me iuectus est pro aduersario meo dicens ita ut deducta re in p̄suationē. a causa penitus decideri. Hæc ego passus sum mi Cæsar: tanq̄ laboz meoz p̄mia: quos pro ingratisimo uiro isto dieq; noctuq; suscepi. Sed quia adhuc inest animus: ab ista sententia iniqua & iniusta appellare. hæc ideo ad te scripsi: ut pr̄ter litteraz tuaz cōsolationem quam expecto: ipsum etiam Ciceronem moneas: ut si mihi operam suam pr̄stare non intendit: quāuis id facere debitus sit: mihi tamen nolit esse impedimento: quod facile faciet si tibi id placere senserit: cui me totū trado & dedo. Vale.

¶ Lamentatoria pro re perditā.

Lamentatoria epistola: pro re perditā: est illa quæ ad aliquem amicum scribitur: apud quem lamentari uolumus uel de amissione substantiæ: uel de amissione alicuius personæ quæ mortua sit: uel de perditione honoris aut dignitatis: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si lamentatoriā epistolā pro re amissa ad aliquem amicū scribere uoluerimus cui narrare intendimus uel amissionē substantiæ aut dignitatis nostræ ad hoc ut ab eo aliquod auxiliū recipiamus: uel perditionē alicuius personæ quæ fuerit extincta ut per litteras amici cōsolationē recipiamus: ipsam epistolā similiter in partes tres diuidemus. In quaz prima beniuolentiā captabimus ab ea persona ad quā scribimus: declarantes: quod propter amorem & beniuolentiā eius in

B

nos: uelimus ei narrare casū fortunæ nostræ: ut possimus ab ea uel auxilium:
uel cōsolationē recipere. In secūda exponemus aduersitatē nram quæ nobis ac
ciderit: deducēdo q̄tū possumus rē ipsā in cōmiserationē. In tertia uero & ulti
ma: petemus uel auxiliū: uel cōsolationē rebus nris: dicētes nos multū sperare
in ipso amico: & rogātes: q̄ talis spes nō decipiat nos: simulq; offerentes eidem
amico oēm operā nram libēter accōmodatā. Propositio.

Lamentetur Cicero apud Seruium sulpitium de morte Tullia filia suæ.

Exemplum.

Vellem serui charissime: ut in tam acerbo ac graui casu: qui me diebus istis affli
xit: tu etiam iter cæteros amicos mihi affuisses: sum enim certissimus: q̄ non
solum æque doluisses: sed etiā in leuando dolore meo nō modicum p̄fuisse.
Quod quia locor̄ ac tempor̄ interuallo īpediente: effici non potuit: dabo ta
mē operā: ut saltē per litteras illud tibi significare possim: quod me diebus istis
male habet: in eo amore atq; beniuolentia nostra confidens: q̄ a teneris annis
una cū ætate creuit: q̄ sortem istam meam: ut bonum amicū decet tibi iudica
bis esse cōmunē. Scis serui amātissime: in hac rei publicæ nostræ oppressione: 2
quot & q̄tis calamitatibus fuerimus affecti: ita ut perbeatos illos existimare so
liti simus: qui sine aliquo magno malo: uitā cū morte cōmutauere: sed tamen
in oībus his miseriis: unā tantū cōsolationē capiebā: quæ mihi relicta erat: filia
scilicet meæ dulcissimæ cōfabulationē: quæ facile oēs a me curas penitus amo
uebat: sed nūc eo magis in lachrymis & luctu tabesco: quo crudelior in me fu
it iūda mors: quæ tali me oblectatiōe priuauit: mortua est spes mea: consola
tio mea: uita mea: in qua oēs alios mœrores facile deponebā: nec scio quā de
beā in hoc miserādo casu cōsolationē recipere: nisi ad te cōfugiā: qui oīum do
lor̄ meor̄ leuamen existis. Hec igit̄ ad te scribo: non tantum ut mecū doleas: 3
quod bonū amicū decet: sed ut per litteras studeas hūc dolorē meū si nō peni
tus tollere: aliquantulū saltē leuare: cum præcipue hoc a te solū expectem: qui
etiā cæteras calamitates meas tua soles prudentia remouere: cui ego me totū
trado & dedo. Vale.

¶ Lamentatoria pro exilio.

Lamētatoria epistola p̄ exilio est illa quæ ad aliquē amicū scribit̄: apud quē la
mētari uolumus de exilio nro: cuius epistolæ talis est regula. Regula.

Si lamentatoriā epistolā pro exilio ad aliquē amicū scribere uouerimus: a quo
speremus consequi aut auxilium in restitutione nostra: aut consiliū: uel conso
lationē: ipsam epistolā similiter in partes tres diuidemus. In quāq; prima eodē
modo beniuolentiam captabimus ab ea persona ad quam scribimus: demon
strantes q̄ maxime cōfidamus in amore ac beniuolentia sua: q̄ omnem istā
fortuam existimabit sibi esse cōmunem. In secunda uero primum demon
strabimus beneficia quæ intulerimus in patriam: uel bonitatem nram: sine ar
rogantia: ut intelligat amicus: nō nostra culpa uenisse in exilium. Ostēdemus
deinde cuius culpa factum sit: ut tale exilium patiamur: deducendo rem oēm

in aliquos aduersarios: quos in odium conabimur adducere: demonstrantes
eorum ingratitude & iniquitate. Demum ostendemus: nos in iusticia & æquitate
confidere: quod aliquando etiam in patriam restituemur: fracta nequitia ad-
uersarioque nostrorum. In tertia aut & ultima petemus illud auxilium: uel consi-
lium: aut consolationem: quam petere intendimus: commendantes nosmet-
ipsos ipsi amico ad quem scribimus: cui etiam nos & omnia bona nostra quili-
bentissime offeremus.

Propositio.

Lamentes Cicero apud Lentulum de exilio suo: quod propter odium Clodii patitur.
Exemplum.

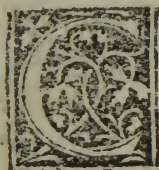
pars i

In omnibus calamitatibus meis semper solitus sum mihi Lentule ad amicos meos
confugere: quorum uel opera uel consolatione subleuatus: possim aliquatulum respi-
rare. Quod cum te non amicum mihi solum existimem: sed etiam amicissimum: qui semper
utramque fortunam meam tibi iudicasti esse communem: statui per has ad te litteras: quid
mihi diebus istis euenerit: scribere: ut consilio & opera tua adiutus: & consolatio-
nem & remedium etiam in tantis malis inueniam. Scis Lentule charissime: quantum semper
pro reipublice dignitate seruanda elaborauerim: ita ut non opes solum libenter exposuerim:
sed & sanguinem ipsum: dum ei possem aliquid utilitatis asserere: nec minus etiam ab ea
sum adiutus: eleuatus conseruatus. Sed maliuolorum nequitia: quæ nullum potest bo-
num sustinere me adeo impetuit: ut quicquid in rempublicam contulerim: illud totum unico die
perdidit. Insurrexit in me Clodius uir iniquissimus: qui licet multa a me quodam
beneficia suscepit: ingratitude tamen cæcus meritoque oblitus: ut me penitus
perfundaret plurima est signum machinatus: quæ apud populum per contumeliam de-
ducens: illis quoque deductis nefariis quibusdam testibus fidem faciens me miserum atque innocen-
tem ciuem ex patria pepulit: quod me tanto dolore affecit: ut penitus uitam mihi acerbam
putem. Et perfecto dolori succubi cogerer: nisi hæc una spes me solaretur: quia spero
quandocumque futurum: ut infirmitas malorum iniquitas: & ego a tantis tantis malis emergere
possim. Quod ut facilius & citius eueniat: peto a te consilium: auxilium & opem: tu enim
potes mihi adeo opitulari: ut mihi nihil sit præterea requirendum: cui ego omnia mea
bona: domum: familiam: meque imprimis ipsum commendo: trado & dedo. Vale.

3

Consolatorium genus.

Caput. VIII.

Consolatorium genus est illud quod fit pro alicuius mali solamine:
quod cum ab amico per litteras uel per nuntium intellexerimus: cupimus
ipsum consolari: & huius generis spes sunt tres. Una, scilicet pro iniuria: al-
tera pro re perditâ: tertia uero pro exilio.

Consolatoria.

Pro iniuria.

Pro exilio.

Pro re perditâ.

Consolatoria epistola pro iniuria suscepta est illa: quæ ad aliquem amicum scribitur: quem con-
solari uolumus pro iniuria: quam ab aliquo passus sit: deducens ipsum in uindictam uel
remedii spem: & huius epistolæ talis est regula.

Regula.

B ii

Si cōsolatoriā epistolā pro iniuria suscepta: ad aliquem amicū scribere uoluerim^{us}. quē cōsolari itendimus: pro ea iniuria qua fuerit ab aliquē affectus: ipsā in partes tres diuidemus. In q̄ & prima quæ solet a nobis epitalis appellari declarabimus q̄tū nobis molestū fuerit intellexisse iniuriā illā: qua iste amicus noster fuerit grauatus & simul declarabimus amorē & beniuolentiā: qua in illū afficiamur: ppter quā simus coacti: ad oēm fortunā cōem existimandā. In secūda uero: quæ a nobis catastrophe dicif demonstrabimus q̄ ppter hoc non sit dolēdū: cū præcipue ipse fuerit offensus ab hoīe nullius p̄cii: & in hoc loco beniuolentiā captabimus a p̄sona aduersarii: deducēdo ipsū in odiū: & demonstrādo iniquitatē eius: & dicēdo q̄ huiusmodi uiroꝝ iniuriæ nō sint existimādæ: q̄a de facili postea superant: & simul demonstrabimus i hoc loco: q̄tū sit sperandum: q̄ fracta istius aduersarii neqtia: tandē ipse amicus: ad quē scribimus: sit pristinā dignitatē consecuturus. In tertia aut̄ & ultima: conabimur ipsū amicū cōsolari: p̄mittentes ei: operā nostrā nunq̄ defuturā: dum ipse possit omnē dignitatem suam uendicare.

Propositio.

Consoletur appium Cæsar: pro iniuria: qua fuit in senatu affectus a Cicerone.

Exemplum.

pars i

Accepi tuas litteras Appi charissime: quæ mihi profecto tātā mœsticiā attulere: quantā requirebat amor singularis: & beniuolentia illa qua ab in eunte ætate in te affectus sum: ex iis enim itellexi: q̄ nequiter fueris a Cicerone impetitus: ita ut in causa tua forensi: quæ tibi erat cū aduersario corā senatu agēda: cōtra omnē iusticiam & æquitatē: uictoriam amiseris: quod cum primū sentirem: nō poterā hoc mihi persuadere: quia semper intellexerā: te multa beneficia in Ciceronē cōtulisse: ex quibus ipse tibi oīum iudicio debitus erat: unde non ca debat in alicuius opinionē: ut te offendere posset. Sed postq̄ eius iniquitatē ex tuis litteris percepi: nō potui non sūm opere dolere: tua præsertim causa: cuius ego existimo oēm mihi fortunā esse cōem. Cū aut̄ considero eius: qui te offendit malignitatem: quæ illi potius: q̄ tibi: tandem & dedecori & damno futura est: non mediocrem in hoc dolore capio consolationem: ille enim cum primū tanta in te cognitus fuerit usus ingratitudine in omnium conspectu populorum erit fabula nota: tu autem pro tua æquitate & iusticia: quæ diu oppressa esse nō potest: cū uictoria gloriosum triumphū acquires. Quē ut citius cōsequi possis: dabo primū operā: ut in tuū si potero fauorē illū deducā. sin minus fiet. nō tibi opibus. studio. fauore. mēte deniq̄ unq̄ dcero: ut possis optatū tuū q̄ fœlicissime cōsequi. cui me etiam ipm totū trado. cōmendo. & dedo. Vale.

Consolatoria pro re perditā.

Consolatoria epistola pro re perditā est illa quæ ad aliquē amicū scribit: quē cōsolari uolumus aut pro amissione substantiæ: aut p̄ amissione alicuius p̄sonæ quæ mortua sit: uel pro perditione dignitatis. cuius epistolæ talis ē regula.

Regula.

Si cōsolatoriā epistolā pro re perditā ad aliquē amicū scribere uoluerimus: quē substantiā suā amiserit: uel aliquam personā pdiderit: quæ mortua sit: aut forte dignitatē suā propter maliuoloz inuidiā amiserit illā similiter in tres partes diuidemus. In quāz prima quæ similiter epitafis appellatur: declarabimus quod tum dolorē p̄pessi fuerimus: cum talē fortunā uel casū ipsius amici itellexerimus: quē n̄m propriū existimauimus propter amorē & beniuolentiā qua in ipsū afficimur: & in hoc loco conabimur ipsū dolorē augere quātū possumus. In secūda uero: quæ si lī catastrophæ est appellata: cōuertemus oēm orationē nostrā ad cōsolationē: ostēdēdo duas: tres: aut plures rōnes: p̄pter quas pbemus nō esse dolēdū: & sic cōcludemus ipsū amicū debere oēm mœsticiā reliquere: & cōsolationem ex hac re capere. In tertia aut & ultima: conabimur deducere amicū: ad quē scribimus in aliquā spem: q. s. omnia ista mala sint futura meliora: simulq; illi offeremus oēm operā nrām quālibetissime paratā: dum possumus ei esse cōsolationi & utilitati.

Propositio.

Consolet Seruius sulpitius Ciceronem: qui in luctu constitutus est: propter obitum Tullie filie suæ.

Exemplum.

Pars. i

I ngemui prius. M. Tulli: & dolore affectus lachrymas cōtinere nequi: cū prius ex lris tuis tristem de obitu filie tuæ nūcium accepi: cogit. n. me amicitia nostra: mutuaq; beniuolētia: quæ a tenellis ānis cū ætate crescēs: iā me edocuit amicorū casus cōes existimare. Iā enim cogitatiōe cōcipere mihi uideor: cuiusmodi gladius paterna uiscera torqueat: quibus cogitatōibus imaturæ amissæ filie dīderiū cor laceret atq; uexet: unde efficiat: ut nihil tibi reliquū sit: nisi ut lachrymis & luctu tabescas. Sed quia nō semper mœrēdū est ac dolore succūbēdū peride atq; nulla relicta sit rō: quæ molestiā ac mœrorē istū leuare possit: nō sum alienū arbitratu: si quid ad te scribere tentē: quādo corā loquēdi non dat copia: ut te in tā acerbo luctu uersantē: & præ doloræ minus uia rectā p̄spicientē. & exhortari aliquantulū queā: & eo unde aberratum est: reducā. Quid quæso est: quod tā opere doleas: & mœrore afficiaris: filia tua mortua est: quia mortalis erat: ea lege in initio p̄creata: & genita: natura nāq; nata: natura quoq; extincta ē. Nō ergo mihi tibi uideri debet: si quod semel natū effloruit: rursum id ipsū defloruerit & inter mortuū sit. Dolorē itaq; tuū mitiga: & bonis rōnibus inixus aliena: ostēde te uix: explica prudētiā tuā: uirtute nūc opus est. Sic itelligat ii: qui te nō uiderūt: te talē esse: quē nos: qui te nouimus predicamus. Vidi-
mus. n. aliquādo secūda te pulcherrime tulisse fortunā: fac quoq; itelligamus: aduersā te quoq; æque ferre posse: ne ex oībus uirtutibus hæc una tibi deesse uideat. Hæc ad te scripsi Marce Tulli: nō q. iis te egere existimare: noui enim modestiā & prudētiā tuā: sed feci cū officii mei grā: tū uero ut quāti te faciā: facile itelligere posses: cui etiā oēm operā meā offero: in oībus uotis tuis quālibetissime

B iii

paratā dū tibi & tuis pdesse possim. Vale.

¶ Cōsolatoria pro exilio.

Cōsolatoria epistola p exilio: est illa: quæ ad aliquē amicū scribit: quem cōsolari uolumus: p exilio suo: in quo cōstitutus sit: ppter inimicorū maliuolentiā: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si cōsolatoriā epistolā pro exilio: ad aliquē amicū scribere uoluerimus: quē cōsolari itendimus pro exilio suo: in quo cōstitutus sit ppter iniquitatem & odiū inimicorū suorū: illā similiter in tres partes diuidemus. In quāq; prima: quæ similiter epitalis appellat: declarabimus: q̄tū dolorē receperimus cū primū itellexerimus talē fortunā ipsius amici: ad quem scribimus: quā silr dicemus existimare nobis esse cōem: ppter amorē & beniuolentiā: qua in ipsum amicū sumus affecti. In secunda uero captabimus primū beniuolentiā ab ea persona: ad quā scribimus: laudātes ipsā ab omni pbitate & uirtute: deinde captabimus beniuolentiā a persona aduersariorū: deducendo ipsos in odiū & declarādo quāliter iste amicus noster nō ppter suā culpā: sed tātū ppter inimicorū inuidiā sit a sua patria depulsus. In tertiā aut ipsū amicū deducemus in speciem: q̄ sit aliq̄uādo in patriā restituendus: & ad hoc pollicebimur ei operā nrām minime defuturā: sed cum oībus uiribus nrīs elaboraturos: ut possimus ei prodesse & utilitatem afferre.

Propositio.

Consoletur Ciceronem lentulus pro exilio suo: quod propter Clodii odium & maliuolentiam patitur.

Exemplum

pars i

Nō possem tibi per litteras exponere Cicero: q̄tū doloris: q̄tūq; mœsticiæ suscepim: cum primū ex tuis litteris itellexi: te ppter odiū & maliuolentiā iniquissimī clodii ex dulcissima patria pulsum fuisse: nō enim solū intestino crucior dolore ex hoc acerbissimo casu tuo: sed uix me a lachrymis cōtineo: quotiens in eā cogitationē uenio: ut te illa potissimū patria extorré sentiā pro qua etiā propriū sanguinē sapissime exponere nō dubitasti: quod me is amor facere cogit: quo in te maxime affectus sum. Et pfecto uix possem mœrorē istū sedare: nisi prius inocētiā tuā excogitarē: qui omnibus semper humanus: omnibus benignus: nullū unq; labore recusasti: quē tam ad publicā: q̄ priuatā utilitatē spectare sentires: sed potius pro uirili tua semper isudās: ut omnibus pdesse nihil unq; nō laudabile peregristi: & tamen maliuoli nebulonis inuidia ad hāc calamitatē solū deueneris: & nō tua culpa: qui cū inter omnes scelestos uiros scelestissimus existimef: quāuis hoc nūc i te factiose cōsecutus fuerit: nō tamē diu scelus suū poterit tueri. Euigila igit aliquātulū ab isto tuo mœrore. & spera: hāc aliquando fore meliora: quæ futura esse breui quidē tēporis spacio cognosces: ut infracto impetu leuissimi hominis: tuā pristinā dignitatē cōsequaris: quod ut facilius obtineas: ego tibi omnem operā meam: studium: fauorem: mentem deniq; omnem polliceor: ut quod tibi honori & usui esse cognosca: pro te exequi contendam. Vale.

¶ Expositiuum genus.

Caput IX.

Xpositiuū genus est illud quod fit: quotienscūq; ad aliquē amicū nostrū scribētes aliquid exponere uolumus: quod ipsum lateat: & huius generis spēs sunt tres: Vna scilicet testimonii: altera historiae: tertia uero notitiæ.

Expositiua.

Testimonii. Historiæ. Notitiæ.

Expositiua epistola testimonii est illa quæ ad aliquē amicū scribit: apud quem uel in loco publico: uel priuato uolumus super aliquo negotio testimoniuū exponere. Cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si expositiuā epistolā testimonii ad aliquē amicū scribere uouerimus: aut p te stimonio publico: aut priuato sup aliq̄ causa reddēdo: illā in partes tres potissi mū diuidemus. In quæq; prima beniuolētiā captabimus a psona nra: declarā tes q; tā ppter fauorē iusticiæ & æquitatis: quā nolumus aliquo pacto oppri mi ppter ignoratiā ueritatis: q; etiā propter amorē & beniuolētiā: q; afficimur i ipm̄ amicū: ad quē scribimus: aut pro quo scribimus: uolumus declarare uege testimoniū sup ea re: sup qua fuerimus requisiti. In secūda uero breuiter: diluci de: & accōmodate explicabimus ipm̄ testimoniū nrm̄: nihil aberrādo: si possu mus: a ueritate. & tamē i ipsa ueritate dicēda: ubi erūt loca magis faciētia ad fa uorē amici nri: tūc i ipis maxime p̄sistemus: & plusq; i aliis ad hoc ut amico p desse possimus. In tertia aut & ultima dicemus ea uera eē quæ scripserimus: simulq; i hoc loco offeremus oēm operā nram: uel psonæ publicæ: uel priuæ tæ q; hoc a nobis testimoniū petiuerit: dūmō possimus ipi rē gratā & utilē facere

Propositio.

Exponat Cicero testimoniū apud cēsores cōtra Clodiū: q; diuulatoꝝ sacroꝝ in urbe fuerit.

Exemplum.

Pars i

Requisitus a uobis iudices: qd sup ea cōtrouerſia sentiā: quæ iter dignissimū ma tronæ ordinē: & Appiū Clodiū uersat: de uiolatis bonæ deæ sacris: an ne ipse eo die in ciuitate fuerit: quo sacra dicunt̄ eſſe uiolata: an potius abfuerit: licet hæc mea semp cōditio fuerit: ut neminē unq; offēdere uolueri: ne tamē æqtas ipsa atq; iusticia: quā semp amaui: & p q̄ etiā emori possum: ueritatis abscoſio ne ledat: oia uobis uerissima fatebor. quæ ad huiuscemodi causæ dilucidatio nē attinere uidēt. Petitis a me iudices. uobis significē. fuerit ne nudiustertius i urbe Clodius. quo potissimū die Bonæ deæ sacra uiolata eē ferūt. Ego ut ue rū fatear: Clodiū uidi mæ totū apd' duū uiros agere: dñm ab octaua hora apd' Pōpeum coenasse. Postea uero p totū q̄si diē circa Cæsar's ædes uagātē ispexi. postremo ad horā noctis tertiā cursu rapido se domū conferentē: qua uero ex causa illud non ausim affirmare. Hæc sunt quæ a me scire cupiebatis: & quæ ego uobis ueraci sermōe ptuleri: nā potius uellē mortē oppetere q; ueritatē iu sticiāq; lædere. Si qd præterea ē qd ex me uobis cognoscatis gratissimū futuꝝ. iubete, ecce me ad oia uota ur̄a q̄libētissime paratū. Valere.

Expositiua historiæ.

B iiii

BI
CI

Expositiua epistola historiae est illa: quae ad aliquem amicum scribitur: pro ad/
monitiōe alicuius rei gestae: de qua uolumus ipsum certiore reddere: cuius
epistolae talis est regula.

Regula.

Si expositiuā epistolā historiae ad aliquē amicū scribere uouerimus: quē uolū/
mus certiorē reddere de aliqua re gesta: & noua: illā similī in tres partes diuide
mus. In q̄z prima beniuolētiā captabimus a persona nostra: declarātes: q̄tū si/
mus iclinati ad scribēdū ipsi amico de rebus nouis: quae uel i rep. uel priuata ac
cidūt: cū maxime itelligamus ipsū esse percupidū haez rez itelligēdagz: & prae
cipue cū hoc sit boni ciuis officiū: ut uelit sapius admoneri de rebus illis: quae
in rep. uel in ciuitate accidunt. In secūda uero breuiter dilucideq; narrabimus
rē ipsā: de q̄ uolumus ipsū amicū reddere certiorē: aut si res illa sit publica de
pace: uel bello: aut de rebus in senatu gestis: aut sit priuata de negotiis ad altez
nrm pertinētibus: uel de salute & euetu rez nraez: put nobis uidebit esse scri/
bendū circa nouitate & uicissitudinē rez ac tēpoz. In tertia aut dicemus: haez
fuisse quae ad ipsū amicū: scribēda esse uidebant: & in hoc loco offeremus eidē
amico nō prae-termittē laborē aliquē i scribendo de reliquis rebus quae post
hac euenient dūmodo possimus ipsi rem gratā facere. Cui etiā offeremus ope
rā nram in oībus accōmodatā.

Propositio.

Exponat atonius bruto: bellū idictū parthis cui praefectus sit designatus Cicero.

Exemplum.

pars i

Scio Brute charissime: q̄ cupidus sis res istas itelligēdi: quae hac in rep. nostra ge
runf: cuius cū optimū membrū te esse cognoscas nō potes ab ipsa diu abesse:
quod si fortasse etiā tibi ab esse cōtigat: nō pōt cor tuū aliquo pacto cōquiesce/
re: nisi per amicorū tuorū lras crebro certior fias de eius statu: quod cū ego sic
esse itelligā: ut tibi gratificarer: cui in p̄cipua quadā dilectōe cōiūctus sum: deli/
beraui id ad te scribere: quod potissimū diebus istis euenit. Dū enim in senatu
pulcherrime staremus: redditae sūt ex anthiochia litterae: quibus significabaf:
parthos: in agrū ciliicū icursionē fecisse: oīaq; indies penitus deuastare: quod cū
itellexisset: senatus subito decreuit: ut singuli snias rogarent: esset ne bellū par/
this iducendū: an potius cū eis pacē seūdā: quia nō sine magno reip. dispendio
uidebaf illis posse obsisti: super qua re cū multae uariaeq; essent patrū snia: tā/
de deliberatū est: ut parthis bellū indiceref: ei q; rei qā nemo uidebaf: nec sapia
grauior: nec fide maior: qui tātā posset puitiā sustinere: Marcus cicero p̄fectus
est: iāq; ei exercitus: arma cōmeatus decretus. Vnde expectamus: infra paucos
dies: cupatorē ipsū ex urbe ad expeditionē suā p̄fectuz. Tu iterim deos exora:
ut his faueāt iceptis: quo resp. nostra nō solum seruet sed etiā mirifice augeaf.
Haez sunt quae diebus istis hoc in senatu gesta sunt de quibus te putauī certio
rē faciendū. Si qd p̄terea acciderit: quod sit notatōe dignū: faciā te de oībus sa
pissime certiorē: cui etiā oēm operā meā offero: i oībus tuis optatis q̄libentissi/

me paratā. Vale.

¶ Expositiua notitiæ.

Expositiua epistola notitiæ est illa: quæ ad aliquem amicū scribis: quem certio-
rem reddere uolumus de cōditione alicuius personæ: quā ipse scire desiderat:
cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si expositiuā epistolā notitiæ ad aliquē amicū scribere uouerimus: cui cupimus
declārare cōditionē alicuius psonæ: quā ipse scire desiderat: illā sibi i tres partes
diuidemus. In q̄z prima beniuolentiā captabimus ab ea psona: ad quā scribi
mus: declarātes q̄ ex quo ex lris eius itellexerimus: ipsū scire desiderare cōdi-
tionē talis uiri: fuerimus ualde diligentes in ea pquirēda: & q̄ tandē itellexeri-
mus oīa quæcūq; circa negociū istud erāt itelligēda. In secūda uero breuiter &
dilucide declarabimus ea: quæ scribere itēdimus: aperiētes particulariter oēm
cōditionē illius uiri uel etiā illius rei: cuius ipse amicus ad quē scribimus noti-
tiā hñe uoluerit. Quod si forte de nobis ipsis alicui notitiā dare uoluerimus: p-
termiſſa prima parte: capiemus beniuolētiā a nobis ipsis nos excusādo: si aliqd
de nobis dixerimus: quod tamē dicemus facere nō ex arrogātia: sed solū ut p-
sonā ignotā illi aperiāmus: qui eā scire desiderat: & tunc q̄to modestius poterit-
mus: conditionē nřam narrabimus: ut ab amico noscamur. In tertia autē dice-
mus: hāc fuisse: quæ de tali uiro uel tali re intelligere potuerimus: & q̄ si alia
p ipso amico facere possumus: parati sumus ad oīa eius optata: cui etiā offere-
mus operā nřam: in oībus libentissime paratā.

Propositio.

Exponat Cicero Cæsari conditionem appollonii rhodii: oratoris: cuius ipse no-
titiam habere cupit.

Exemplum.

pars. i

Nihil est tā arduū tāq; difficile mi Cæsar quin illud libētissima frōte subirē: ut ti-
bi rem gratā facerē: quia sic me cogit amor singularis & eximius: quo in te asse-
ctus sum: sicq; me cogūt maxima præclarissimaq; beneficia tua: quibus & an-
tea semper me cumulaſti: & idies cumulare nō desinis. Petis a me ut omni dili-
gētia exploratā apollonii rhodii cōditionē ad te scribā: feci id sedulo: teq; de his
quæ scire cupis: certiorē reddo. Est. n. is apollonius: quē tu scire desideras: uir 2
oīum iudicio singularis: qui nō tātū in oratoria facultate: quā ipse manifestissi-
me pfitet: sed etiā in philosophia nō mediocri sibi nomē cōparauit: ex rhodo
nāq; cū p̄ximis diebus istis in hoc atheniēse gymnasiū cōmigrauerit: quia ne-
minē reperiuit: qui rhetorica iſtituta diligēter enodaret. a philosophia ad istā
pedestrē orationē se cōuertit: in qua tantā pfecto studentibus utilitatē adiecit:
ut uidere facile uidear: iteq; palladē ex cerebro iouis natā. i hāc urbē descēdisse
Plura de hoc hoīe ad te scribere possem: sed ex aliis etiā plura itelligere poteris. 3
Hoc unū addo: q̄ si talem oratorē in urbē euocaueris. nō priuatæ solū: sed pu-
blicæ etiā utilitati non parē cōsules. Si quid est præterea quod me tibi obsequi
cupis: iubeas: ecce me ad oīa penitus uota tua libētissime paratū. Vale.

¶ Gratulatorium genus.

Caput X.

Ratulatoriū genus est illud: quod fit: quotienscūq; ad aliquē amicum nrm scribentes: uolumus illi gratulari: pro aliquo suo bono cōsecuto: & huius generis spēs sunt duæ: una p fortuna: altera uero p salute.

Gratulatoria

Pro fortuna

Pro salute

Gratulatoria epistola pro fortuna: est illa: quæ ad aliquem amicum scribitur: cui uolumus gratulari: pro aliqua dignitate uel prosperitate consecuta: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si gratulatoriā epistolā p fortuna ad aliquē amicū scribere uoluerimus: cui uolumus cōgratulari: uel p aliq dignitate cōsecuta: uel p aliquo gaudio seu læticia: quā ipse psp̄era fortuna fuerit affecutus: illā i tres partes diuidemus. In q̄x prima beniuolentiā captabimus ab ea persona: ad quā scribimus: ipsā sūmo pe re laudātes: & ostendentes: q̄ meritis & uirtute sua fuerit consecuta talem dignitatē: uel psp̄eritatē. In secūda uero demonstrabimus q̄tum hoc nobis fuerit gratū: beniuolentiā captātes a persona nostra: & declarātes: ppter amorē & beniuolentiā: qua in talē personā afficimur: nos fortunā istā ppriā existimare. In tertia autē deū rogabimus: ut hæc dignitas siue fœlicitas sit illi perpetuæ laudi ac utilitati futura: simulq; in hoc loco offeremus illi oēm operā nram q̄liben- tissime accōmodatā: dūmodo possimus: circa hæc dignitatē suā: ei aliquid utilitatis afferre.

Propositio.

Congratuleſ curioni Cicero: pro tribunitia potestate: quā merito cōsecutus est

Exemplū.

pars

Nescio: mihi potius: an tibi gratuler Curio: p tribunitia ista ptate tua: quā nuper uirtutibus tuis præclarissimisq; mox iſtitutis cōparasti: tibi. n. nō medioerē uideo gloriā accessisse: cui tātū honoris gradū: iuuenili p̄fertī hac i ætate tua ascēdere licuit: ut non minus oīum de te opinionē superaueris q̄ æquaueris: nec id qdē i merito: tātā nāq; tibi apud oēs existimationē cōcitasti ut laus tua nō obſcuro nec uario sermone: sed & clarissima: & una oīum uoce p̄diceſ. Mihi autē nō paræ decoris & ornamenti adiūxisti: cui tali stēmate decoratū liceat amicum h̄re: q̄ & suo splendore hæc nō solū amicitia illustrare possit: ueq; ei maximo sit futurus emolumento. Tibi igit tuæq; uirtuti gratulor: p hac dignitate tua: tā optima q̄ benemerita: quā licet nunq̄ ambitiose quæsiueris: utriusq; tamē uirtutis tuæ splendore semp pmereri studuisti: mihi uero gaudeo cui tātū laudis accesserit: nec id qdē iniuria: oīa. n. sunt amicorū (ut aiūt) coīa: quorū etiā animi adeo dicunt esse cōiūcti: ut unus idēq; spūs duo corpora regat: ac idē sit i duobus sensus eadēq; uolūtas. Dii quoq; te faustū fœlicēq; cōseruēt: quorū arbitrio oīa gubernant: ac ad meliora semp dignioraq; ut meritis es: te puehant ut & tibi & tuis gloriā immortalē acqras: & reip. tādē bonus ac honestus ciuis euadas: quā cum diu fœlicissime gubernaueris: in eius tandē sinu faustissime quiescas.

Gratulatoria pro salute.

Gratulatoria epistola p salute: est illa: quæ ad aliquē amicū scribit: cui uolumus gratulari: aut pro salute: post ægritudine cōsecuta: aut quia ex aliquo loco sal-
uis redierit: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si gratulatoriā epistolā pro salute ad aliquē amicū scribere uouerimus: illam si-
militer in partes tres diuidemus. In quæ prima beniuolentiā captabimus a
persona nostra: declarātes: quantū prius de amici ægritudine doluerimus: uel
de eius salute dubii fuerimus: si a nobis fuerit separatus. In secunda uero decla-
rabimus: quanto gaudio affecti fuerimus: cū de eius salute: uel incolumi reuer-
sione intellexerimus: & tunc ei de tali salute congratulabimur: deum rogātes:
q̄ hanc prius incolumitatē suam diu seruet. deinde ipsum deinceps ab omni
malo tueatur. In tertia aut offeremus eidem amico omnem operam nostrā: ut
in aliis fieri consuevit.

Propositio.

Congratuletur Eustachius andronico: pro salutis suæ pristinæ instauratione.

Exemplum.

pars i

Quanto dolore affectus fuerim diebus istis: Eustachi charissime: cum primū ex
amicorū meorū litteris intellexissem: te in grauem quempiam morbum inci-
disse: per litteras quidem tibi significare non possem. Existimaui profecto hāc
mihi ægritudine tuam: esse cōmunem: pro eo amore ac beniuolētia: qua in
te sum opere affectus sum. Sed quāto maior fuit exacta mœsticia: tanto ma-
ior nunc læticia successit: cū intellexerim: te iam dei optimi bonitate iuuāte: in
pristinam salutem fuisse restitutum. Gratulor igitur tibi prius pro ista incolu-
mitate tua instaurata: deum q̄ exoro. ut diu te saluum seruet atq̄ superstitem:
ut nos omnes amici tui cupimus & peroptamus: qui tuo amore adeo deuin-
cti sumus: ut nunq̄ possimus ab eo auelli. Nos quoq̄ scias: diuina fauente pie-
tate: saluos omnes esse atq̄ incolumes: & omnibus uotis tuis q̄libentissime pa-
ratos: dum tibi possimus esse & honori & utilitati q̄maximæ. Vale.

z

3

Exhortatiuum genus.

Caput. XI.

Exhortatiuū genus est illud: quod fit: quotienscūq̄ personā aliquā
ad aliquid peragendum uolumus cohortari: & huius generis spe-
cies sunt duæ. Vna scilicet ad lætitiā: altera uero ad dolorem.

Exhortatoria

Ad dolorem

Ad lætitiā.

Exhortatiua epistola ad lætitiā est illa quæ scribitur ad amicū: quē exhortari uo-
lumus ad aliquid peragēdū: quod illi in gaudiū honorē: & utilitatē futurū sit.
Cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si exhortatiuā epistolā ad lætitiā ad aliquē amicū scribere uouerimus: quē co-
hortari uolumus: uel ad uirtutes capessēdas: uel ad gaudiū p aliq̄ re suscipiēdū
siue ad aliqd aliud pagendū: qd̄ i eius utilitatem redūdet: illā i ptes qnq̄ diuide-
mus. In q̄æ prima beniuolentiā captabimus ab ipsa re: declarātes: q̄tū ipsi ami-
co: ad quem scribimus: sit futura utilis res ipa: ad quā ipsū exhortari studemus

In secūda uero beniuolentiā similiter capiamus a re ipsa: laudātes ipsam ab honestate & iusticia: & demonstrātes ipsam ægissimā esse: & quocūq; pbatissimo uiro dignā: ad hoc ut ipse amicus facilius incitet ad id faciendū: ad quod ipsū cohortamur: si senserit aliquid inde sibi honoris pfectū. In tertia autē demonstrabimus rem ipsam esse possibile & facile ad peragendū. quia naturalī quāto res est facilior: tāto libentius a nobis suscipitur: cū natura nostra a labore procliuius sit ad libidinē & uoluptatē. In quarta uero ostendemus huiusce rei necessitatē: dicētes q; necessario amicū ipm oporteat tale quid peragere: ne forte in aliquod damnū uel dedecus incideret. In ultima deniq; pponemus quid uolumus ipm amicū facere: dātes ei modū rē ipsā peragēdi: & hęc ppositio appellat: quæ tamen inter cæteras partes est ponenda: ubi magis ad propositum facere uideatur.

Propositio.

Exhortetur Fabius Papyrium prætextatum: ingenuum adolescentem: ad uirtutes capescendas.

Exemplum.

pars i

Nihil unq; fuit papyri charissime: quod tā publicis q; priuatis rebus maiori unq; emolumēto fuisse legamus: q; eapottissimū uirtus: quæ nō solum priuatas domos: uerū & publica quoq; imperia regere: gubernare: atq; imprimis augere solita est: hinc & atheniēses doctissimos uiros rē suā publicā merito inter cæteras præstātissimā reddidisse cōperimus. Nec minus quidē clarissimorū uirorū prudētia: sapiētissimoq; cōsilio rhomanā scimus remp. cōseruatam atq; mirifice ampliātā. Pretereo eiusdē uirtutis splēdorē: quo quisq; potissimū ei familiaris nō minimū quidē honestatus est: est. n. tāta uirtutis gratia: tāta gloria & auctoritas: ut facile ex ignobili quēquā nobilē: ex mortali immortalē reddere possit. Ad hāc igitur uirtutis laudē: pro singulari in te beniuolentia mea: his meis litteris te incitare disposui: nō q; ad illā te tua spōte satis incitatū esse diffidā: sed ut amorē in te meū apud te testificatū relinqā. Nec profecto tibi ad uirtutē capeffendā difficilis additus patet: hanc enī tibi facillime cōparabis si hoc statueris: quæ laudū gloriā adamaris: quibus artibus he laudes cōparātur: in iis potissimū esse laborandū. Hęc uides quanto tibi hac maxime tēpestate necessaria sint: cū cadēti reip. tali sit opus defensore: qui omni uirtute ualatus: eam in pristinū statū: ueteremq; libertatē merito sit uēdicaturus. Vale.

Exhortatiua ad dolorem.

Exhortatiua epistola ad dolorē: est illa: quæ scribitur ad aliquē amicū: quem exhortari uolumus ad lachrymas & mœrorē: pro aliqua fortuna aduersa: uel publica: uel priuata: & huius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si exhortatiua epistolā ad dolorē ad aliquem amicū scribere uouerimus: quē ad lachrymas uel luctū icitare uolumus: pro aliquo casu aduerso q; nobis uel amicis priuate acciderit: uel publice ēt euenerit: illā i ptes q̄tuor diuidemus. In q̄x prima beniuolentiā captabimus ab ipsa re: demonstrātes q̄tū sit iustū & honestū: aut p amicorū aduersitatibus: aut p pub. icōmoditatibus dolere: cū

præcipue huiusmodi calamitates debeamus cōmunes existimare. In secun-
da uero narrabimus casum ipsum: propter quē uolumus ipsum amicū ad do-
lorē cōmouere. In tertia autē: cū uerbis accōmodatis: exhortabimur ipsū ad do-
lorē: p tali resuscipiendū. In quarta uero & ultima demōstrabimus: q̄tū sit ne-
cessariū: in huiusmodi calamitatibus dolere: ut post dolorē succedat cogita-
tio & cura cōsulēdi ipsis rebus afflictiis. pmittētes etiā nos operā nrām: i oibus
fore paratā: dūmō possimus aliquid pdesse.

Propositio.

Exhortet placū Cicero: ad dolorē capiendū pro reip. romane oppressione.

Exemplum.

pars i

Cum iure tā diuino q̄ humano cogente: post pientissimū in deos obsequiū: quic-
quid in nobis est: illud totum patriæ reip. publicæ debeat: pro cuius non solū
prosperitatibus lætari: incōmoditatibusq; lugere debemus: sed pro qua etiam
sanguinē effundere: si opus est: debiti sumus: nō sū ab officio boni ciuīs alienū
arbitratus. si expositis calamitatibus nostris: te ad nobiscū lachrymandū icita-
uero. Scias plance charissime pristinā illā dignitatē & auctoritatem nostram: 2
qua mirifice hoc in senatu pollebamus: Cæsaris nunc iniquitate penitus esse
sublatam: qui monarchiam iperīi consecutus: non solum patrēs ab urbe pro-
pulis: sed nec alicui uiro bono libere amplius nomen reliquit. Quis igitur est
tam ferreus ciuis: qui se a lachrymis continere possit: amissa nāq; dignitate no-
stra: quid reliquum nobis est: nisi ut in luctu & squalore iaceamus: flemus: plo-
ramus ululamus tota die: teq; lachrymaz istaz etiam uolumus sociū habere. 3
neceesse enim est: ut gemitus augeant: lachrymæ excrescant: ploratus crebrior
fiat: hæc enim fortassis animoz quædā irritamēta fuerit: quæ diu iniuriā istā
pati nequibunt: Quod si quis ad hanc laudabilē prouinciam animū adiecerit:
non recuso laborem: sed potius ad omne capitis periculum subeundū: omnē
operam meam: uitam deniq; ipsam libentissime paratam uoueo. Vale.

¶ Dissuasium genus.

Caput. XII.

Dissuasium genus est illud: quod fit quotiēscūq; ad aliquem amicū
scribimus: quem si uiderimus iclinatum ad aliquid paragendum:
ab eo uolumus deducere: & huius generis species similiter sūt duæ:
una scilicet a læticia, altera uero a dolore.

Dissuasua

A læticia

A dolore

Dissuasua epistola a læticia, est illa, quæ scribitur ad aliquē amicū, quem si uideri-
mus iclinatū ad aliquod rephēsibile gaudiū, ipsū ab eo conabimur retrahere.
& huius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si dissuasua epistolā a læticia ad aliquē amicū scribere uoluerimus, cui dissua-
dere intēdimus, ne in aliquā indebitā lætitiā prorūpat, uel ad aliquid faciendū
properet, quod ipse sibi bonū futuri existimet, illam similiter in partes quin-
que diuidemus. In quarum prima ostendemus rei ipsius inutilitatē si fecerit

eam: & omnibus medijs demonstrare conabimur ipsam omnino esse damno-
sam. In secunda uero aperiemus re ipsam esse penitus iniustā & inhonestā: &
minime uiro bono cōdecēte: ita ut per hanc media ipsum amicū nostrū idu-
camus ad hoc ut rem ipsam existimet nullo pacto esse faciendā. In tertia autē
pponemus quo pacto sit ab ipso amico peragendū: ut a tali re faciēda desistat
& simul rei ipsius modū aperiemus: quo debeat in ipā re pcedere. In quarta
uero demonstrabimus quantū sit ipsi amico facile: a tali re faciēda desistere: ita
ut per hanc facilitatē citius inducat ad persuasione. In quinta uero & ultima
declarabimus necessitatē ipsam: ppter quā sit coactus a tali lātitia desistere: si
mulq; ipsi amico offeremus omnem operam nostram: si uoluerit persuasio-
nibus nostris morem gerere.

Propositio.

Dissuadeat Curioni Cicero in lātitia prorūpere: quia Cēsar monarchiam ob-
tinuerit imperii.

Exemplum

Pars i

I nueterata fuit dignissimaq; uniuscuiusq; philosophātis opinio: Curio charis-
sime: nihil uiro bono inutilius esse: nihilue damnosius: q̄ de suae reip. oppressi-
one gaudere: pro cuius cōseruatione: quāto quis maiore laudē ac gloriā conse-
quit: tanto maiore nota dignus efficit qui in eam aliquid attentare studuerit.
Adde prāterea q̄ nihil unq; uiro digno inhonestius: nihilue turpius existima-
ri potest: q̄ in reip. suae casibus lātitia paeferre: pro qua si quis etiā pulcherri-
mum sanguinē exposuerit: nō modicā sibi gloriā & laudē cōparabit. Cū igit
intelligā te pro Cēsaris uictoria tantū gaudiū suscepisse: ut uix te ab eius publi-
ca ostentatione continere possis: dolui certe: te in tantū dilapsū fuisse facinus:
ut etiam in malis tuae patriae gaudere possis. Proinde te horro: ut ab ista lāti-
tia uana & turpi desistere uelis. Facile. n. tibi ē: omnē lātitia istā in lachrymas
uertere: cum prācipue optimus semper ciuis fueris existimatus: cuius officiū
est: illam pulcherrimā mortē ducere: quā pro patria suscipis. Adde etiā q̄ in
tantis totq; reip. perturbationibus: tibi necesse est: nō solū ab hac animi hilari-
tate discedere: sed & perpetuas lachrymas periclitāti patriae condonare. Vides
enim quanta etiā tibi sint mala in hac publica calamitate patiēda: nisi corde
& animo ingemiscens: cadentibus rebus mature cōsuleris. quod ut facias te
rogo: & ad id peragēdū omnē tibi operā meā paratā deuoueo. Vale,

¶ Dissuasua a dolore.

Dissuasua epistola a dolore est illa quae ad aliquē amicū scribit: quē si uideri-
mus inclinātū ad aliquē reprehensibilē dolorē: uel minime laudabilē: ipm ab
eo deducere conabimur. & huius epistolae talis est regula.

Regula.

Si dissuasua epistolā a dolore ad aliquē amicū scribere uoluerimus: cui dissua-
dere intendimus: ne ppter aliquā causam in mōrorē deducat: quē ipse forte
inconsiderate suscipit: illam similiter in partes quinq; diuidemus. In quarū
prima declarabimus quantū sit inutile uel dānosum ipsi amico nostro in tali
casu dolorē ostendere: cum prācipue hoc non sit uiri sapientis officiū ut in re

bus aduersis dolere debeat. In secunda uero demonstrabimus: ipsi amico non esse honestum uel laudabile: si propter ipsam rem doleat: & hic si uoluerimus: aliquam rationem adducemus: propter quam probemus turpe esse ipsi amico nostro: si in dolore diutius moretur. In tertia autem conabimur omnibus mediis: quibus nobis possibile fuerit: ipsum amicum a tali dolore deducere: & in gaudium potius & consolationem inducere. In quarta uero demonstrabimus hoc facile esse: si uoluerit amicus ad laetitiam se uertere: & ab ipso dolore discedere. In quinta uero & ultima ostendemus quantum sit ipsi amico: ad quem scribimus: necessarium: ut a tali molestia penitus discedat: adducendo aliquam rationem: quae uideatur ad propositum facere. nam epistola ista est quasi similis epistolae consolatoriae: de qua superius mentionem fecimus. & simul etiam in hoc loco: si nobis uidebitur: offeremus ipsi amico omnem operam nostram: dum possimus ipsum a tali molestia uel dolore remouere: & in aliquod gaudium deducere.

Propositio.

Dissuadeat Marco Antonio Brutus: in luctu tabescere propter Iulii Caesaris interitum.

Exemplum.

pars i

Hoc est officium optimi cuiusque ciuis Marce Antoni charissime: ut non solum rem publicam suam & bonum commune diligat: sed illud etiam pro uirili sua querere: & quaesitum mirifice conseruare conetur. pro quo tutando etiam: si opus fuerit: quolibet sanguinem ipsum effundere cupiat. quod qui facere neglexerit: uel acriter puniri debeat: & a senatu alienus censeretur. Non enim laudabile est: imo turpissimum & detestandum facinus: pro priuato bono publicum & commune spernere: ac spernendo destruere. imo & qui hoc facere praesumpserit: poenas luere decet: & nullum morte sua amicis luctum relinquere. Cum igitur propter Caesaris internitionem uideam te in moerore & luctu constitutum: non possum non summo opere mirari: cum praesertim te semper bonum probatissimumque ciuem cognouerim: qui non solum de republica tua semper benemereri studuisti: sed omnes in eam crudelissime delinquentes: tanto persecutus es odio: ut tanquam in matrem tuam saeuientes fuissent: eos sic tibi inimicos existimaueris. Recipe igitur priorem animum tuum in patriam: & p

nequissimi tyranni nece noli tantopere commoueri: qui nullam uiris bonis libertatem relinquens: pulcherrimam reipublicae faciem in turpissimam conuerterat. Facile namque est tibi uiro prudentissimo a dolore & luctu ad laetitiam potius & consolationem animum deducere: cum praecipue uideas tali occipatore extincto: pristinam iam sibi libertatem ipsam recuperasse. Cogita praeterea quantum tibi hoc praesertim tempore: necessarium sit: ut relicto moerore serenissimam patriae tuae faciem ostendas: quae tuis subsidiis fulta: possit aliquando ex tantis calamitatibus respirare. quod ut facilius facere possis: dabitur operam omnes nos amici tui: ut in rebus omnibus nostra officia sint tibi quolibetissime parata. Vale.

Inuectiuum genus.

Caput XIII.

Nuectiuum genus est illud quod sit quotienscūq; personā aliquā uel amicā uel inimicā repræhendere uolumus: pro aliquo crimine sceleris uel ignoratiæ. & huius generis spēs sunt duæ. Vna scilicet criminis. altera uero contentionis.

Inuectiua

Criminis

Contentionis.

Inuectiua epistola criminis est illa: quæ ad aliquā personā scribitur: aut amicā: aut inimicā: quā p aliquo scelere uel flagitio: siue remisse: siue excadesceter uolumus accusare: cuius epistolæ talis est regula.

Regula

Si inuectiuā epistolā criminis ad aliquā personam scribere uouerimus: primo scire debemus: q si persona ipsa ad quā scribimus: est nobis amica: remissa in uectione utēdum erit: & prius uerbis asperis accusandū: deinde in bona uerba desinendū. Si uero inimica fuerit persona: tūc in tres potissimū partes ipsam epistolā diuidemus. In quæ prima beniuolentiā captabimus a persona nostra: declarātes q ad talem inuectionē nō uolūtariē: sed coacte simus impulsī & q sæpenumero a tali inimico lacessiti: ad ultimum usq; ppressi sumus: sed nūc amplius pati nō possumus: cū præcipue ipsius psonæ uitia in alicuius dānum uerterētur: si nō esset accusata & castigata. In secūda uero rem ipsam repræhēdendā adducemus: simulq; rationes omnes: quæ ipsi inuectioni uidebūtur accomodatæ. In tertia uero: si amica erit nobis persona: ad benignū aliquē sermonē cōuertemur: ipsā monētes. ut a tali facinore desistat: quod si fecerit: omnē ei opam nostrā offeremus: q libentissime paratā. Si uero inimica erit persona: beniuolentiā iteq; a nostra psona cōstituemus: dicētes: nos amplius nōle in ipsum inimicū inuehi: ne potius ppter odiū id fecisse uideamur: q ueritatē: sed q i aliud tps cætera uolumus dicēda reseruare.

Propositio

Inuectatur Cicero in Luciū catilinā: qui in patriā repu. coniuurare parat.

Exemplum.

Pars. i

Nihil est Luci Catilina qd me magis hac tēpestate sollicitet & intolerabili pene dolore cōficiat: q q & multoz sermonibus & litteris intellexi: te scilicet in patriam tuā: pro cuius deberes libertate libenter uitā effundere: cōiurationē parare. quod pfecto inter cætera uitia scelestaq; facinora tanto detestabilius est: quanto bonū cōmune priuato melius nobiliusq; censet. Vnde nisi me amor sumus: quo in te afficior: mutuaq; beniuolētia nostra impelleret: potius mihi tacendū q ad te scribendū existimarem: uolui tamē hæc pauca ad te mittere: ut quidnam potissimū hac in re senserim apud te testatū relinquerē. **Quis** furor: quæ infania: quæue potius dementia te ad tātū scelus peragendū commouere potest? Tunc patriæ filius: uel eius mēbz scelestas audebis in matrē uel potius corpus tuū manus inferre: lugentesq; pueros: lachrymātes matronas: luctuosos ciues: lugubrē senatū: destructā remp. deozq; p sanata poteris

cernere templa: & quibus queso oculis ista conspicias. Sed regiam inquires dignitatem quero: dominatum concupisco. Et quæ per deum immortalẽ potest esse dignitas: tali merito nomine decorada: quis dominatus honestus: qui reip. lachrymis: bonorumq; ciuium depopulatione paretur: ille quidem iudicio meo est honor existimandus: illa merito dignitas appellada: quæ in reip. collatis meritis acquiritur. Nihil est enim: quod maioris fructus gloriæq; esse possit: nec quicq; ex omnibus rebus humanis est præclarius atq; præstatius: q̃ de rep. benemereri. Tu autem reip. oppressione immortalẽ tibi laudem parare speras: falleris (mihi crede) catilina: ac longe deciperis. Vide ne dũ tibi immortalitatem quæris uitam amittas: atq; exiguam hanc existimationem quã tibi olim concitasti: foedissimo nomine deturpes ac dehonestes. Repelle igitur a te iclamentiſsimam uel potius nefariam mentem istam. ac reip. incumbas: quæ teq; tuosq; dignis ac preciosis quidem possit muneribus dignitatibusq; exornare ut omnibus gratus: omnibusq; iucundus existens: in dulcissimæ tandem patriæ sinu susceptus: diu faustus foelixq; uiuere possis. quod si facere uolueris: ut spero & opto: omnem tibi operam meam offero: in omnibus tuis op̃tatis q̃libentissime paratam. Vale.

C Inuectiua contentionis.

I nuectiua epistola cõtentionis: est illa: quæ ad aliquã personã scribitur cuius ignorantia reprehendere uolumus: super aliquo loco humano: super quo est nobis cũ ea contentio: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

S i inuectiuam epistolam contentionis ad aliquam personam scribere uoluerimus: cum qua nobis sit controuersia: super aliquo loco studioſo uel humano & ipsius in ea re ignorantiam reprehendere uel accusare curauerimus: illam in partes tres similiter diuidemus. Et quãuis possimus ip̃am epistolam dirigere ad eam personam: ad quam scribimus: melius tamen est q̃ ipsam mittamus ad aliquem tertium: apud quem tanq̃ iudicem: res ista agatur. Sed utcunq; sit: in prima parte epistolæ ostendemus sicut in superiori factum est: q̃ non sit officium uel consuetudo nostra in tales controuersias uenire: cum potius semper pacem & quietem amauerimus: & q̃ sæpenumero prouocati: ad ultimum usq; simus perpeſsi. Tamen dicemus: impræſentiarum tantã esse aduersarii nostri insolentiam: quæ præcipue tendit ad honorem nostrum denigrandũ: q̃ nullo pacto amplius tacere possumus: sed potius omnino uelimus re istã agere apud ipsam personam: ad quam scribimus: ut propter bonitatẽ & præstantiam suam uelit super ea iudicium ferre. In secunda uero narrabimus breuiter & dilucide re ipsam: super qua est inter nos exorta controuersia: simulq; recitabimus rationes nostras: ipsas confirmando: & per oppositũ rationes aduersarii confutabimus. In tertia autem dicemus multa etiam alia nobis dicenda esse: quæ tamen dicere nolumus: ne uideamur potius odio q̃ ueritate faciente: eius ignorantiam accusare: rogabimusq; amicum nostrum: ut super his rebus imperitiam aduersarii nostri iudicet: simulq; illi commẽdabimus nos:

C

& ei offeremus omnem operam nostram: in omnibus paratam.

Propositio.

I nuchas in batillu gelius: qui ipersonale uerbu dicit numeris & personis carere.

Exemplum

pars 1

Nihil unq̃ a me magis alienum esse uolui: obseruandissime doctor: q̃ alienis de-
tractiōibus delectari: quæ profecto iniquum semper & maliuolum hominis
animum præferunt: sed potius ab inimicis meis & æmulis sapissime laceffi-
tus: ad ultimum usq; perpeffus sum: ne inquinatissimis & ipudentissimis eorū
maledictis respondere conatus: aliquid in me simile esse ostēdere: quod me ad
respondendum alliceret. Sed cum diebus istis uarias in me batillus contume-
lias coniectare non cesseret: quæ non solum ad litterariam cōtrouersiam: sed ad
honoris quoq; mei offensionem pertinent: statui nō amplius silere: sed apud
te iudicem peritissimum: huiusmodi cōtrouersiam agere. Clamitat igno- 2
rantissimus iste nebulosus: uerbum ipersonale numeris & personis carere: cū
ipersonale a personarū carentia præcipue dicatur: nec sibi aliquo pacto per-
suadere potest ipersonali uerbo numeros & personas accidere: quod licet mul-
tis possem rationibus & auctoritatibus approbare: unam tamen potissimum
adducam: quæ inter cæteras facilius existimatur. Certum enim est uerbo per-
sonas & numeros accidere: accidentia autē non cōmnia sed propria sunt uni-
uscuiusque partis orationis: ita q̃ omnibus speciebus sub suo genere conten-
tis conuenire debent: ut prisciano placuit: ergo numerus & persona etiam uer-
bo ipersonali accident: uel ipersonale uerbum non erit: sed cum imperso-
nale uerbi species sit: relinquetur ipsum etiā numeros & personas habere. Nec
obstat eius denominatio: q̃ scilicet a personarum carētia ipersonale dicatur
nam sicut mutæ dicuntur litteræ non quia omnino uoce careant: sed q̃ ad simi-
litudinem cæterarum litterarum sint tanq̃ mutæ: cum uocem minimam ha-
beant: ita & ipersonale dicitur: non q̃ sine personis sit sed quod ad similitu-
dinem personalis: illas distinctas habentis: sit tanq̃ sine personis: cum eas confu-
sas habeat. Plures quidem & alias possem huiusce ignorantissimi hominis in- 3
eptias scribere: quas dedita opera prætermittere statui: ne illas carpēdo odio
se potius: q̃ ueridice id facere uiderer. Tu igitur super his rebus sententiam fe-
res: qui latinitatis nostræ lumen existis: & me tibi commendatum habebis:
cui ego omnem operam meam offero: in omnibus uotis tuis q̃libentissime ac
commodatam. Vale.

Expurgatiuum genus.

Caput. XIII.

Expurgatiuum genus est illud: quod sit: quotiēscūq; aliquid nobis
obiectum expurgare uolumus: uel quum: circa rem aliquam:
quæ nobis posset opponi: excusationem nostram exponere cō-
namur: & huius generis species similiter sūt duæ: una scilicet cri-
minis: altera uero Contentionis.

Expurgatiua

Criminis

Contentionis

Expurgatiua epistola criminis est illa: quæ ad aliquam personam scribitur: amicam uel inimicam: a qua fuerimus aut remisse aut excandescer pro aliquo scelere uel flagitio accusati: cuius quidem epistolæ talis est regula.

Regula.

Si expurgatiuam epistolam criminis ad aliquam personam scribere uoluerimus: primo scire debemus quod ista epistola dupliciter fieri potest: uno scilicet modo remisse: & altero excandescer. Remisse scribitur hæc epistola: quando apud amicum nos uolumus excusare: pro aliquo crimine: cuius etiam ipse nos remisse insinulauerit. & tunc hæc epistola potius excusatoria dicitur. Excandescer autem hæc epistola scribitur: quando aut apud inimicum nos defendere uolumus ab aliquo crimine obiecto: aut apud aliquam tertiam personam: quod usitatus est. Sed quocumque modo fiat ipsa epistola: eam in tres potissimum partes diuidere solemus. In quarum prima: per aliquam rationabilem causam: aut ueram: aut saltim uerisimile nos excusamus ab eo crimine: quod fuerit obiectum dicentes aut hoc non esse uerum: quod ab ipsa persona scribatur: aut per imprudentiam uel ignorantiam & non maliciose id fecisse: quod nobis uitio ascribitur. In secunda uero aut remisse aut excandescer: secundum epistolæ missæ naturam: ipsam personam: ad quam scribimus: uel tali uel alio uitio criminabimur: dicentes quod boni uiri officium est: antequam alios reprehendant: se ipsum inspicere: ne cæcus cæcum illudat. In tertia autem & ultima: si remissa fuerit epistola: promittimus amico nostro: in tale crimen amplius non esse lapsuros: si uero cohortabimur eum: ne & ipse in talem culpam incidat cuius eum accusauerimus quia eodem illum crimine condemnabimus: cui etiam offeremus omnem operam nostram: in omnibus suis optatis merito paratam. Sed si excandescens fuerit epistola: cohortabimur personam illam: ad quam scribimus: ut deinceps a detractatione desistat: quia si quæ uult: dicere perrexerit: quæ non uult: fortasse audiet. Vel si ad tertiam personam scribatur epistola: possumus similiter inimicum admonere: ut a maledicendo se abtineat: deinde excusabimus nos: si contra uiri boni officium inimico detraxerimus: dicentes: quod hoc ex iniquitate non fecerimus: sed potius ut suis maledictis finem aliquando imponeremus.

Propositio.

Expurget se. L. catilina a coniurationis crimine: cuius fuerat a Cicerone insimulatus.

Exemplum.

pars. i

Ea semper fuit conditio mea patres conscripti: ut maliuolos penitus homines: alienæque famæ sæuissimos obrectatores abhorrerem: nihilque magis uiro bono detestabile existimarem: quam mordaci quodam liuore aliena carpere ac lacerare: hacque tandiu in sententia permansi: quod a plerisque sæpenumero laceratus: ad ultimum usque perpeffus sum. Sed cum diebus istis ab inuidissimo huiusmodi rabula: omniumque bonorum ininucissimo: assiduus obrectationibus

C ii

B
C

prouocatus sim: dissimulaui quoad potui: ne si maledictis omnibus responde-
rem: in idem procacitatis uitium inciderem: quod impudentissimus iste scur-
ra non erubescit: cum tantū adhuc quottidianis me conuitiis suis lacerare nō
desistat: bona cum uestra uenia patres conscripti: in uocem tandem erumpe-
re statui: atq; uno (ut aiunt) labore: duas erumnas soluere: & maledictis scilicet
carnificis huius respondere: & eius uobis scelestissimam conditionem aperi-
re: quo manifestius scire possitis: quātum sit eius callidissimis dictis fidei adhi-
bendum. Exclamat bonorum omnium inuidissimus iste calumniator: catili-
nam bonum optimumq; ciuem in patriam coniurasse: quæ quondā non opi-
bus solum: sed & sanguine proprio a suis semper progenitoribus seruata est.
Exclamat inquilinus contra patricium: rem scilicet publicam suam: suam in-
q; cuius ab urbe condita ad hæc usq; tempora membrū semper extitit: destru-
ere conari: tanq̃ alter alteri inter se corporis artus rebelles essent. Huic ne sce-
ri patres conscripti credendum censeris: qui: tanq̃ comperta foret hæc coniura-
tio in coniurationem inuehitur: qua quæso coniectura: quibus signis: quo ue-
mouente id percipere potuit: nisi fortasse suorum conscientia scelerum: quod
in se uidet delirus senex in aliis suspicetur: qui nullum unq̃ bonū ciuem ama-
re potuit: sed omnibus semper insensus: die noctuq; insidias parare contendit:
quo se omnibus uilissimus arpinas præferre possit. Videte quæso patres con-
scripti: quantum sit huic pessimo uiro fidei adhibendum: ut aliquantis per ad
eius scelesta facinora me conuertam. Nuper enim cum albis pedibus hanc se
in urbem contulisset: ac inani quadam eloquētia sua fretus: pauperrimorum
in se animos conuertisset: suis adeo eos illecebris spoliauit: ut nihil ipsis ampli-
us reliquum fecerit. Hinc ex inopia subito in maximas diuitias dolose excre-
uit: hinc domus: hinc agri: possessiones serui: clientes: quæ omnia tam cito sibi
parare non potuisset: nisi insidiis: quibus abūdat: pauperrimæ plebis bona sur-
ripuisset. Ex hac igitur scēdissima opulētia tāta superbia excreuit: ut patricio
quoq; ordini insensus: non illi solum molestus esse: uerum etiam eum pro ui-
ribus destruere conetur. Attingerem profecto reliqua nefanda huiusce nebu-
lonis facinora: & plurima quidem: nisi benignissimas aures uestras tali cōme-
moratione offendere dubitarem: uidi enim grauius auditorum animos offen-
dere: qui aliena flagitia aperte dixerunt: q̃ eos! qui commiscere: proinde ea dedita
opera subtricebo: uestrum tamen est: res istas æquo animo cognoscere: ac ciuē
uestrum ab huiusce rabulæ insidiis liberare.

¶ Expurgatiua contentionis.

E xpurgatiua epistola contentionis est illa: quæ ad aliquam personam scribitur:
a qua reprehensi fuerimus super aliquo loco humano: super quo fuerit inter
nos contentio: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

S i expurgatiuam epistolam contentionis ad aliquam personam scribere uolu-

erimus: a qua fuerimus reprehensi super aliquo loco: super quo inrer nos fue-
rit aliqua controuersia: Scire prius debemus: quod ut plurimum talis episto-
la scribitur ad aliquam tertiam personam: prout epistola superior: apud qua
huiusmodi controuersia tractatur: sed nihilominus potest ad ipsam perso-
nam propriam dirigi: ad quam scribere intendimus. Sed utcunq; sit: epistola
ista similiter in tres potissimu partes diuidetur. In quarum prima faciemus
prius exordium: declarantes qua causa simus incitati ad respondendum illi:
ad quem scribere uolumus: uel de quo loqui intendimus: & quod licet non sit
nostra consuetudo altercari: & praecipue cum hominibus malis & ignorantibus
tamen ne tacendo uideamur consentire suis detractionibus: uoluerimus illi
respondere. Et tunc adducemus rationes aduersarii nostri: quas ipse scripserit
& illas confutabimus: prout melius poterimus. In secunda uero parte: ex op-
posito demonstrabimus aliquam ignorantiam aduersarii nostri: quae omni-
bus sit manifesta: & tamen cum omni moderatione conabimur in ipsum in-
uehi: ostendentes eum penitus esse litterarum omnium uel rerum expertem.
In ultima autem dicemus: quod licet plura essent de tali homine dicenda: quae
ipsius ignorantiam apperuisent: tamen uolumus ea omnia recitare: ne uidea-
mur potius propter odium: quam propter rei ueritatem: in ipsum inuehi: simulque
dicemus nos uoluisse hunc amicum nostrum tanquam rerum istarum iudi-
cem constituere: ut ipse intelligat: qua causa fuerimus ad scribendum incitati:
cui etiam offeremus omnem operam nostram in omnibus eius amici uotisque
libentissime paratam & penitus accommodatam.

Propositio.

E xpurget se bartillus ab ignorantia: cuius fuerat accusatus a gelio.

Exemplum.

pars. i

A ccusatus a gelio saepenumero ignorantiae: doctor excellentissime: non solum
super quibusdam humanis locis: in quibus iam per multos dies iuicem disce-
ptauimus: sed fere super omnibus quae doctum uirum intelligere decet: licet
ingratis in hanc (ut ita dixerim) sanguinariam palestram descendam: non pos-
sum tamen differre: quin respondeam: ne secundum publici mimographi sente-
tiam: ueteres ferendo iniurias: nouas inuitem: & profecto nihil mihi gratius
est quam coram excellentia tua huiusmodi controuersiam agitari: quae & totius
humanitatis & utriusque uirtutis lauream consecuta est. Accusat me simplicissi-
mus iste nebulosus quod uerbum impersonale dixerim numeris & personis de-
ficere: tanquam rem falsam: & ab omni penitus ueritate semotam: nititurque
hoc prisciani auctoritate probare: dicentis ideo personas & numeros imper-
sonali accidere: quia accidentia generalia debent esse omnibus suis speciebus
Cui licet responderi non deberem: tanquam ignaro: & rudissimo uiro: tamen
uolo ipsum liberalitatis meae participem fieri: cuique declarare: quod haecenus
percipere non potuit. Accidentia duobus modis accipiuntur: scilicet proprie

C iii

1
B
C
& communiter: si propria dicimus esse accidentia uerbi: tunc uerum est qd oī/
bus suis speciebus conuenire debent: & hoc modo uerbum impersonale nu/
meros & personas habebit. Si uero communia tunc uerbum impersonale: ut
a personali distinguatur: numeris (ut ego existimo) & personis carebit. Hoc uo
lui ipsi condonasse munus. Sed in reliquis cum tali uiro silentiū potius: q̄ ora
tionem mihi statuo laudabiliorem: non enim mihi esset honoricum tali uiro
diutius contendere: qui etiam prima grammaticæ rudimenta ignorat: quiq;
nihil unq̄ de se boni præstitit: nisi plagario quodam furta multa etiam enor
miter elaborata: quæ omnia si narrare uellem: uiderer potius ex maliuolentia
q̄ rei ueritate: in ipsum iuehi. Dimittā igitur quod dicendum erat: in aliud teni
pus aperiendum si me lædere perseverabit: tua tamen præstantia bene cognita
utriusq; sententiā sapientissimum: ut eius moris est: iudicium feret: cui me in
omnibus uotis suis offero paratissimum. Vale.

¶ Domesticum genus.

Caput. XV.

Domesticum genus est illud quod fit cōmuniter: quādo de rebus no
stris domesticis ac familiaribus: aliquem amicum admonere inten
dimus: & huius generis species sunt duæ. Vna scilicet de proprio sta
tu: altera uero de negociis.

Domestica

De proprio statu

De negociis

Domestica epistola de proprio statu est illa: quæ ad aliquam personam scribitur:
quā de salute aut ægritudine nostra uel aliena admonere uolumus: cuius epi
stolæ talis est regula.

Regula.

Si domesticam epistolam de proprio statu ad aliquam personam scribere uolu
erimus: quam admonere intendimus de nostra uel aliena salute aut ægritudi
ne: illā in tres partes diuidere debemus. In quæ prima secundū cōsuetudinē
Ciceronis: solemus istā uel ei similē clausulā apponere: si uales bene est: ego q̄
dē ualeo. In secunda uero recitamus dilucide ac breuiter: uel salutē nostrā uel
salutis reparationē: si ægroti fuerimus: uel forte etiā ægritudinē alicuius ami
ci uel cognati nostri: & quo pacto se in principio ægritudinis habuerit: & tan
dem quibus mediis sit liberatus: semper in omnibus his deo gratias agentes
qui sic fieri uoluerit. Vel etiā si casus acciderit: scribemus de conditione nostra
uel ī paratis opibus: uel ī dignitate quæ sita: ita ut uideamur: de his rebus ami
cū admonere: qui uel lætari: uel dolere debeat de utraq; fortuna nostra. In ter
tia autē & ultima solemus apponere huiusmodi clausulas. Vale: & me ames
ut solitus es: uel & me nō diligas sed ames: quia ita me dii ament: ego nō solū
te diligo sed obseruo. Possumus etiam si uolumus: ante tales clausulas addere
operæ nostræ in omnibus oblationē: quæ admodum in omnium ferme epi
stolarum sine seruat.

Propositio.

Ad moneat Curius Scipionē de salute sua: quam post grauem ægritudinem re

parauit.

Exemplum

Pars 1

Si uales: bene est: ego equidē bonitate dei optimi in hūc usq; diem satis ualeo:
& conualescere incipio. Miratus es fortasse Scipio: q; cū semper antea creber
rimas ad te litteras dare solitus essem: nullas tamen iam multis diebus dede-
rim: & forte negligentiam in me ueritus me negligentiae criminis isimulasti:
quod ut tibi huiusce rei causam aperiam: nō negligentia factum esse scias: sed
aegritudine potius & morbo impediēte: qui cum me diebus exactis exaspe-
ratae cuiusdam febris paroxismo occupasset: in tantam debilitatem corporis
deduxit: ut uix mihi spiritus ipse superesset ad uitā: unde desperatis rebus cū
iam animam deo: miserrimaq; corporis membra medicis cōmendassē: ex-
pectabam pauperrimus homo ultimam horam: qua mihi ex hoc mūdo mi-
grandum esset. Sed uolente deo: cuius benignitate cuncta reguntur: non sine
tamen magna difficultate: & numerosa pecunia sum in pristinam salutem re-
stitutus: debileq; quondam corpus respirare cōpit: speroq; indies melius cō-
ualescere. Hac igitur aegritudine impediēte: non potui officio in te meo satis
facere: quod tamen nūc restituta salute exequi uolui. Te igitur nūc admoneo:
me satis saluum esse atq; incolumem: indiesq; melius habiturum: necnō per-
cupidum esse de statu tuo omniumq; tuorum aliquid percipiendi: quos. oēs
fauste foeliciterq; ualere semper exopto: quibus etiam me offero in omnibus
paratum. Vale: & me ut facis ama: ualitudinemq; tuam cura diligenter. 3

¶ Domestica de negociis.

Domestica epistola de negociis est illa quae ad aliquam personam scribitur: quā
familiariter de negociis nostris admonere uolumus. Cuius epistolae talis est
regula.

Regula.

Si domesticam epistolam de negociis ad aliquam personam scribere uolueri-
mus quā admonere cupimus de successione alicuius familiaris negotii quod
ad nos uel ad ipsam pertineat: illam similiter in partes tres diuidemus. In qua
rum prima clausulam aliquam superiori similem ponemus: quia istae clausu-
lae maxime sunt cōmunes ad huiusmodi epistolas incipiendas. In secunda
uero subito ad negociorum nostrorum narrationem accedemus ea breuiter
dilucide & aperte narrantes: nihil tamen praetermittentes quod ad ipsam re-
facere uideatur. In tertia autem conclusionem nostram faciemus: dicentes q;
uoluerimus ipsum amicum de tali negotio admonere: quia scimus utranq;
fortunam nostram illi esse cōmunem propter amorem & beniuolentiā qua
in nos afficitur: simulq; adiungemus cōmunes clausulas finales: offerendo sci-
licet operam nostram ipsi amico paratam: & addendo similes clausulas prio-
ribus: qualis est ista. Vale: & me toto corde perames. ego enim (ne mentiar) te
mihi charissimum habeo.

Propositio.

Ad moneat Lucilium Valerius de familiaris negotii sui expeditione.

Exemplum.

Pars i

C iiii

Si uales: bene est: ego quidem ualeo: & te quoque ualere cupio. Scio me tibi hodie
lucilli charissime: tanto iucundiores nuntium esse latum: quanto maior est
amor & beniuolentia in me tua: quæ utraq; semper existimauit fortunam no-
bis esse communem. Exagitata tandem: & per aduersarios meos uariis calum-
niis in longum deducta causa mea: quæ diebus exactis me sæpissime male ha-
bebat: ac animum meum diuerse trahens: non minus timoris quam sollicitudinis
afferebat: demum calendis martiis: summo cum omnium applausu ciuium:
ab æquissimis iudicibus: ex sententia nostra fuit expedita: aduersarii quoque nostri
etiam maximo clamore conuicti: iactati ac penitus repulsi. Qua in re tam diis
immortalibus quam etiam amicorum humanitati: qui mihi benignissimas tulere
suppetias: perpetuam scio me gratiam debiturum. Ab omnibus igitur quas quot
tidie molestias patiebar: liberatus: tranquillum quietumque animum meum de-
inceps ad ea penitus studia nostra reducam: quibus secundæ res ornantur: ad-
uersariæ adiuuantur: referamque me ad eam consuetudinem nostræ iucundissimam
fructum capiendum: quo antea utrique nostrum perfrui licebat: ut mihi uolu-
ptatem & gaudium: tibi uero non minus solatii adiungam: cui etiam omnem
operam meam offero: in omnibus optatis tuis quamlibetissime paratam. Vale. &
ualitudinem tuam cura diligenter: ac me mutuo: ut facis: diligas.

Commune genus. Caput. XVI.
Commune genus est illud quod sit: quotienscumque ad amicum scri-
bere uolumus: ut eum per litteras nostras uisitemus: etiam si ni-
hil accadat: quod scribendi materiam præster: & hoc genus similiter
in duas species diuisum est: quarum una est de proprio statu: al-
tera uero de negotiis.

Communis

De proprio statu

De negotiis

Communis epistola de proprio statu est illa: quæ ad aliquam personam scribitur:
quam: licet nullum nobis argumentum scribendi datum sit: tamen per litteras
uisitare uolumus: & pro ipsarum argumento: de nostra tantum salute: illam ad-
mouemus: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si communem epistolam de proprio statu ad aliquam personam scribere uo-
luerimus quam per litteras nostras uisitare intendimus: & tamen nullum est
nobis scribendi argumentum relictum: illam in tres potissimum partes diuidemus.
In quarum prima a persona nostra beniuolentiam captabimus: dicentes: quod licet
nulla accadat nobis materia: propter quam sumus icitati ad scribendum ad ipsum amicum
tamē propter beniuolentiam & amorē: quo in ipsum afficimur: non possumus de-
fistere a scribendo: tum ut ipse ex litteris nostris aliquam uoluptatem capiat: tum ut
ex eius responsione: nos similiter iucunditatem percipiamus: cum præcipue nulla sit
res quæ magis absentes amicos presentes faciat quam epistola. In secunda uero de-
clarabimus ei salutem nostram: similiter de eius salute aliquid scire cupientes:

quam deum rogabimus perpetuam esse & foelicem seruari. In tertia autem ro-
gabimus ipsum amicum: ad quem scribimus: ut uelit sapissime nos litteris su-
is uisitare: ex quibus intelligamus de eius statu & salute: & ex tali intelligentia
iucunditatem capiamus. Cui etiam ut in aliis epistolis fieri consuetum est offe-
remus omnem operam nostram: in omnibus suis optatis quolibetissime accom-
modatam.

Propositio.

Scribat ad Ciceronem Curio: illud de salute sua: ac omnium suorum certior facies.

Exemplum.

pars i

Licet nullum mihi scribendi argumentum datum sit: suauissime cicerone: quo po-
tissimum diebus istis uti possim: ut ad te aliquid scribam: quia neque in publicis:
neque in priuatis negotiis nostris nihil sane noui in hunc usque diem euenit: Est
tamen tantus amor & beniuolentia: qua in te afficior: ut nullum unquam possim
uel minimum nuncium praeterire: quem ad te peruentum putem: cui litteras me-
as ad te non tradam: ut tuis perlectis tale inde iucunditatem capias: quale ego quoque
percipio: quoniam tuas litteras uideo. Cum igitur noster phania sit: praepedi hanc in ciui-
tate profecturus: ut quibusdam negotiis suis sine ipponat: statui has ei ad te lit-
teras dare: ex quibus intelliges: me dei bonitate & clementia: cum omnibus meis salu-
um esse atque incolumen: quod etiam de te: tuisque omnibus scire desidero: nam pro-
fecto nihil mihi charius accidere potest: nihil gratius: nihil uel iucundius: quam de te &
tuo foelici statu: ac secunda fortuna intelligere: is enim amor hoc me facere co-
git: quo ab ineunte aetate uterque nostrum deuinctus est. Quem ut diutius inte-
grum & perpetuum seruare possimus: te rogo: ut etiam me aliquando tuis lit-
teris inuisere uelis: ut refarcita hac consuetudine nostra per litteras: quae inter-
uallo locorum ac temporum: uideatur aliquantulum labefactari: possimus si-
mul beatam uitam ducere. Quod ut saepius facias: te rogo atque oro: cui etiam:
ut semper feci: omnem operam meam offero: in omnibus optatis tuis quolibet-
issime paratam. Vale.

Communis de negotiis.

Communis epistola de negotiis: quae etiam uulgaris appellatur: est illa: quae ad aliquam
personam scribitur: ad quam similiter: cum nullum scribendi argumentum reliquum sit: litte-
ras tamen pro confirmatione amicitiae nostrae scribere uolumus & de aliqua re
occurrere: quae tamen ad nos non pertineat: uel pauci sit momenti: ipsam certior
reddere cupimus: cuius epistolae talis est regula.

Regula.

Si communem epistolam de negotiis ad aliquam personam scribere uoluerimus:
quam licet nullum sit nobis datum scribendi argumentum: tamen pro confirma-
tione amicitiae nostrae: uolumus de aliqua re occurrente certiorum facere: aut
de nouitate: uel negotio aliquo: quod tamen ad nos non pertineat: illam in partes
tres similiter diuidemus. In quarum prima: qua causa potissimum ad scriben-
dum incitati sumus: per exordium quodpiam declarabimus: ostendentes: quod
licet nulla nobis occurrat materia: quae necessario nos ad scribendum impellat

ut tamen absentem amicum per litteras uisitemus: ad amicitiam confirman-
dam: quæ aliquātulum propter diuturnam absentiam uidetur labefactari: uo-
lumus ad ipsū amicū litteras nostras dare: quibus perlectis: talē iucūditatē ipse
recipiat: qualē nos ex suis litteris recipere solemus. In secunda uero amicū no-
strū accōmodatis uerbis salutabimus: & si quid forte diebus ipsis noui accide-
rit: illud breuiter dilucideq; ei narrabimus: ut uideamur etiā nobis curæ esse:
amicū ipsū reddere certiorē de aliquibus rebus: quæ nouiter ī ipsa ciuitate uel
regione acciderit: quia ut plurimū oēs sumus facile īclinati ad noua ītelligēda.
In tertia autē nos oīaq; nostra amico offeremus: quēadmodū ī aliis epistolis sic
ricōsueuit: nosq; illi cōmēdabimus: rogātes q; cæteris quoq; amicis nostris no-
stro noīe salutes uelit impartiri.

Propositio.

Scribat ad sempronium lucilius: de rebus occurrentibus illum certiorē faciēs.

Exemplum.

pars i

Licet ad te antea nullas dederim litteras: semproni charissime: id nō causæ fuit:
quod tui obliuionē cōperim: sed ea potius: quæ alios similiter a scribēdo reti-
nere solet: quia scilicet nullum mihi scribendi argumentū dabatur: quo te lit-
teris meis reuīsere incitaret. Nunc autem dante se scribēdi opportunitate: has
breues statui ad te mittere quibus primum nos omnes saluos superstitesq; in
hunc usq; diem tibi esse significo: ea potissimum dei bonitate cōcedente: quæ
cuncta mortalium negotia disponit & moderatur: cuius etiā maiestātē exoro:
ut de te quo. ꝑ ac omnibus tuis idē sentire possim: quos omnes semper diuq;
faustos cupio foelicesq; futuros. Hæc autē argumentū potissimū: quo nūc præ-
cipue ad scribēdū īcitatus sum: huiusmodi esse scias. Cū enim iasonis: uiri præ-
cipui ac singularis & non īmerito iure consultorū principis: fama cōpulsus: ex
patria mea in urbē patuinā me contulerim: ut eo legente: ad cæsareū ius aditū
ipetrare possem iis. ꝑ maxime codicibus indigē: qui (ut fama refert) isthic ue-
netiis apud publicos impressores abundanter reperiūtur: te pro uiribus meis
exoratū uelim: ut iuris ciuilis textus: cū bartholi diuinis cōmentariis: meo no-
mine emere cures: ad meq; fideli uelis nuncio transmittere: scribasq;: quid po-
tissimū pecuniæ exposueris: nam per eūdem si uolueris nuncium: eam tibi re-
mittendā curabo: habebō: ꝑ tibi gratias īmortales: qui sic necessitati meæ ope-
ram tuā benigne præstiteris. Bene uale amicorū optime: & me non diligas: sed
ames: atq; antonio cornelio nrō meo noīe plures salutes dicito: cæterosq; ami-
cos oīs nostris uerbis plurimū salutato: quibus oībus: & tibi in primis: omnia
mea bona: me. ꝑ in primis ipsū: & cōmēdo: & trado: atq; dedo. Iteq; Vale.

locolum genus.

Caput. XVII.

Ocosum genus est illud: quod sit: quotienscunq; iocose & fami-
liariter ad amicos: animi causa excitādi scribere uolumus: & hu-
ius generis species sunt duæ: una scilicet de se: altera uero de aliō:
uel de tertiā uel secunda p̄sona.

Iocosa
De se De alio
Iocosa de se

Iocosa epistola de se est illa: quæ ad aliquam personam scribitur: cum qua familiariter iocari uolumus: super aliqua re: quæ in persona nostra acciderit: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si iocosam epistolam de se ad aliquam personam scribere uouerimus: cū qua familiariter iocari cupimus in persona nostra: illam potissimum in tres partes diuidemus. In quarum prima: aut uere: aut uerissimiliter declarabimus aliquā rem ridiculam uel iocosam: quæ nobis acciderit: & penitus ad earum regē propositū faciat de quibus postea dicturi sumus: ita ut amicū ipsum ad risum iocemur: quia nulla est epistola familiarior ista: quæ sæpenumero etiam in rebus grauibz & arduis aliis epistolis admisceri solet: ut dicemus in epistola mixta. Sed in secūda parte epistolæ oportebit nos a talibus iocis subito redire ad rem seriam: ne nimium iocando histriones esse uideamur. In tertia autem secūdū consuetudinem aliarum epistolarum offeremus amico nostro omnem operā nostram: in omnibus suis optatis libentissime accommodatam. Sed scire debemus: quod istud genus epistolæ potius est mixtum: q̃ simplex: quia semper inter alias epistolaz clausulas solemus huiuscemodi potius iocos miscere: q̃ simpliciter totam epistolam iocosam scribere.

Propositio.

Iocetur fabius cum antonio: qui uerebatur: ipsum in exercitu contra hostes potius timidum: q̃ fortem futurum.

Exemplum

Pars i

Non miror antoni: si in hoc acerrimo bello: quod cōtra parthos suscepimus: me potius timidum: q̃ magnanimum futurum uereris: quia soleo ego nunq̃ maturū bellum inchoare: nisi prius optima factæ sntatione bene dormiuerim: ut fiant uires tanto robustiores: hac adiuuante quiete: quanto prius propter laborē fuerant imbecilliores effectæ: & tamen adhuc euigilans uix stare possum quod tibi forte talē timēdi causam præbet. Sed ne amplius hanc imbecillitatē meam uerearis: addam intentioni meæ bonum maruisiū: optimasq; casei crustas: quas gerardus ueronensis medicus noster deuorare solebat: cum longum pedibus iter aggrederetur: ut cōsolidatis pedum basibus nihil tibi de me sit reliquum timoris. Sed cupio tecum coram iocari. Illud uelim intelligis: expeditionem mihi istam tante curæ esse: ut per deum immolatem: etiam ciborum quandoq; oblitus sim: ut reipublicæ utilitatem curare possim: quā tamen diebus istis tanto sudore consecutus sum: ut in aciem milites sæpius educens: nō obscure demonstrauerim: quid patriæ pietati debeat: & quid de me deinceps sperandū sit: quod ego nūc ad te non scribo: quia paucis post diebus: ad senatum super hac re litteras publice mittam. Tu interim beneualeto: & deum exora: ut res ad uota succedant: quia nunq̃ reipublicæ operam meam negabo: 3.

etiam si mihi millies moriendum esset. Iterū bene uale: & me scito: sicut antea
semper in oībus uotis & iussis tuis esse q̄ paratissimum.

Iocosa de alio

Iocosa epistola de alio est illa: quæ ad aliquam personam scribitur: cū qua simili
rer domesticè iocari uolumus: sup̄ aliqua re: q̄ in p̄sona aliena acciderit: cuius
epistolæ talis est regula.

Regula.

Si iocosam epistolā de alio scribere uoluerimus ad aliquē amicū: cū quo iocari
intendimus super aliqua re: quæ non in persona nostra sed aliena contigerit:
illam similiter in tres partes diuidemus: In quarū prima: uero uel ficto sed ue/
risimili tamē ioco: aut in eam personam inuehemur: ad quam scribimus: aut
in aliquā aliā: de qua scribere itēdimus: dūmodo talis iocus sit ad eas res accō/
modus: de quibus postea in ipsa epistola mētionē facere intēdimus. In secū/
da uero subito similiter ad rē ipsam seriā conuertemur: ne nimiū fabulosi esse
uideamur: narrabimusq; ea: quæ a nobis scribenda erant: ipsa cum superiori/
bus adaptādo: ne uideamur diuertere ab eo: quod superius dixerimus. In ter/
tia autem utemur cōmunibus clausulis: quæ solent in domesticis epistolis ad
amicos scribi: quia hæc epistola iocosa etiam cū domesticis aliquando nume/
rari solet: quāuis ut diximus: potius habeat naturam mixtam q̄ simplicem.

Propositio.

Iocetur quintilius cum ualerio: qui raras ad eum litteras dare solitus est.

Exemplum.

pars. i

Consideranti mihi diebus istis ualeri charissime: q̄ negligens in scribendo fores
cum nullas adhuc post discessum tuum mihi litteras dederis: facile illa incide
bat suspicio: in quā etiā bilbilitanus sæpius uates incidere solebat: quū cliētulū
nihil patrono porrigētem: chyragra laborare suspicabatur. Ego quidē te sem/
per antea adeo in scribendo diligentem cognoscebam: ut quem tecum confer
re possem: haberem profecto neminem: nunc autem cum nullas amplius ad
me litteras te dare uideam: & ad eum præcipue qui maxime ipsarum percupi
dus est: non possum non suspicari: te in chyragræ fortasse morbum incidisse:
qui manus tuas: quondā ad scribēdū promptissimas: tardiores efficiat. Quod
si uerum est (ut opinor) aut æsculapium consulas: qui te ab infesta huiuscemo
di ægritudine liberet: calamūq; tibi nunc grauem: facilem deinceps reddat:
uel si omnino incurabilis est hæc ægritudo: quod manibus facere non potes:
id saltem pedum officio perficias. Sed cupio tecum coram iocari. Illud mihi z
q̄ gratissimum feceris: si post ista negocia tua: quæ animum tuum diuerse tra
hunt: sæpius ad me litteras miseris: quibus & de tua imprimis salute: & de his
q̄ isthic agūt: certior fieri possim. Nosti. n. aīum: mētē: studiūq; meū: i his præ
cipue p̄noscedis: quæ ad rēpublicā attinēt: qđ si me crebro certiorē reddes: ni/
hil est: quod a te magis hoc tempore impetrare contēdā. Ego quoq; in huius
cemodi scribēdi genere te saturare spero: p̄sertim si studiū meū nō aspnaberis

Vale igitur: & si quid est quod mea tibi opera prodesse possit: utere cum uolueris: ecce me tibi ad omnia optata tua libentissime paratum.

Commissiuum genus.

Caput .XVIII.

Commissiuum genus est illud: quod fit quotienscumque ad aliquam personam scribere uolumus: cui super negociis nostris expediendis: mandatum aliquod dare intendimus. Et huius generis similiter species sunt duae: Una scilicet generalis. & altera particularis.

Commissiua

Generalis

Particularis.

Commissiua epistola generalis est illa: quae ad aliquam personam scribitur: cui generaliter super oibus negociis nostris: in aliqua regione uel ciuitate expediendis generale mandatum dare uolumus. cuius epistolae talis est regula.

Regula

Si commissiua epistolae generalis ad aliquam personam scribere uoluerimus: cui super omnibus negociis nostris: tam particularibus quam generalibus: in aliqua regione siue ciuitate tractandis: uolumus generale mandatum: uel commissionem dare: illam in partes quattuor principaliter diuidemus. In quarum prima prius tanquam per exordium beniuolentiam captabimus ab ea persona ad quam scribimus: ostendentes quantum si fiducia habeamus in ipsa: propter fidem & integritatem suam: quod bene tractabit ipsa negocia nostra: quae ei uolumus committere. deinde ponemus spem: quam habeamus in ipso amico: quod propter amorem & beniuolentiam: quam in nos afficit: bene & diligenter omnia tractabit. In secunda uero negocia nostra narrabimus: cuiusmodi sint: & cum quo: & ubi peragenda: ut sciat ipse amicus noster: quid potissimum nostra causa exequi debeat. In tertia autem ponemus auctoritatem quam tali amico tradere uolumus: super ipsis negociis pertractandis cum oibus clausulis: quae uideantur esse necessariae ad forenses causas peragendas. In quarta uero & ultima ponemus gratificationem nostram: dicentes nos uelle ea firma tenere: quae per ipsum amicum nostrum fuerint in talibus negociis nostris expedita: adiungentes aliquam poenam uel obligationem bonorum nostrorum: prout nobis magis uidebitur & ipsis rebus & amico conuenire. Addentes deinde diem & annum: quo tales litterae scriptae fuerint: cum titulo aut signo consueto.

Propositio.

Committat Scipioni Cicero uices suas in omnibus negociis suis romae peragenda.

Exemplum.

pars i

Nihil est tam arduum: tamque difficile Scipio charissime: quod ego tui causa non libenter subirem: quia sic amor & beniuolentia nostra postulat & requirit. Unde efficitur ut de te quoque non minorem fiduciam habeam: quam in omnibus negociis meis peragendis: in quibus mihi possis operam tuam praestare: illam fidelissimam exactissimamque a te expectem. Quapropter cum multa mihi sint hac in ciuitate negocia peragenda: quae ego nunc potissimum expedire non possum: cum regenda huius praeciae pondere sum impeditus: statui ea tibi committere: ut quia praesens omnia facilius agere potes: ea commodius expedias: in quorum omnium peractione: ut nemi

ne obstante: uicem & auctoritatē meam subeas: per præsentes litteras te meū
pcuratorē ac nunciū specialē cōstituo. Et specialiter super ea causa: quæ mihi 2
est cum Marco antonio in cōtrouersia: quam etiam credo tibi notissimā esse.
Generaliter uero ad omnia mea negocia: tā isthic rhomæ: q̄ etiam alibi meo
nomine tractanda: ad uocandū quēcunq; opus erit in iudiciū: & super ipsis 3
negociis libellos producēdos: testes & instrumēta: & si ab aduersario uocatus
fueris: ad respōdendū: & meo nomine obiiciendū: ad lites cōtestandas: & eaz
sententias audiendas: ad appellādū: & appellationes psequēdas: & generaliter
ad omnia peragenda: quæ merita causaz exigunt & requirūt. Super qbus re/
bus do tibi omnem auctoritatē & potestātē: ut eas agere & tractare possis: ac si
ego ipse personaliter adessem. Promittens me omnia & singula: quæ per te ī 4
his negociis meis gesta fuerint: grata & rata habitūz: sub obligatione omniū
bonorū meorū. Tibi igit omne causam cōmēdo: meq; ipm tibi trado & dedo
cui uolo omne operā meā q̄libentissime esse paratā. Vale. Ex gymnasio athe/
niensi. Calendis ianuariis. olympiadis ducentesimæ aīno tertio: Ego Marcus
Tullius cicero propria manu scripsi.

Commissiua particularis.

Commissiua epistola particularis est illa: quæ ad aliquā personā scribit: cui par/
ticulariter super aliquo tantū negotio nostro peragendo uices nostras crede/
re uolumus: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si cōmissiuā epistolam particularem ad aliquā personam scribere uouerimus
cui particulariter tantū uolumus aliquod simplex negociū cōmēdare: illā simi/
liter in partes quatuor diuidemus. In quaz prima: ut fecimus in superiore: be/
niuolentiā captabimus ab ea persona: ad quam scribimus: demonstrantes nos
habere maximā spem & fiduciā in ipsa: q̄ propter amorē & beniuolentiā: qua ī
nos afficitur: ipse bene & diligenter omnia pertractabit. In secunda uero expo/
nemus ipsū negociū peragendū: si unū fuerit: uel plura: si plura fuerint: serua/
ro suo ordine: & super quocūq; negotio declarabimus eas particulares clausu/
las: quæ uidebuntur esse ad eius expeditionē necessariæ: uel potius referemus
huiusmodi declarationē ad singulariū causarū pcessus: quos ad ipm amicū
dicemus mittere: uel breui esse missuros: super qbus poterit de rebus ipsis cer/
tissime informari. In tertia autē apponemus eam auctoritatē: super ipsis nego/
ciis peragendis: quam ei uolumus concedere: similiter addēdo omnes clausu/
las: quæ ad causas forenses pertinere dicuntur. In quarta uero promittimus
nos esse omnia approbaturus: quæ ipse amicus super iis negociis tractauerit:
apponendo similiter bonorum nostrorum obligationē: cum tempore: loco:
& titulo: ad tales litteras corroborandas necessariis.

Propositio.

Committat Appius Ciceroni uices suas super sacerdotio suo in Cilicia expedi-
endo. Exemplum. Pars i

Fides & integritas tua Marce Tulli: qua semper in amicorum negociis usus es:
& quam ego quoque in rebus meis a te perfectam cognoui: non paruam mihi
ipraesentiarum fiduciam affert: ut praeter amorem & beniuolentiam: qua a
tenellis annis inter se uterque nostrum deuinctus est: ex tua humanitate & pro-
bitate: si tibi negocia mea comendauero: illa ac si tua essent: diligentissime ex-
pedies. Ut igitur intelligas: quid mihi nunc potissimum opera tua afferre pos-
sit: Scias me hac in prouincia tua: dum ei praessem: sacerdotium publicum
gessisse: quod omnibus magistratibus: qui a romano senatu pro consulari di-
gnitate isthuc proficiscuntur: aduenire solet: & quia consuetos redditus ex tali
sacerdotio adhuc percipere non potui: statui hoc tibi negocium demandare:
qui in prouincia praesens es: & omnia facilius expedire potes. Quapropter
super iis pecuniis quae mihi ex hoc sacerdotio debentur: accuratissime exigen-
dis: per praesentes litteras te meum procuratorem ac nuncium specialem con-
stituo: ad eas penitus exigendas: & si fortasse ex publicis quaestoribus relisten-
tem quempiam inuenires: do tibi plenam auctoritatem: ac si ipse personaliter
adesset: ad eum in iudicium uocandum: & contra talem aduersarium libellos
producendum: litem contestandam: sententias audiendas: & si opus fuerit ab
eis appellandum: appellationesque prosequendas: ac omnia facienda: quae foren-
ses huiusmodi causae exigunt & requirunt. Promittens me omnia compro-
barum: quae super hoc negotio per te fuerint expedita: sub obligatione omni-
um bonorum meorum: tibi quod omnem rem ipsam atque causam plurimum com-
mendo: cui etiam uolo omnem operam meam tibi esse paratam. Vale. Ex ur-
be. Idibus quintilibus: ducentesima olympiadis anno secundo. Ego Appius
pulcher propria manu scripsi.

Regium genus.

Caput. XIX.

Regium genus est illud: quod fit quotienscumque scribit princeps epi-
stolam aliquam: uel publicam: uel priuatam. & huius quidem ge-
neris species sunt quinque. Prima scilicet fidei: secunda familiarita-
tis: tertia edictiua: quarta inhibitoria: quinta uero promotiua.

Regia.

Fidei. Familiaritatis. Edictiua. inhibitoria. Promotiua.

Regia epistola fidei est illa: quam scribit princeps saecularis uel spiritualis ad ali-
quam personam: pro fide alicui facienda. Cuius epistolae talis est regula.

Regula.

Si uoluerit princeps epistolam fidei ad aliquam personam scribere: cui fide adhiberi cupiat
notare debes quod talis epistola potest scribi: aut ad ipsam personam: quae tale fidem sibi

fieri petit: aut ad aliquā aliā priuatam: siue publicam: apud quam tali personæ fidem haberi contendat. Sed utcūq; sit talis epistola in tres potissimū partes diuidetur. In quarum prima apponet princeps nomen & titulum suum cū: omnibus adiectionibus quæ suo uidentur imperio conuenire. In secunda uero apponet aliquod exordium in quo demonstrat uiros probos esse summa laude afficiendos: & omni beneficio prosequēdos. In tertia autem captabit beniuolentiam ab ea persona: cui fidem facere cupit: Laudando ipsam ab aliqua uirtute particulari: & ipsam omnibus commendando ad quorum manus tales litteræ deuenierint: adiungendo sibi fore gratissimū si talis psona fuerit cōmēdata uel benigno fauore ab aliquo affecta. Propositio.

Fidem faciat Venetorum princeps Georgio alexandrino de ea humanitate quæ præditus est. Exemplum. Pars i

Augustinus barbadicus: de i gratia dux uenetiarum & cætera. uniuerfis ac singulis: ad quorum manus hæ nostræ litteræ peruenerint: salutem ac dilectionis affectum. Sicut dignum est & laudabile: ut qui uitiis ac sceleribus uallati sūt: eos principum non tantum uindicta castiget: sed maximo etiam dedecore prosequatur: ita iustum & honestum censemus: ut bonos uiros: uirtutisque deditos non solū beneficiis & meritis cumulemus: sed etiam benigno fauore: & summo laudum præconio prosequamur. Quapropter cū iam per multos annos georgio alexandrino: uiro sane in utraq; lingua doctissimo: usi simus: cuius eloquentiam: grauitatem: sapientiam nemo est qui non colat. non adamet. non admiretur: præterea beneficia: quæ in ipsum merito contulimus: dignum existimauimus ut eum quoq; non obscuro laudum testimonio subleuemus. Hunc igitur uirum omnibus sūm opere cōmendamus ad quos se contulerit quia profecto foelix nostro iudicio illa ciuitas existimari poterit ad quam ipse diuertere uoluerit. Si quid præterea in eum beneficii fauoris gratiæ collatū fuerit illud totum existimabimus in nostram personam fuisse collatum: & p tali beneficio uolumus ei perpetuas gratias habere. In quoq; fidem has publicas litteras fieri iussimus ac nostri sigilli appensione muniti. Ex urbe ueneta. calendis martiis. anno salutis dominicæ. M. cccc. lxxvii.

Regia familiaritatis.

Regia epistola familiaritatis est illa quæ scribitur ab aliquo principe tam sæculari q̄ spirituali in fidem q̄ ipse aliquam personam in suam familiaritatē suscepit cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si uoluerit princeps regiam epistolam familiaritatis ad aliquam personam scribere: hoc duobus mediis facere poterit: uno scilicet modo: quando ipsa epistola dirigitur ad propriam personam: quam uoluerit princeps in familiaritatē suam suscipere: altero uero quando epistola dirigitur ad aliquam uniuersitatē uel locum: ad quem talis persona se cōferre uoluerit: uel generaliter ad omnes ad quos tales litteræ peruenerint: ut apud ipsos benigne suscipiat. Sed quocūq;

modo fiat: illam similiter in tres partes diuidemus. In quarum prima secundū cōsuetū scribēdi modū: apponet princeps nomē & titulos suos: cū salutatiōe. In secūda uero faciet exordiū: declarādo q̄l̄ oēs uiri p̄bi nō solū sint ī principū familiaritatē suscipiēdi: sed etiā sūmo fauore & meritis p̄sequēdi: & tūc subiūget q̄ p̄pter uirtutes & optimas condiciones talis uiri: quē ipse cōmēdare intēdit: fuerit icitatus ad suscipiendū eum in familiā suā. In tertia autē: facta fide istius familiaritatis: cōmēdabit eum apud illā uniuersitatē uel locū: ad quē ipse uoluerit se cōferre: dicēs ei fore gratissimū: quicquid in talē personā priuatim siue publice conferetur.

Propositio.

F idem familiaritatis faciat Cardinalis sancti marci: Ioāni ueneto secretario suo: in galliam proficiscenti.

Exemplum.

pars. i

Marcus barbus: diuina fauēte clemētia: sacro sanctæ romanæ ecclesiæ titulo sancti marci: ep̄s cardinalis: Ludouico christianissimo gallog̃ regi salutem. Nostra est cōsuetudo christianissime rex: ut si quos inuenerimus inter familiares nostros: uirtutis floribus ornatos: & solidissime fidei splēdore decoratos: eos nobis potissimū charissimos habeamus: nec unq̄ illos cēsemus meritis & beneficiis subleuare: prāter enim illud: quod iustū & honestū existimamus: tales scilicet uiros sūma laude afficiendos: accedit & nō mediocris quædā utilitas iter cæteros domesticos nostros: qui si uiderint: merita uirtutū suarū præmia bonos uiros fuisse cōsecutos: eo libētius ad uirtutē aspirabūt: quo se potiora beneficia acquisitos sperabūt. Cū igit̃ Ioānes uenetus familiaris noster uir quidē igenio & doctrina nemini cedēs hāc in regionē tuā p̄fiscat̃: sua quædā negotia expediturus: Tuæ primū Serenitati notū facimus ipsū esse ex primis familiaribus nostris unū: quē sūmo amore & beniuolētia p̄sequimur. Cui si nostri gratia in rebus suis a tua serenitate opitulatū fuisse senserimus: erit quidē adeo nobis gratum: ac si beneficia ipsa ī nosmetipsos collata fuisse lætaremur. Tibi igit̃ eū cōmēdamus: tanq̄ oīum cæterorū nobis gratissimū: charissimūq̃: tuæq̃ serenitati similiter offerimus operā nostrā in oībus tuis optatis q̄libētissime paratam. Vale.

Regia edictiua.

Regia epistola edictiua est illa quæ scribit̃ a principe tā seculari q̃ spūali ad aliquā personā: uel publicā uel priuatā: pro re aliqua ad publicū bonū pertinēte significanda: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si uoluerimus epistolā edictiuā regiā ad aliquā personā scribere: scire debemus q̄ talis epistola scribi potest: uel generaliter ad aliquā uniuersitatem uel populum: uel particulariter ad aliquā personam publicam: ut faciūt principes ad alios principes: pro edicenda pace: uel bello: sœdere: uel lege: siue pro similibus: & tunc ipsa epistola diuiditur in tres partes principales. In quarum prima: ponemus nomen principis: cum suis titulis omnibus: prout fecimus in aliis epistolis superioribus: cum salutatione ad eam personā: ad quā scribitur epistola:

In secunda uero ponemus causam propter quam sumus incitati: ad talem epistolam scribendam: ostendēdo causā illā esse iustā & honestā: & q̄tū poterimus: conabimur: partes n̄as approbare: & per oppositū aduersarii deprimere: ut potius uideamur nobiscū iusticiā & aequatē ostendere: q̄ cū eo ad quē scribimus. In tertia autē narrabimus id quod scribere itēdimus: si de bello: p̄sonā ipsā ad bellū iuitates: si de pace: silr ad pacē: & sic de fœdere: aut lege p̄mulgāda: addendo clausulas illas finales: quæ magis uidebunt ad p̄positū facere: & ipsā epistolā cōcludere: quod ex superioribus epistolis: satis superq; colligere possumus: si ad eas aduerterimus.

Propositio.

E dicat Cæsar pacem pannoniq regi pro sua in eum liberalitate ac munificētia.

Exemplum

Pars i

Fœdericus tertius: diuina fauente clementia: romanorū īperator: semper augustinus: Austriæ: stiriæ: carinthiæ: carniolæq; dux: comesq; tirolis & cætera: Matthiæ utriusq; pannoniæ regi: Salutem. Licet multæ causæ inuicē concurrant: 2 quæ me potius ad bellum tecum gerendum: q̄ ad pacem firmādam inducant: quas hic recitare: mihi superuacaneū uidetur: tu enim eas bene optimeq; nosti: ut tibi tamen tuisq; omnibus ostendam: quātum potius mea in uos ualeat liberalitas: q̄ uestra in me ingratitudo: deliberaui penitus tecum pacem firmare: ut cum ab armis discesserimus: possint milites nostri: qui ex utraq; parte sumopere consumpti sunt: ad desideratam quietem redire: & dissipatas res suas aliquantulū instaurare. Tibi igitur præsentium tenore significo: quod ab hoc 3 die in postex: relicta omni penitus discordia ac simultate: quæ prius inter nos fuerat: uolo tecum firmassimam pacem habere: cum his tamen pactis & conditionibus: quæ prius fuerant inter nos unanimi uoluntate cōclusæ. Teq; hortor: ut hanc a tuis saltem desideratam pacem: uelis & libentissima fronte suscipere: & beneficiorum communicatione perpetuam seruare: nos enim ex parte nostra hoc tibi uolumus esse pollicitum & constantissime obseruatū: quod nulla unq; causa a tua beniuolentia decidemus: quoad ipsam uolueris nobis illam tenere. Vale.

Regia inhibitoria.

Regia epistolā inhibitoria est illa quæ scribit a p̄cipe ad aliquā p̄sonā: uel publicā uel priuatā. cui īhibere itēdit aliquod opus uel iā īceptū: uel quod p̄pediē īcipiēdū suspicet: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si uoluerit princeps inhibitoriā epistolā ad aliquā personam uel publicā uel priuatā scribere: cui īhibere uel aliquid faciendum: uel quod iam fieri cōceptum sit: illam similiter in partes tres diuidere debebit. In quarum prima ponet nomen & titulos suos: secundum consuetudinem talium epistolarum. In secunda uero: quod erit exordium epistolæ: declarabit se intellexisse: q̄ talis persona: ad quam ipse scribit: uel iam īcœperit uel incipere uelit aliquod opus: quod ipse princeps nullo pacto futurum intendit: & simul in hoc loco declarat causam uel rationem aliquā ueram: aut saltem uerisimilē: propter quā

ipse sit incitatus: ad tale opus inhibendum. In tertia autem inhibitionem ipsa
ponet: uerbis breuibus & dilucidis: quæ proprie ad principem attinent: adden
do regales minas: si a tali opere faciendo non destiterit: cum omni tamen mo
destia & humanitate: ne uideatur subito uelle in iram exire quod ad pruden
tem & sapientem uirum non attinet: & sic absolute finiet epistolam suam: ad
dendo tamen diem & locum: quo data fuerint litteræ.

Propositio.

Inhibeat pōtifex maximus regi ferdinādo ædificationē cuiusdā castelli: in finiti
mis.

Exemplum.

Innocentius episcopus: seruus seruorum dei. Illustrissimo regi appuliæ ferdinā
do. Salutem & apostolicam benedictionem. Ex litteris uenerabilis fratris no
stri: cardinalis sancti petri ad uincula: de nostro mādato: totius agri picœni: gu
bernatoris & legati: nuper intelleximus: te munitissima quædam castella: in fi
nitimis appuliæ terminis: uersus agrum picœnum: qui nostræ ditioni subia
cet: contra pacta & conuentiones nostras: ædificare uelle: quod se dicit ex mul
tis nunciis isthinc uenientibus intellexisse. Et quia ut scit serenitas tua huiusce
modi castella quæ noua quapiam ædificatione eriguntur: & præsertim in illis
locis: ubi maior posset dari occasio nocendi: semper in malum inducit homi
nū suspicionem: ideo nō possumus nō satis admirari te contra nos talia moli
ri. Quapropter rogamus serenitatem tuam: ut penitus a tali ædificatione de
sistat: si nobiscum uoluerit perpetuam pacem habere: quod si fortasse negle
xeris: coacti erimus omnem iniuriam nostram pro uiribus propulsare: cum
præsertim uim ui repellere liceat. Sed bene confidimus: te talia esse facturum:
quæ regiam personam tuam deceant. cui etiam nos offerimus omnem operā
nostram: in omnibus optatis libentissime paratam. Data apud sanctum pē
trum: anno ab incarnatione dominica octogesimo sexto supra millesimum &
quadringētesimum. Pontificatus autem nostri: anno primo.

Regia promotiua.

Regia epistola promotiua est illa quæ scribitur a principe ad aliquam personam
quam ad dignitatem quampiam seu gradum promouere intendit: cuius qui
dem epistolæ talis est regula.

Regula.

Si uoluerit princeps promotiuam epistolam ad aliquam personam scribere.
hoc dupliciter facere poterit: uno scilicet modo: quando ipsam epistolam di
rigit ad aliquam tertiam personam. cui mandat ut amicum quempiam uel
familiarem ad aliquam dignitatem promoueat: altero uero modo quādo ad
ipsam personam propriam scribit quam promouere intendit. Sed quocunq;
modo fiat: illam in partes tres diuidet. In quarum prima secundum istarum
epistolarum consuetudinem: apponet nomen: & titulos suos: cum breui salu
tatione. In secunda uero captabit beniuolentiam ab illa persona quam pro
mouere intendit: ipsam scilicet laudando ab aliqua uirtute particulari: quæ

spetialiter in ipsa refulgeat: & dicens: q̄ propter uirtutes suas ipsa mereretur: omnium fauorem acquirere. In tertia autem captabit beniuolentiam a persona propria: dicens: q̄ propter istam causam ipse sit incitatus: ad porrigendum ei omnem fauorem & gratiam: & tunc subiunget: q̄ uacante nunc tali beneficio uel dignitate: ipse uoluerit eam tradere ipsi amico: quauis non sit sufficiens uel æqualis ad eius uirtutes & conditiones remunerandas: offerendo tamen ei posthac omnem operam suam: ita q̄ facile intelliget ab eo magni existimari & plurimi fieri.

Propositio.

Promoueat dux mediolanensis Franciscū ueturium: ad ticinensem pontificatū.

Exemplum.

pars i

I oānes galeaceus maria: dei gratia dux mediolani: papiæ comes: ac genuæ domini: Francisco ueturio: abbati leonensi Reuerēdissimo salutem: ac dilectionis affectum. Eximia uirtutes ac singulares quædam animi tui conditiones: quæ non obscuro nec uario sermone: sed & clarissima & una omnium uoce prædicantur: adeo diebus istis ad aures nostras gratissime aduolarunt: ut merito animus noster iam inclinatus sit: ad eū tibi fauorē in oībus rebus & optatis tuis exhibēdū: quē unicuiq̄ familiari ac domestico nō exhibēdum existimamus: iis enim mediis duximus uiros bonos ad uirtutē alliciēdos: qui cū uirtutū suarū aliqua se uiderint præmia cōsecutos: eo facilius ad meliora semper accēdāt. Quod ut apertius ista in te affectio nostra pateat: uacāte nūc ticinēsis pōtificatus sede: te præter oēs duximus huic pōtificio muneri p̄ficiēdū: ut hoc sit tibi animi nostri firmissimū monumētū. His igit litteris nostris declarāmus te huius ecclesiæ papiensis episcopū benemeritū: rogāmusq̄ ut hoc munusculū nostrū grato animo suscipere uelis quous multo sit tuis meritis iferius. Sed post hac si dabis facultas: ut merita possimus uirtutibus tuis præmia cōdonare: senties p̄fecto: nos tāti sapiētiæ & doctrinæ tuæ existimasse: q̄ti ab oībus existimāda erat: cui etiam uolumus omnē operam nostrā: in omnibus optatis tuis esse paratam. Datæ mediolani: in nostro ducali palatio: anno salutis. i487.

¶ Mixtum genus.

Caput. XX.

Mixtum genus est illud: quod sit: quotienscunq̄ secundum diuersorum negotiorum exigentiam: in uno litterarum uolumine: diuersorum generum epistolæ continētur: & huius generis species sunt duæ: nā aut ex duobus generibus ē mixta epistola: aut ex pluribus.

Mixta

Ex duobus Ex pluribus

Mixta epistola ex duobus generibus: est illa: quæ duo tantum genera complectitur: uel etiam duas species: de iis: quæ superius expositæ sunt: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

S i mixtam epistolam ex duobus generibus: uel duabus speciebus: ad aliquē amicum scribere uoluerimus: illā principaliter in partes duas diuidemus. In quæ

prima ponemus eam partem epistolæ scribendam: quæ magis nobis uidebitur
esse necessaria. In secunda uero subiungemus illam: quæ minorem in se & mi-
nus necessariam causam habet. Sed tamen notare debemus: quod in tali epistola
mixta solemus in principio semper facere exordium hoc modo: scilicet: si epi-
stola fuerit principalis: & primo scripta ad amicū: declaramus ei tanquā per exor-
dium: quod cum nobis multa & uaria ad eum scribenda occurrant: per has litteras
uolumus eum de omnibus admonere: & tunc particulariter seruando ordinē
omnium scribendorum: singula breuiter & dilucide exponemus. Si uero secu-
daria fuerit epistola: & responsiua: dicemus in principio: nos recepisse ab amico
nostro litteras: quæ nobis gratissimæ fuerūt: & quod ad omnia illa particulariter
rescribemus: quæ uidebuntur responsione digna: & tunc similiter per ordinē
ad omnia respondēbimus. Si uero aliquid etiam nobis scribendum acciderit: il-
lud in fine epistolæ scribemus: offerēdo ipsi amico omnem operam nostram:
in omnibus paratam: ut in aliis epistolis fieri consuetum est. **Propositio.**
Scribat excusatoriam simul & domesticam epistolā ad curionem Cicero: ipsum
de negotiis suis admonendo.

Exemplum.

pars. i

Accepi abs te litteras Curio charissime: quæ licet mihi iucundissimæ fuerint: cū
ex illis intellexerim: de tua tuorumque omnium salute: aliquid tamen molestiæ
attulerunt: cum te uideam me negligentia crimine suspectum habere: quod scili-
cet: ut optabas: sæpissimas ad te litteras non dederim: & profecto quicquid hoc mihi
molestum sit: quia me sentio ab omni penitus culpa uacare: est tamen aliquan-
tulum ex altera parte iucundum: cum hæc præsertim litterarum mearum ex-
postulatio non paruum in me amorem tuum ostendit. Dabo igitur operam:
ut quis neminem prætermiserim: quem quidem ad te peruenturum putaue-
rim: cui litteras non dederim: te etiam hoc in scribendi genere expleam: præ-
sertim si uidero officium meum abs te non uilipendi: Sed de litteris hæcenus.
Scribis ad me ut de negotio tuo te certiore reddā: scias nos die noctuque labo-
rare: ut expediatur: sed est tanta aduersariorum tuorum iniquitas: ut res semper sic
ipsis cogentibus: in longum protrahatur: speramus tamen: ut demum fracta
ipsorum iniquitate: tuam sis dignitatem retenturus. **Quod aut scribis:** ut ad te
libros iuris ciuilis transmittam: faciam id equidem libentissime: sed quia pro-
pter hæc bella intestina: quæ adhuc sedata non sunt: nullus hinc potest nūcius
tuto discedere: expectabis ad paucos dies: quousque pax: quæ inter partes tracta-
tur: ad conclusionem ueniat: tunc uoto tuo securius & melius satisfiet. Si quid
est aliud: quod mea tibi opera prodesse possit: tuū est iubere: meū autē madata
tua libentissime exequi. Vale.

Mixta ex pluribus.

**Mixta epistola ex pluribus est illa: quæ plura in se genera cōplectitur: uel plures diuer-
sas species: cuius epistolæ talis breuiter est regula.**

Regula.

Si uoluerimus mixtam epistolā ex pluribus ad aliquā personā scribere: illam in

D iii

tot partes diuidemus quot erunt genera: uel species epistolarum: ex quibus ipsa
erit composita: & tunc a maiore semper & maioris momenti incipiemus: per
omnia seruando regulam suam: prout in suo capitulo declaratum est: deinde
ad propinquam descendemus: deinde ad minorem: donec omnis rerum scri-
bendarum numerus compleatur: semper in omnibus seruando regulam suam:
sicut in suo loco fuit superius definitum. Sed illud addere debemus: quod semper
est faciendum aliquod exordium in tali epistola: per quod declaremus ea generali-
ter quae scribere intendimus: uel saltem ut per ipsum demus aliquem introitum ad
ipsam epistolam componendam. In fine praeterea epistolae adiungimus oblatio-
nes consuetas: addedo etiam: si nobis uidebitur: expositionem alicuius negotii nostri:
quod ad ipsum amicum scribere intendimus: quae negotia: nisi fuerint alicuius
magni momenti: sunt semper postponenda: quia amicorum causas sunt prius re-
citandae: & expediendae: quam propriae: ut uideamur ipsorum negotia magis cor-
di habere: quam nostra.

Propositio.

Scribat consolatoria simul: & graue: ac domesticam epistolam ad populum marcus cu-
rius.

Exemplum.

pars i

Intellexi pompili charissimae ex amicorum nostrorum litteris: quae mihi diebus istis
reddita fuerunt: patrem tuum: uirum optimum: ex hac uita decessisse: quod mihi per-
fecto tanto molestius fuit: quanto mihi tu charior es: cuius ego existimo omnem
fortunam mihi esse communem: hanc ideo calamitatem tanquam propriam existi-
maui: sed cum ex altera parte considero: quam benenatus fuerit: quam optime educa-
tus: quibus honoribus inter ceteros sui ordinis uiros functus: quam facili mor-
tuus: certum nihil est quod doleam: imo uere potius decet: ut deo maximo gratiam
haeamus: qui prius illum tantis muneribus donauit: deinde placidissima mor-
te non ad tenebras sed de tenebris ad lucem reuocauit. Sed his omissis ad ea ue-
niamus: quae ad nos magis attinent. Scias diebus istis senatu nostro nuntiatum
fuisse: samnites maximum contra rempublicam nostram exercitum preparasse: ac quot-
tidie in agrum nostrum incursionem facere. Vnde centuriatis comitiis caele-
bratis: decreuerunt patres: ut contra hostes arma sumantur: eique rei pompeium
nostrum praeposuerunt: qui consilio: sapientia: & auctoritate nemini cedens facil-
lime possit rem istam conficere. Tu si me audies ex cumiano tuo quamprimum in
urbem uenies: ne tumultuario bello ingruente: aliquid dampnariaris. Quod
scribis: ut a debitoribus tuis pecunias exigam: perficerem illud profecto liben-
tissime: sed in hoc tam graui tumultu: neque forensium causarum: neque senato-
riae actionis amplius locus est: quousque res ad aliquid melius tendant. Sed hoc
unum tibi audeo scribere: quod si te ad nos quamprimum contuleris: non solum rote-
ris priuatis: sed etiam publicis fortasse rebus non mediocre subsidium ferre:
quod ut facias te hortor. rogo: & moneo: tibi tamen nunquam defutura opera mea
polliceor. Vale.

Elegantie definitio ac regulæ: quæ ad superiores epistolas faciunt, Libellus secundus.

Lagátia est uenusta uerborum cōcinitas: dulcē auribus afferēs sonū: cuius quidē generales regulæ sunt triginta.

Regula. I.

Laudabitur illa oratio: quæ obliqua dicif: & a posterioribus incipiens dictionibus: in uerbum sepius: q̄ in aliā orationis partem finiat: ut Cæsar adeptus est monarchiam imperii summis uiribus: quod elegātius dicitur: summis uiribus imperii monarchiam Cæsar adeptus est.

Regula. II.

Commendabitur quoq; oratio quæ dictionem habeat uniuersalem affirmatiuam uel negatiuam in fine: uel aliquod insigne nomē: uel aduerbium. Exemplū primi. Oēs laudant ea: quæ uir bonus facit: quod uenustius dicitur. Quæ uir bonus facit: laudāt omnes. Exemplum secundi. Ego neminem habeo: quē magis diligā te: quod pulchrius dicitur. Quem te magis diligā: habeo ueminē. Exemplum tertii. Egregia sūt ea quæ scribis ad me: quod cōcinius est. Quæ ad me scribis: sunt egregia. Exemplum quarti. Ego omnia diligenter perfeci: quæ iussisti mihi: quod æloquentius dicitur. Quæ mihi iussisti: perfeci omnia diligenter.

Regula. III.

Nomen adiectiuum elegantius substantiuo præponitur: ut uirtus summa: imperium magnum: cōsiliū utile: melius enim dicitur: summa uirtus: magnū imperium: utile cōsiliū & huiusmodi.

Regula. IIII.

Inter adiectiuū & substantiuū semper aliquid est iterponendū: ut maxima uirtus cæsaris summa laude semper extollēda est: quod elegātius dicitur maxima cæsaris uirtus summa semper laude extollēda est.

Regula. V.

Quotiescunq; ab apposito alicuius uerbi secundarii oratio incipiat: quod subito relatiuum sequatur: elegantius inter relatiuum & antecedens secundarium uerbum ponitur: ut Aeneum pompeiū: qui romanorum auxit imperium: summo opere diligo. Venustius enim dicitur: Aeneum pompeium summo opere diligo: qui romanum imperium auxit.

Regula. VI.

Si fuerit relatiuum in obliquo casu positum: uenustius antecedens: in relatiui casu positū postponetur: ut. Virtutes quibus ab ineunte ætate studuisti: immortalitati nomen tuum commendabunt: quod elegātius dicitur. Quibus uirtutibus ab ineunte ætate studuisti: immortalitati nomen tuum commoendabunt.

Regula. VII.

Quando est aliquod substantiuum cum præpositione aliqua iunctum: quod sit de natura præcedentis uel subsequēntis clausulæ: præpositionem in relatiuū uertimus: & uerbum substantiuum adiūgimus: ut pro tua humanitate multa in me beneficia cōtulisti: quod elegātius dicif. Quæ tua humanitas est: multa in me beneficia contulisti. & sic in cæteris.

Regula. VIII.

Sæpius relatiuū: quod uerbo primario additū est ad secundarium trāsferemus:

D iiii

ut cicero: qui eloquentissimus fuit: cæteris oratoribus i dicēdo præstitit: quod elegantius dicemus: Cicero eloquentissimus fuit: qui cæteris oratoribus in dicendo præstitit.

Nona regula.

Si aliquid habuerimus uel nomen uel aduerbium in signe: elegantius illud cū quidem uel idem pronomine postponemus. Exemplum primi. Marcus tullius orator singularis fuit: quod uenustius dicitur. Marcus Tullius orator fuit: & quidem singularis. Exemplum secundi. Quæ mihi iussisti: omnia libenter perfeci: quod eloquentius dicitur: Quæ mihi iussisti: omnia perfeci: & quidem libenter.

Decima regula.

Sicut in mediocri stilo dicendi: a re nuda prius incipere oportet: deinde illā exornare. Sic in stilo graui: ab exornatu initium sumere debemus. Exemplum primi Pompeius omnium romanorum: tum armis: tum consilio facile princeps fuit. Exemplum secundi. Omnium romanorum: tum armis: tum consilio: facile princeps magnus Pompeius fuit.

Vndecima regula.

Genitius casus semper cæteris præponitur: ut consilium optimi uiri: quod elegantius dicitur. Optimi uiri consilium.

Duodecima regula.

Si gerundiū uerbum habuerimus cū suo apposito: appositū illud in gerundiū casu ponemus: ac ambo inuicē cōcordabimus: ut ueni gratia amandi uirtutem: quod uenustius dicitur: ueni amādæ uirtutis gratia.

Tertiadecima regula.

Si fuerit aliquid relatiuum inter duo substantiua: illud potius cum sequenti: q̄ cum præcedenti concordamus: ut: Est locus in carcere: quod tullianum appellatur.

Quartadecima regula.

Si dictionis alicuius significationē augere uolumus: positiuo per aut perquam: comparatiuo longe: superlatiua autem q̄ iungere debemus. Exemplum omnium. perbeatus uel perq̄beatus fuit cæsar: sed lōgebeator augustus: q̄beatissimus autē traianus.

Quintadecima regula.

Nomina græca tertiæ declinationis: si peritto syllabica fuerint ad secundam declinationem referuntur: ut delphin delphinis: delphinus delphini: elephas elephantis: elephantus elephantum.

Sextadecima regula.

Si aliquid adiectiuum habuerimus: significans laudem uel uituperiū: utile uel inutile: illud potius in datiuū substantiui uertemus cum sum es est: Vt uirtutes sunt mihi iucunditati.

Decima septima regula.

In rebus paribus: tum uel & geminatum ponimus: in imparibus uero: cum & tum: sed leuius præponitur. Exemplum primi: Cicero tum laude: tum rerū sciētia ualet. Vel æneas & fortis & pius fuit. Exemplum secundi: Cæsare plurimū ualuisse: cū populus: tū senatus affirmat.

Decima octaua regula.

Si aliquam personam aut laudare aut uituperare uoluerimus: id trifariam facere poterimus: aut cum genitiuo: quod magis poeticum est: ut marcus cato uir est magnæ uirtutis: aut cum nominatiuo & ablatiua. ut Marcus cato uir est magnus uirtute. aut cum ablatiua solo: ut marcus cato uir est magna uir.

tute.

Decimanona regula.

Sapenumero uerbum in finitum uertemus in participium tam ablatiui & accusatiui casus: si uerbum aliquod precedat. Exemplum primi: Mihi opus est consulere: quod melius dicitur: mihi consulto opus est. Exemplum secundi: Bonam tibi fortunam inuenire curabo: quod uenustius dicitur: Bonam tibi fortunam inuentam curabo.

Vicesima regula

Cum adiectiuum & substantiuum in eodem casu posita acciderint: substantiuum in genitiuo casu ponemus: adiectiuum uero in eo casu: in quo poni debet: sed in numero singulari & genere neutro locamus: ut multa pecunia: parua sapientia: aliquas litteras: quod melius dicitur: multum pecuniae: parum sapientiae: aliquid litterarum.

Vicesima prima regula.

Cum duobus substantiuis idem adiectiuum adiaci debeat: adiectiuum in principio orationis collocamus & substantiuo cum & uel tum geminato postponimus: ut Cæsar fuit magnus uir & magnus imperator: quod ornatus dicitur: Cæsar fuit magnus & uir & imperator.

Vicesima secunda regula.

Cum adiectiuum & substantiuum simul fuerint: quorum substantiuum: ab adiectiuo formatum: fuerit diuersæ significationis a primo substantiuo: in duo sunt potius substantiua transferenda: ut Cauendum est: ab honestate naturali discedamus: quod melius dicitur: Cauendum est: ab honestate naturaq; discedamus.

Vicesima tertia regula.

Cum gerundium accusatiuæ uocis habuerimus potius illud in supinum ablatiuæ uocis transferemus: ut: Hoc est mirabile ad uidendum: quod elegantius dicitur: hoc est mirabile dictu.

Vicesima quarta regula.

Si aliquod superlatiuum durius acciderit: pro eo positiuum ponemus: ac ei ad uerbum superlatiuum addemus: ut necessariissimus: quod elegatius dicimus: maxime necessarius.

Vicesima quinta regula.

Si aliquem maximopere laudare: uel uituperare uoluerimus: laudationis uel uituperationis causam in genitiuo constituemus: ac huiusmodi nomina: splendorem: fulgorem: gloriam: uel laudem: uitium: facinus: crimen: aut scelus: addemus. Exemplum primi: M. antonius plurimum æloquentia ualuit. quod melius dicitur: Marcus antonius plurimum æloquentiæ gloria ualuit. Exemplum secundi: Lucius catilina coniuratione damnatus est. quod elegatius dicitur: Lucius catilina coniurationis scelere dānatus est.

Vicesima sexta regula.

Quotiens nomina singularis: uel pluralis & singularis numeri connectuntur: uiciniore semper respondendum est. Si uero pluralis numeri fuerint: ad nobilius transeundum erit. Exemplum primi: Cæsar resq; publica romana merito Pompeio infesta fuit. Exemplum secundi: Exercitus nostri romanorumq; turmae turpiter fugati sunt.

Vicesima septima regula.

Nonnunquam comparatiua propositiuis ponuntur: ut uehementius pro uehementer, & sapius pro sapere.

Vicesima octaua regula.

Subiunctiuus modus elegantius pro indicatiuo ponitur, ut uelim pro uolo, fecerim pro feci.

Vicesima nona regula.

Si uerbum subiunctiuum habuerimus: cū quod coniūctione: ea remota: elegantius illud ad infinitum reducemus: ut gaudeo: quod tribunitiā potestatem cōsecutus fueris: quod melius dicitur, Te tribunitiā potestatem cōsecutum fuisse gaudeo.

Tricesima regula.

Cum aliquod adiectiuum exornare uoluerimus: proferemus illud per suum oppositū: addita negatione. Vt cicero fuit litterarum peritus: quod elegātius dicitur, Cicero fuit haud nescius litterarum.

Tituli: unicuique personarū ordini tribuēdi: secūdu eaz cōditionē. Libellus tertius.

Titulus est epithetū unū uel plura: quæ tā in epistolaz frōte: q̄ itergo: unicuique personarū cōditioni accōmodari solēt: quorū regulæ sūt decē & octo.

Ad summū pōtificē.

Regula. I.

Pōtificē: maximū: sūmū: romanū: dominici gregis pastore. sacroz antistitē christiani cultus moderatore: christiani nominis uexilliferum: patrē: diuū: clementissimū: sanctissimū: tutissimū: beatissimū: amplissimū: pientissimū: dicemus. Cui talē in litteraz tergo titulū dari licebit. Diuo paulo secundo: dominici gregis pastori pientissimo: romanæq; basilicæ pōtifici maximo optimo. In epistolæ autē medio: eius clementiam: sanctitatem: beatitudinem: amplitudinem: pietatemq; appellabimus.

Sūmus autē pontifex minores quoscunq; pontifices fratres. reliquos autē filios per litteras publicas appellabit. Vnde ad pōtīfices scribens inferiores sic in l̄raz frōte p̄fāt. Paulus secundus: diuino dei nutu ouilis dominici custos designatus: dilectis fratribus: germanis episcopis: salutem & apostolicā benedictionē.

Cæsare uero sic aggrediet̄. Paulus secundus: diuina dispositiōe: christiani cultus moderator: dilecto filio Federico tertio: r̄omanorū imperatori: augusto: fauisto: p̄ salutem & apostolicam benedictionem.

Scismaticos autē gentilesq; huiusmodi titulo salutabit. Paulus secundus dei gr̄a christianæ pl̄bis antistes: Mahumeto Turcorum regi maximo: sanioris mentis spiritum: rectiusq; consilium exoptat.

Ad minores pontifices.

Regula II.

Pontifices minores: cardinalē: p̄iarchā: archiep̄m: episcopū: prothonotarium: abbatēq; appellabimus: quibus hos titulos adiiciemus. Pōtificē nāq; minorē i partē dominici gregis ascitū: amplissimū: uenerandissimū: obseruandissimū: pientissimūq; dicentes: talē in epistolaz tergo: si cardinali scribēdū erit: titulū assignamus. Petro Fuscaro: titulo diuini coelos: cardinali pontifici: p̄i p̄iētissimo obseruandissimoq; In epistolæ autē medio eius amplitudinē: obseruatiā: pr̄stantiam: pietatemq; appellabimus.

Si p̄iarchæ autē aut archiep̄o: uel episcopo scribere uoluerimus: sic in l̄rarum tergo dicemus. Laurētio zani antiocheno p̄iarchæ obseruadissimo: patri nō

minus pientissimo: q̄ uenerando. In epistolæ autē medio eisdē serme & superi
oribus titulis utemur.

Protonotariū uero in lraḡ tergo sic aggrediemur. Petro Dandulo: R homanæ
basilicæ protonotario: nō minus accuratissimo: q̄ fideli: domino singulari.

Abbates præterea & reliqui sacerdotes tali in epistolæ tergo sunt titulo deco
rati. Petro Cornelio diui Frācis̄ci cœnobitaḡ antistiti: & religioso: & optimo.
Itē. Petro nigro: diuo iuliano dicatæ ædis antistiti: flāmini pientissimo: opti
moq̄. In epistolæ autē medio reuerētiā: dignitatē: paternitatēq̄ appellabimus.

Ad Cæsarem.

Regula. III.

Romanorū imperatorē: diuū cæsare: cæsareā maiestatē: christianæ reipu. tuto
rē: uexillifeḡq̄ triūphatorē: patrē patriæ: augustū: inuictissimū: faustissimū: pi
entissimūq̄ dicemus. Cui tales i epistolæ tergo tituli tribuunt. Federico ter
tio: diuino afflante spiritu: rromanorū imperatori cæsariq̄ augustissimo fau
stissimoq̄. In epistolæ uero medio maiestatē: serenitatē: amplitudinē: potesta
tem: celsitudinēq̄ appellabimus.

Ad regē uel minorē principē.

Regula. IIII.

Regē: ducē: principē quoq̄ ac comitē: regiæ uel ducalis celsitudinis siue dignita
tis decus: heroicæ cultorē uirtutū: principatus ornamētū: regii culminis splē
dorē: & unicū firmamētū: christianissimū: potētissimū: magnificētissimū: ma
gnanimū: fortissimū: iclitū: foelicitissimū: serenissimū: illustrissimūq̄ appellabi
mus. Cui tales in epistolæ tergo titulos adiiciemus. Karolo triplicis galliæ re
gi christianissimo: regiq̄ culminis splēdori serenissimo: illustrissimoq̄. In epi
stolæ uero medio maiestatē: serenitatē: celsitudinē: potentiā: amplitudinē: ma
gnanimitatē: foelicitatēq̄ dicemus.

Ad equitē aureatū. Regula. V.

Equitem equestris ordinis uirum: militiæ decus: reipu. columnen: patriæ spem
amplissimam: fidissimamq̄: splēdidissimum: generosum: excellentissimum:
clarissimū: inclytum: magnanimū: potētem: fortem: strenuissimumque dice
mus. Cui in litteræ tergo hos titulos tribuimus. Bernardo iustitiano splē
didissimo equestris ordinis uiro: patritio ueneto: militiæ decori: reique publi
cæ firmamento. In epistolæ uero medio splendorem: generositatem: excellen
tiam: claritatem: strenuitatemque appellabimus.

Ad Patricium.

Regula. VI.

Patricium senatorii ordinis uirum: senatorem: magnificum: spectatissimum:
nobilem: generosum: ornatissimum: clarissimum: insignem: spectabilem: in
tegerrimū: prudētissimū sapiētissimūq̄ dicemus: cui in epistolæ tergo hos ti
tulos dare licebit. Ioanni Fuscarenō patricio ueneto senatoriiq̄ ordinis uiro
integerrimo optimoque. In epistolæ uero medio magnificētiā spectabilitatē
nobilitatē: generositatē: claritudinē: integritatē: prudētiā: sapiētiāq̄ dicemus.

Illud quoque annotatione dignū censemus: non tantum patricios: uerum &
consulares quoscunque uiros urbiū præfectos: consules: pconsules: prætores

honoratis fascibus decoratos: necnon & cæteros magistratus: his plerunq; titulis non absurde salutandos: ut superius diximus.

Ad plebeios.

Regula. VII.

Plebeios uiros tripartitos reperimus: aut enim maiores sunt: aut medioximi: aut minores.

Maiorē plebeiū. spectabilē sapientē. pręstantē. pręcipuū singularē. officiosū. cōsumatū uigē. itegerrimū. ornatissimū. beneficētissimū. spectatissimūq; dicemus. Cui in epistolę tergo tales titulos adiiciemus. Iacobo philetio. plebei ordinis uiro pręcipuo ac singulari. In epistolę uero medio: spectabilitatem. sapientiā. pręstantiam. integritatem. beneficentiamq; appellamus.

Medioximū plebeiū. egregiū. prudentē. humanissimū. benignissimū. p̄bissimūq; dicemus. Cui in litterę tergo tales titulos dabimus. Hieronymo malatheno. plebei ordinis uiro humanissimo. p̄bissimoq;. In epistolę uero medio. prudētiam. humanitatem. benignitatem. probitatemq; appellabimus.

Minorē autē plebeiū. discretū. moratū. idustriū. solertē. exptū. diligentissimūq; uigē. obsequentē. accuratū. fidelissimūq; dicemus. Cui in epistolę tergo tales titulos tribuimus. Antonio pecino. architecto. uiro tā idustrio. q̄ accurato. In epistolę uero medio. idustriā. solertiā. diligentia fidēq; dicemus.

Ad studiosos uiros. & primo ad theologum.

Regula. VIII.

Studiosos uiros oēs appellamus. quos cuiq; sciētię deditos scimus. quorū titulos per ordinē suisq; locis ordinabimus. Et primo de theologis. Theologū igit. diuinę. humanarūq; regū interpretē. sacrę litterę cultorē. sacrę paginę p̄fessorē. diuini cultus moderatorē. diuinę uolūtatis expositorē. sapiētissimum. eximiū. excellētissimū. diuinūq; dicemus. Cui tales in litterę tergo titulos dabimus. Paulo pergulēsi. sacrę paginę p̄fessori. tā sapientissimo. q̄ diuinissimo. In epistolę uero medio. sapientiam. excellentiamq; dicemus.

Ad iureconsultum.

Regula. IX.

Iureconsultum diuinę humanarūq; regū interpretem. pontificii uel cæsarei iuris doctorem. uel loritam. diuini. uel humani iuris moderatorē. utriusq; iuris p̄fessorē. iurecōsultorū cōsultissimū: sapiētissimū. optimū. eximiū. excellentissimū. æquissimū. itegerrimūq; dicemus. Cui in epistolę tergo tales titulos dabimus. Alexandro neuo. diuinę humanęq; legū it̄p̄ti. tā excellētissimo. q̄ æquissimo. In epistolę autē medio. sapiētiā. p̄bitatē. excellētiā. æquitatē. integritatēq; dicemus.

Ad medicū

Regula. X.

Medicū. humanę salutis moderatorē. auxiliatorē. tutorem conseruatorē. remediūq;. medicę artis professorem. morborū curatorem. ægritudinum propulsatorem. accuratissimum. promptissimum. expertissimum. diligentissimūq; dicemus. Cui tales in epistolę tergo tituli assignantur. Gerardo ueronēsī. medicę artis professori. tam accuratissimo. q̄ doctissimo. Sed in epistolę medio. sapientiam. excellentiam. doctrinamq; dicemus.

Ad philosophum dialecticumq.

Regula XI.

Philosophum sophiæ filiū: naturæ exploratorē: causarū speculatorē: sapientiæ amatorē: filiūq; sapiētissimū: modestissimū: excellētissimū: grauissimū: acutissimū: speculatissimūq; dicemus. Cui in epistolæ tergo tales titulos trademus. Antonio Cornelio philosopho excellētissimo: naturæq; exploratori non minus accurato q̄ acutissimo. In epistolæ autē medio sapiētiā: modestiā: excellētiā: grauitatem: speculationē. acūmēq; dicemus.

Ad mathematicū.

Regula XII.

Mathematicū arithmeticæ: uel geometriæ: uel sideralis sciētiæ p̄fessorē: factorū expositorē: diuini numinis cōsciū: siderū speculatorē: phætōræ cursus exploratorē: uel imobilis magnitudinis metitorē: uel discretæ quātītatis supputatorē accuratissimū: subtilissimū: acutissimū: prudentissimū: perspicacem: excellētissimū: diuinū: sapiētissimūq; dicemus. Cui tales in epistolæ tergo tituli assignant. Dominico bragadeno mathematicæ artis p̄fessori nō minus accuratissimo q̄ doctissimo. In epistolæ uero medio acūmē: subtilitatē: prudētiā: sapiētiā: excellētiā: p̄spicitatēq; dicemus.

Ad musicū uatēq.

Regula XIII.

Musicū uatēq; eisdē ferme titulis decoramus: cælestis armoniæ imitatorē appellantes: pieridum filium: musarum alumnū: apollini sacratū: thespiadum choro dicatū: hippocrenidum choro sacratū: pegasidū amicū: libetridū cultorē: pegasæo liquore saturatū: lauro insignē: pallida decoratū hædera: pirenæo fonte potū: castalii fontis domesticū: parnassii fluminis nō ignarū: cepheis gurgitis uel fluminis nō exptē: hæliconiæ rupis accolā: parnassii nemoris exploratorē: cyrrhæi iugi nō alienū: aonii mōtis habitatorē: phœbæi numinis itēptē testudineæ lyræ moderatorē: nouenarū sororū decantatorē: parnassæ ædis ciuē: sacrum: diuinū: elegātissimū: faciūdisimū: suauissimū: iucūdisimū: ornatissimū: canorū: sonorū: argutū: decētissimū: celebratissimū: expolitissimū: altisonū dulcisonū mellifluūq; dicemus. Cui in epistolæ tergo tales merito titulos tribuimus. Ioāni mario Philelpho musarū cultori tā ornatissimo q̄ elegāti. In epistolæ uero medio diuinitatē: elegātiā: faciūdiā: suauitatē: ornatū: integritatē: nobilitatē: excellentiāq; dicemus.

Ad oratorē.

Regula XIII.

Oratorē forēsū causarū tutorē: latini eloquii moderatorē: pedestris orōnis decus: patriæ linguæ unicū splendorē: reip. cōsultorē: sanctarū legū asseruatorē: canorā uirtutis tubā: romanæ linguæ decus: faciūdisimū: disertissimū: eloquētissimū: elegātissimū: limatissimū: expolitissimū: amantissimū: copiosissimū: grauissimūq; dicemus. Cui in epistolæ tergo tales titulos dabimus. Benedicto Brognolo oratori faciūdisimo: romanæq; linguæ moderatori disertissimo eloquētissimoq;. In epistolæ uero medio faciūdiā: elegātiā: eloquētiā: grauitatē nobilitatē: præstatiā: excellētiā: integritatemq; dicemus.

Ad grammaticū.

Regula XV.

Grammaticum reipublicæ litterariæ columen: latini sermonis exploratorem:
humani studii principem: lſariæ discipline moderatorem: auctorem poetarumque interpretem
humani codicis expositorum: latinæ originis exploratorem: humanissimum: accura-
tissimum: disertissimum: ornatissimum: copiosissimum: doctissimumque dicemus. Cui ta-
les lſaræ tergo titulos dabimus. Pōponio romano: utriusque linguæ moderatori:
tā humanissimo: quā ornatissimo. In epistolæ autē medio: humanitatē: elegantiam:
eloquentiam: doctrinā: excellentiam: nobilitatē: præstantiam: integritatēque dicemus: seu ap-
pellabimus.

Ad scholasticū.

Regula XVI.

Scholasticū quēque: de uirtute benemeritū: lſariæ disciplinæ dicatū: utriusque uir-
tutis floribus ornatū: lſaræ haud exprē: bonæque artium studiosissimum: eruditū: do-
ctū: studiique decus humani dicemus. Cui tales in epistolæ tergo titulos dabi-
mus. Iacobo cōtarenō: utriusque uirtutis cultori: tā studiosissimo: quā accuratissi-
mo. In epistolæ uero medio: humanitatē: elegantiam: eloquentiam: doctrinā: excellen-
tiam: nobilitatē: præstantiam: integritatēque dicemus.

Ad cognatos. Regula XVII.

Pater: filiū: uel nepotē: charissimū: dulcissimū: pietissimū: dilectissimū: lapidissi-
mū: suauissimūque appellat. Filius autē: præm: uel patruū: honorādū: obseruādū:
pietissimū: p̄bissimū: humanissimū uenerādū colendūque dicit. Quibus ta-
les in epistolæ tergo tituli tribuunt. Filius ad patrem. Petrō Cornelio patri
suauissimo pietissimoque. Pater uero ad filiū. Ioāni Cornelio filio charissimo
suauissimoque. In epistolæ autē medio pater ad filiū: pietatē: charitatē: amorē:
beniuolentiāque appellabit. Itidem filius ad patrē. sed paternitatē: obseruantiam: di-
gnitatē: p̄bitatēque dicere solet.

Ad sœminas.

Regula XVIII.

Fœminā castitatis decus: pudicitiae exēplū: honestatis speculū: pudicissimā: ca-
stissimā: integerrimā: honestissimā: primariāque dicemus. Cui in epistolæ ter-
go tales titulos dabimus. Lucretiæ corneliæ sœminæ primariæ integerrimæque
In epistolæ uero medio honestatē: pudicitiam: castitatē: integritatēque appellabi-
mus. Illud autē sciendū est: quod sœminæ uiroque suisque titulis decoradæ sūt. Pro-
inde ex superioribus secundū rei personæque exigentiā: non tantū in hoc sexu:
uerum etiā in altero: uir accuratissimus quisque ex se poterit concedentes titulos
assignare: & maxime quia multi sunt: quibus diuersi sunt attribuendi tituli:
propter uariam eorum conditionem.

Peroratio.

Iam annuente deo: magnifice Iacobe: ad peroptatū finem deductū est opus no-
strū: quod eo libentius perfeci: quod & illud magnificentiam tuā maxime peropta-
re intelligebā: & plerosque etiā huius nouæ artis meæ p̄cupidos uidebā: quibus
omnibus satisfaciendū esse duxi: & tibi præcipue: quem ego & amo & mirifice
obseruo. Nam cū tua in me beneficia memori mente reuoluo: quibus me nō
solum exacto tempore assidue affecisti: sed etiam quottidie afficere nō desinis:
semper considero quonā potissimū pacto tuæ possim uoluntati morē gerere
Et mihi p̄fecto gratissimū iucundissimūque semper accidit: quicquid pro tua
dignitate etiam cū maximo labore meo reddere possim. Nec id quidem inu-

ria. quum eni magis magisq; indies emollior: ut tecum beneficiis certare pos-
sim: tu magis magisq; adeo respondes: ut me semper benignitate ac liberalita-
te & munificentia a te uictum esse fatear necesse sit. Et merito illud poeticum
figmentum in te compleri uideo: q; illi simplicem dicunt charitem duplices semp
sorores remittere solitam. Tu eni nunq; unicam euphrosinem meam recepisti: qn
illi aglen thaliamq; cum summa beneficentissime remisisti. Hic ortum est: ut non
ego solus: qui inter ceteros oratores siue poetas minimus sum appellandus: sed
& ceteri quoq; omnes: qui tuam hanc liberalitatem agnoscunt: quotidie meditentur
quibus potissimum sis muneribus afficiendus. Suscipe igitur laeto uultu exhi-
lariq; facie quae tibi munera damus. Et fac ut nostri memor sis: qui maximo
cupimus ardore: ut aliquando intelligas: hanc tibi etiam animam nostram per
petua seruitute dicatam esse. Vale.

Iacobus geroldus styrius: Cnitsfeldensis: bonarum artium doctor: ac patauinæ
academiæ moderator: Excellentissimo doctori: Francisco nigro: Veneto tam
oratorum quam poetarum principi: felicitatem.

Ex cogitabam mecum ipse diebus istis: Francisce charissime: quonam potissimum
pacto tibi possem: si non maiores: pares tamen pro tantis in me beneficiis tuis
gratias referre. Nam agere quidem satis posse confidebam: sed non in uerbis consistit
humanae societatis conseruatio: aliter potius in beneficiorum multorum uicissitudine
Et profecto nihil reperire poteram praestantia dignum: ex quo intelligeres animum
meum tibi esse gratissimum. Sed cum in hac diutius dubitatione manerem: super-
uenit etiam praestantissimum opus tuum: mihi nuperrime dedicatum: in quo tam
facundissime: tamq; copiosissime nouam epistolarum componendam artem inuenisti: ut
nequeam profecto illam uel satis mirari: uel etiam satis commendare. Vnde si prius
mens mea dubia erat: quo pacto possem pro tantis in me beneficiis tuis tibi pa-
res gratias reddere: nunc multo magis dubia reliquif: nec penitus scio: quem
admodum possim tanta beneficia etiam summa animi mei gratitudine consequi. nam
non est ad diuinam huius beneficentiae tuae laudem: a mea remuneratione aliqua
uel par uel similis comparatio. Haec enim fluxa & uana: illa uero stabilis & immorta-
lis: & ideo non nisi ab immortalis corpore exequenda. Proinde hoc est ad animum
deferendum quod suum erat corporis perficere. Alius igitur qui se immortalis est & diui-
nus: quod corpus tibi nec agere nec referre potest: illud perpetua ac memori
mente semper habere pollicetur. Tibi igitur Francisce charissime: praeter hanc im-
mortalis apud me tui memoriam: si quid est quod mea opera uti uolueris: tuum
est praecipere: meum autem iussa tua quolibetissime exequi. Vale.

Opusculum hoc de scribendi epistolas ratione quam diligentissime emendatum: Arte
& impensis Boneti Locatelli Bergomensis: Impressum est.

Anno dominicae incarnationis. M. CCCC. LXXX. Quinto Idus Septembris.
Venetiis.

